

2004. évi CXL. törvény

a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól

Az Országgyűlés abból a célból, hogy az állampolgárokat és a szervezeteket legszélesebb körben érintő közigazgatási hatósági eljárás

- erőteljesebben juttassa kifejezésre a közhatalom szolgáltató funkcióját azáltal, hogy jelentősen csökkenti az ügyfelekre háruló eljárási terheket, az elektronika és az informatika korszerű eszközeinek alkalmazásával az eljárások jelentős részében megnyitja az utat az ügyek gyors és egyszerű intézése előtt,

- megteremtse az összhangot az Európai Unió tagállamaként való működés követelményeivel, lehetővé tegye a hatósági ügyek intézése során a nemzetközi kooperáció kiszélesítését, a külföldi hatóságokkal való közvetlen együttműködést,

- az ügyfeleknek és az eljárás más résztvevőinek a hatóságokkal létrejövő kapcsolatát átlátható jogi szabályozás útján rendezze,

- a demokratikus jogállamtól elvárható módon és mértékben juttassa érvényre az ügyfelek jogait, a köteleességek teljesítése pedig túlnyomórészt önkéntes jogkövetés útján történjék,

- az általános szabályok elsődlegességének érvényesítésével garanciális keretbe foglalja a különös eljárási szabályokat,

a következő törvényt alkotja:

I. Fejezet

Alapelvek és alapvető rendelkezések

Eljárási alapelvek

1. § (1) A közigazgatási hatóság az eljárása során köteles megtartani és másokkal is megtartatni a jogszabályok rendelkezéseit. Hatáskörét a jogszabályokban előírt célok megvalósítása érdekében, mérlegelési és méltányossági jogkörét a jogalkotó által meghatározott szempontok figyelembevételével és az adott ügy egyedi sajátosságaira tekintettel gyakorolja.

(2) A közigazgatási hatóság a hatáskörének gyakorlásával nem élhet vissza, hatásköre gyakorlása során a szakszerűség, az egyszerűség és az ügyféllel való együttműködés követelményeinek megfelelően köteles eljárni.

(3) A közigazgatási hatóság az ügyfél jogát és jogos érdekét csak a közérdek és az ellenérdekű ügyfél jogának, jogos érdekének védelméhez szükséges mértékben korlátozza.

(4) A közigazgatási hatóság védi az ügyfelek jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogait, ezek korlátait e törvény határozza meg.

2. § (1) Az ügyfeleket a hatósági eljárásban megilleti a törvény előtti egyenlőség, ügyeiket indokolatlan megkülönböztetés és részrehajlás nélkül kell elintézni.

(2) A közigazgatási hatósági eljárásban tilos minden olyan különbségtétel, kizárás vagy korlátozás, amelynek célja vagy következménye a törvény előtti egyenlő bánásmód megsértése, az ügyfél és az eljárás egyéb résztvevője e törvényben biztosított jogának csorbítása. Az eljárás során az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani.

(3) A közigazgatási hatóság az eljárás során az érintett ügyre vonatkozó tényeket veszi figyelembe, minden bizonyítékot súlyának megfelelően értékeli, döntését valóságghú tényállásra alapozza.

3. § (1) A közigazgatási hatósági eljárásban a törvény keretei között a hivatalból való eljárás elve érvényesül.

(2) A közigazgatási hatóság:

a) a kizárólag kérelemre indítható eljárások kivételével hivatalból eljárást indíthat, illetve a kérelemre indult eljárást jogszabályban meghatározott feltételek fennállása esetén folytathatja, és ilyen esetben a végrehajtást is hivatalból rendeli el,

b) hivatalból állapítja meg a tényállást, határozza meg a bizonyítás módját és terjedelmét, ennek során nincs kötve az ügyfelek bizonyítási indítványaihoz, ugyanakkor a tényállás tisztázása során minden, az ügy szempontjából fontos körülményt figyelembe kell vennie,

c) e törvény keretei között felülvizsgálhatja mind a saját, mind a felügyeleti jogkörébe tartozó hatóság végzését és határozatát (a továbbiakban együtt: döntését),

d) hivatalból intézkedhet a döntésének kijavításáról, kiegészítéséről, módosításáról és visszavonásáról.

4. § (1) Az ügyfeleket megilleti a tisztességes ügyintézéshez, a jogszabályokban meghatározott határidőben hozott döntéshez való jog és az eljárás során az anyanyelv használatának joga.

(2) A közigazgatási hatóság a nem jogszabályszerű eljárással az ügyfélnek okozott kárt a polgári jog szabályai szerint megtéríti.

(3)

5. § (1) A közigazgatási hatóság az ügyfél és az eljárás egyéb résztvevője számára biztosítja, hogy jogaikról és kötelezettségeikről tudomást szerezzenek, és előmozdítja az ügyféli jogok gyakorlását.

(2) A közigazgatási hatóság a jogi képviselő nélkül eljáró ügyfelet tájékoztatja az ügyre irányadó jogszabály rendelkezéseiről, az őt megillető jogokról és az őt terhelő kötelezettségekről, illetve a kötelezettség elmulasztásának jogkövetkezményeiről, továbbá a természetes személy ügyfél részére a jogi segítségnyújtás igénybevételének feltételeiről.

(3) Jogszabály az ügy bonyolultságára tekintettel tájékoztatási kötelezettséget írhat elő a jogi képviselővel eljáró ügyfelek számára is.

(4) A közigazgatási hatóság a törvényben meghatározott korlátozásokkal az ügyfeleknek és képviselőiknek, valamint más érdekelteknek biztosítja az iratbetekintési jogot, jogszabályban meghatározott esetben közmeghallgatást tart, és döntését az ügyfelekkel közli. A hatóság ugyanakkor gondoskodik a törvény által védett titkok megőrzéséről és a személyes adatok védelméről.

6. § (1) A közigazgatási hatósági eljárásban az ügyfél köteles jóhiszeműen eljárni.

(2) Az ügyfél magatartása nem irányulhat a hatóság megtévesztésére vagy a döntéshozatal, illetve a végrehajtás indokolatlan késleltetésére. Az ügyfél jóhiszeműségét az eljárásban vélelmezni kell, a rosszhiszeműség bizonyítása a hatóságot terheli.

(3) A rosszhiszemű ügyfelet a hatóság eljárási bírsággal sújthatja és a többletköltségek megfizetésére kötelezheti, erre az ügyfél figyelmét fel kell hívni.

7. § A közigazgatási hatóság a költségtakarékosság és a hatékonyság érdekében úgy szervezi meg a tevékenységét, hogy az az ügyfélnek és a hatóságnak a legkevesebb költséget okozza, és az eljárás a lehető leggyorsabban lezárható legyen.

8. § (1) Törvény eltérő rendelkezése hiányában az ügyfél és az eljárás egyéb résztvevője nem köteles a hatósággal elektronikus úton kapcsolatot tartani.

(2) Törvény eltérő rendelkezése hiányában az ügyfél a kérelmére induló eljárás során és az eljárás egyéb résztvevője egy alkalommal indokolás nélkül, további esetekben méltányolható indokollással megváltoztathatja a kapcsolattartás általa addig alkalmazott módját.

(3) Ha a közigazgatási hatóságok számára az egymás közötti kapcsolattartásban az elektronikus út vagy elektronikus levél igénybevétele kötelező, nem alkalmazhatják a kapcsolattartás más módját.

Nyelvhasználat

9. § (1) A Magyar Köztársaságban a közigazgatási hatósági eljárás hivatalos nyelve a magyar. Ez azonban nem akadályozza a konzuli tisztviselő és a külpolitikáért felelős miniszter eljárása, valamint nemzetközi jogsegély során más nyelv használatának.

(2) A települési, a területi és az országos kisebbségi önkormányzat testülete határozatában meghatározhatja a hatáskörébe tartozó hatósági eljárás magyar nyelv melletti hivatalos nyelvét.

(3) A kisebbségi szervezet nevében eljáró személy, valamint az a természetes személy, aki a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény hatálya alá tartozik, a közigazgatási hatóságnál használhatja az adott kisebbség nyelvét. A kisebbség nyelvén benyújtott kérelem tárgyában hozott magyar nyelvű döntést az ügyfél kérésére a kérelemben használt nyelvre le kell fordítani.

(4) Annál a közigazgatási hatóságnál, amelynél a (2) bekezdés szerint a közigazgatási eljárás hivatalos nyelve nem csak a magyar, a magyar nyelvet használó ügyfeleket és az eljárás egyéb résztvevőit megilletik a (3) bekezdésben a kisebbségek számára biztosított jogok.

10. § (1) Ha a közigazgatási hatóság nem magyar állampolgárságú, a magyar nyelvet nem ismerő személy ügyében - ideértve a jogi személyt, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet megbízásából eljáró természetes személyt is - magyarországi tartózkodásának tartama alatt hivatalból indít azonnali intézkedéssel járó eljárást, vagy a természetes személy ügyfél azonnali jogvédelemért fordul a magyar közigazgatási hatósághoz, a hatóság köteles gondoskodni arról, hogy az ügyfelet joghátrány ne érje a magyar nyelv ismeretének hiánya miatt. Törvény az e bekezdésben foglalt rendelkezés alkalmazását az itt nem szabályozott esetekben is kötelezővé teheti.

(2) A 9. § (3) bekezdésében meghatározott ügyfél kivételével a magyar nyelvet nem ismerő ügyfél - a fordítási és tolmácsolási költség viselése mellett - az (1) bekezdés hatálya alá nem tartozó esetekben is kérheti, hogy a közigazgatási hatóság bírálja el az anyanyelvén vagy valamely közvetítő nyelven megfogalmazott kérelmét.

(3)

11. § (1) Ha a közigazgatási hatóság döntésének magyar és idegen nyelvű szövege között eltérés van, a magyar nyelvű szöveget kell hitelesnek tekinteni.

(2) A 9. § (3) és (4) bekezdésében, valamint a 10. § (1) bekezdésében szabályozott esetben a fordítási és tolmácsolási költséget, továbbá a jeltolmácsolás költségeit az eljáró közigazgatási hatóság viseli.

(3) Jogszabály eltérő nyelvhasználati szabályokat állapíthat meg a hatósági igazolvány, hatósági bizonyítvány kiállítására és a hatósági nyilvántartásba történő bejegyzés módjára.

A törvény hatálya

12. § (1) A közigazgatási hatóság eljárása során az e törvény hatálya alá tartozó közigazgatási hatósági ügyekben e törvény rendelkezéseit kell alkalmazni.

(2) Közigazgatási hatósági ügy (a továbbiakban: hatósági ügy):

a) minden olyan ügy, amelyben a közigazgatási hatóság az ügyfelet érintő jogot vagy köteleességet állapít meg, adatot, tényt vagy jogosultságot igazol, hatósági nyilvántartást vezet vagy hatósági ellenőrzést végez,

b) a tevékenység gyakorlásához szükséges nyilvántartásba vétel és a nyilvántartásból való törlés - a fegyelmi és etikai ügyek kivételével - ha törvény valamely tevékenység végzését vagy valamely foglalkozás gyakorlását köztisztviselési vagy más szervezeti tagsághoz köti.

(3) E törvény alkalmazása szempontjából közigazgatási hatóság (a továbbiakban: hatóság) a hatósági ügy intézésére hatáskörrel rendelkező

a) államigazgatási szerv,

b) helyi önkormányzat képviselő-testülete, ideértve a megyei önkormányzat közgyűlését is, valamint a 19. § (2) bekezdése szerint átruházott hatáskörben annak szervei és társulása,

c) a polgármester, főpolgármester, megyei közgyűlés elnöke, a megyei jogú város kerületi hivatalának vezetője (a továbbiakban együtt: polgármester),

d) főjegyző, jegyző, körjegyző, a képviselő-testület hivatalának ügyintézője, a hatósági igazgatási társulás,

e) egyéb szervezet, köztisztviselési vagy személy, amelyet (akit) törvény vagy kormányrendelet jogosít fel közigazgatási hatósági jogkör gyakorlására.

(4) Ha törvény vagy kormányrendelet nem közigazgatási feladat ellátására létrehozott szervezetet, köztisztviselést vagy személyt jogosít fel közigazgatási hatósági jogkör gyakorlására, meg kell határozni azokat az ügyeket, amelyekben e törvény rendelkezései az irányadók.

13. § (1) E törvény hatálya nem terjed ki:

a) a szabálysértési eljárásra, a választási eljárásra, a népszavazás előkészítésére és lebonyolítására, a területszervezési eljárásra és - az állampolgársági bizonyítvány kiadásának kivételével - az állampolgársági eljárásra,

b) a helyi önkormányzat vagy annak szerve által jogszabályban meghatározott feltételekkel rendelkezők számára biztosítandó támogatások elosztására irányuló eljárásban a rendelkezésre álló támogatási keretösszeget felül benyújtott támogatási igényekre.

(2) E törvény rendelkezéseit

a) az iparjogvédelmi és a szerzői jogi eljárásokban,

b) az államháztartás javára teljesítendő, törvényben meghatározott, illetve a Községek költségvetésével megosztásra kerülő kötelező befizetésekkel és a központi költségvetés, valamint az elkülönített állami pénzalap terhére jogszabály alapján juttatott támogatással összefüggő eljárásokban,

c) a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek és a harmadik országbeli állampolgárok beutazásával és tartózkodásával kapcsolatos eljárásokban, valamint a menedékjogi eljárásban,

d) a termékek és a szolgáltatások forgalmazására, illetve értékesítésére, valamint az ezekkel összefüggő kereskedelmi gyakorlatokra vonatkozó követelmények ellenőrzésével, illetve a piacsabályozással kapcsolatos eljárásokban, ideértve a gyógyszerek, gyógyászati segédeszközök társadalombiztosítási támogatásával kapcsolatos eljárást is,

e) a pénz- és tőkepiaci, a biztosítási, az önkéntes kölcsönös biztosító pénztári és a magán-nyugdíjpénztári tevékenység felügyeletével kapcsolatos eljárásban, valamint a versenyfelügyeleti és bejelentési eljárásban,

f) a közbeszerzésekkel kapcsolatos jogorvoslati eljárásban

csak akkor kell alkalmazni, ha az ügyfajta vonatkozó törvény eltérő szabályokat nem állapít meg.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben fel nem sorolt közigazgatási hatósági eljárásokra vonatkozó jogszabályok e törvény rendelkezéseitől kizárólag akkor térhetnek el, ha azt e törvény kifejezetten megengedi.

(4) Ha az Európai Unió általános hatályú, közvetlenül alkalmazandó kötelező jogi aktusa eljárási szabályt állapít meg, e törvény rendelkezései az ott szabályozott kérdésben nem alkalmazhatók. E törvény rendelkezéseitől az Európai Unió általános hatályú, közvetlenül alkalmazandó kötelező jogi aktusának, valamint az Európai Unió egyéb kötelező jogi aktusának végrehajtása céljából - az ahhoz szükséges mértékben és módon - törvény, kormányrendelet vagy a Magyar Nemzeti Bank elnökének rendelete eltérhet.

(5) E törvény rendelkezéseitől a nemzetközi szerződést kihirdető törvény eltérhet.

(6) Jogszabály az e törvényben nem szabályozott, de e törvény szabályaival összhangban álló kiegészítő jellegű rendelkezéseket állapíthat meg.

14. § (1) Törvény e törvény rendelkezéseitől eltérő szabályokat állapíthat meg:

- a)* az atomenergia alkalmazási körébe tartozó ügyekben
  - aa)* a hatásköri összeütközésre,
  - ab)* az azonnali intézkedés megtételére,
  - ac)* az engedélyezési eljárásra,
  - ad)* a hatósági ellenőrzésre,
  - ae)* a nyelvhasználatra,
  - af)* az eljárási jogutódlásra,
  - ag)* a döntés közlésére,
- b)* a veszélyes létesítményekkel kapcsolatos eljárásban
  - ba)* az eljárás irataiba történő betekintésre,
  - bb)* a hiánypótlásra,
  - bc)* a helyszíni ellenőrzésre és a szemlére,
- c)* a társadalombiztosítás ellátásaival kapcsolatos eljárásokban
  - ca)* a joghatóságra, a hatáskörre, az illetékességre,
  - cb)* a hatóság döntéseire,
  - cc)* a jogorvoslatokra,
  - cd)* a végrehajtásra.

(2) Törvény vagy kormányrendelet e törvény rendelkezéseitől eltérő vagy kizáró szabályokat állapíthat meg a haditechnikai eszközök és szolgáltatások, illetve a kettős rendeltetésű termékek és technológiák külkereskedelmének engedélyezésére irányuló eljárásban

- a)* az eljárás felfüggesztésére,
- b)* az egyezsége,
- c)* az elektronikus kapcsolattartásra,
- d)* az eljárás irataiba történő betekintésre,
- e)* a bizonyítékok ismertetésére,
- f)* a hatóság döntéseire,
- g)* a jogorvoslatokra és a jogorvoslati fórumrendszerre,
- h)* a jóhiszeműen szerzett jogok védelmére.

(3) A nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházások megvalósításának gyorsításáról és egyszerűsítéséről szóló külön törvény vagy annak felhatalmazása alapján kormányrendelet e törvénytől és az ügyfajta vonatkozó különös eljárási szabályoktól eltérő rendelkezéseket állapíthat meg:

- a)* a hiánypótlásra,
- b)* a kézbesítésre,
- c)* az ügyfél tájékoztatására,
- d)* a hatáskörre, az illetékességre,
- e)* a szakhatóság közreműködésére.

Ügyfél

15. § (1) Ügyfél az a természetes vagy jogi személy, továbbá jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, akinek jogát vagy jogos érdekét az ügy érinti, akit hatósági ellenőrzés alá vontak, illetve akire nézve a hatósági nyilvántartás adatot tartalmaz.

(2)

(3) Törvény vagy kormányrendelet meghatározott ügyfajtaiban megállapíthatja azon személyek körét, akik az (1) bekezdésben foglaltak vizsgálata nélkül ügyfélnek minősülnek. Az (1) bekezdésben foglaltak vizsgálata nélkül

ügyfélnek minősül jogszabály rendelkezése esetén az abban meghatározott hatásterületen lévő ingatlan tulajdonosa és az, akinek az ingatlanra vonatkozó jogát az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték.

(4) Az ügyfél jogai megilletik az ügy elbírálásában hatóságként vagy szakhatóságként részt nem vevő szervet is, amelynek feladatkörét az ügy érinti.

(5) Meghatározott ügyekben törvény az ügyfél jogaival ruházhatja fel az érdekvédelmi szervezeteket és azokat a társadalmi szervezeteket, amelyeknek a nyilvántartásba vett tevékenysége valamely alapvető jog védelmére vagy valamilyen közérdek érvényre juttatására irányul.

(6) Az ügyféli jogok gyakorlását törvény ahhoz a feltételhez kötheti, hogy az ügyfél az első fokú eljárásban részt vesz.

(7) A természetes személy ügyfélnek akkor van eljárási képessége, ha a polgári jog szabályai szerint cselekvőképességgel rendelkezik. Jogszabályban meghatározott esetben a korlátozott cselekvőképességgel rendelkező személyt is megilleti az eljárási képesség. Az eljáró hatóság hivatalból vizsgálhatja az eljárási képesség meglétét, és ha annak hiányát állapítja meg, úgy az ügyfél helyett törvényes képviselőjét vonja be az eljárásba, illetve ügygondnok kirendelését kéri.

(8) Az eljárás megindítására irányuló kérelmet benyújtó ügyfélen kívüli ügyféli jogállást megtagadó végzés ellen önálló fellebbezésnek van helye.

Jogutódlás

16. § (1) Ha jogszabály másként nem rendelkezik, vagy ha a hatósági ügy személyes jellege vagy a kötelezettség tartalma nem zárja ki, a polgári jog szerinti jogutódja lép

a) hivatalból indított vagy folytatott eljárásban a kieső ügyfél vagy

b) kérelemre indult eljárásban - az eljárás megindítására irányuló kérelmet benyújtó ügyfelet kivéve - a kieső ügyfél helyébe.

(2) Kérelemre indult eljárásban a kérelmező ügyfél jogutódja - az eljárásról való tudomásszerzéstől számított tíz munkanapon belül, de legkésőbb a jogutódlástól számított hat hónapon belül - kérheti a jogutódlás megállapítását.

(3) Jogszabály lehetővé teheti, hogy a jogerős határozat alapján jogosított ügyfél helyébe jogutódja lépjen. A jogerős határozattal megállapított kötelezettség esetén - indokolt esetben a teljesítési határidő egy alkalommal történő meghosszabbításával - lehetőséget kell adni a jogutódnak a kötelezettség önkéntes teljesítésére.

(4) A hatóságnak a jogutódlás előtt hozott döntése hatályos a jogutóddal szemben, kivéve

a) a jogelőd természetes személy ügyféllel szemben az eljárás akadályozása vagy az idézésről való távolmaradás miatt kötelezettséget megállapító végzést,

b) a jogelőd számára fizetési kedvezményt megállapító végzést, ideértve a késedelmi pótlék elengedéséről vagy mérsékléséről szóló végzést is és

c) a jogelőd természetes személy ügyfél számára költségmentességet engedélyező végzést.

(5) Jogutód hiányában a jogszabálysértő, illetve a közérdeket sértő vagy veszélyeztető állapot megszüntetéséről az eljáró hatóság hivatalból intézkedik.

(6) A jogutódlás kérdésében hozott végzés ellen önálló fellebbezésnek van helye.

Adatkezelés

17. § (1) A hatósági eljárás tartama alatt - különösen az iratokba való betekintés engedélyezésénél, a tárgyalás során, a döntés szerkesztésénél és a döntésnek hirdetményi úton való közlésénél - a hatóság gondoskodik arról, hogy a törvény által védett titok és a hivatás gyakorlásához kötött titok (a továbbiakban együtt: védett adat) ne kerüljön nyilvánosságra, ne juthasson illetéktelen személy tudomására, és a személyes adatok védelme biztosított legyen.

(2) A hatóság az eljárása során jogosult a természetes személy ügyfél és az eljárás egyéb résztvevője azonosítása céljából

a) nevének,

b) születési nevének,

c) születési idejének,

d) születési helyének,

e) anyja nevének,

f) lakcímének, valamint

g) külön törvényben vagy - törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben - helyi önkormányzat rendeletében meghatározott személyes adatának kezelésére.

(3) A hatóság törvény eltérő rendelkezése hiányában jogosult az eljárás lefolytatásához elengedhetlenül szükséges személyes adatok megismerésére és kezelésére.

(4) A hatóság az eljárása során - jogszabályban meghatározott módon és körben - jogosult az eljárás lefolytatásához szükséges védett adat megismerésére.

(5) A hatóság az eljárás során a személyes adatot és a védett adatot - az ugyanazon ügyben folyó, e törvényben szabályozott eljárások kivételével - csak akkor továbbíthatja más szervhez, ha azt törvény megengedi, vagy ha az érintett ehhez hozzájárult.

(6) Az adat védelmére vonatkozó szabályok megtartása nem vezethet a jogorvoslathoz való jog korlátozásához.

II. Fejezet

Joghatóság, hatáskör, illetékesség

Joghatóság

18. § (1) Magyar állampolgár, Magyarországon nyilvántartásba vett jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet ügyfél hatósági ügyében - ha törvény eltérően nem rendelkezik - a Magyar Köztársaság területén a magyar hatóság jár el.

(2) Ha az ügyfél nem magyar állampolgár, illetve külföldön nyilvántartásba vett jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, akkor hatósági ügyében - ha jogszabály eltérően nem rendelkezik - a Magyar Köztársaság területén magyar hatóság jár el, feltéve, hogy az eljárásban az Európai Unió általános hatályú, közvetlenül alkalmazandó kötelező jogi aktusát vagy magyar jogszabályt kell alkalmazni.

(3) Törvény vagy kormányrendelet alapján az ügyfél hatósági ügyében külföldön a külpolitikáért felelős miniszter vagy a konzuli tisztviselő jár el.

A hatáskör megállapítása és az eljárási kötelezettség

19. § (1) A hatóság hatáskörét - a hatósági eljárás körébe tartozó ügyfajta meghatározásával - jogszabály állapítja meg. Jogszabály a hatóság szervezeti egységére hatáskört nem telepíthet. Jogszabályban kell megjelölni az elsőfokú, továbbá ha az nem a 106. és 107. §-ban megjelölt hatóság, a fellebbezés elbírálására jogosult hatóságot.

(2) Önkormányzati hatósági ügyben első fokon a képviselő-testület, törvény rendelkezése alapján a polgármester jár el. A képviselő-testület ezt a hatáskörét önkormányzati rendeletben a polgármesterre, a részönkormányzat testületére, a képviselő-testület bizottságára vagy törvényben meghatározottak szerint létrehozott társulásra ruházhatja át.

(3) A hatóság a hatáskörét vagy annak gyakorlását más hatóságra nem ruházhatja át, kivéve, ha törvény a hatáskör törvényben meghatározott esetben, az ott meghatározott másik hatóságra való átruházását kivételesen lehetővé teszi. Nem minősül a hatáskör átruházásának, ha a hatáskör gyakorlója kiadmányozási jogát jogszerűen átengedte.

(4) A hatóságtól a hatáskörébe tartozó ügy nem vonható el. Nem minősül a hatáskör elvonásának, ha az ügyben hatáskörrel rendelkező, e törvény szerint kijelölt más hatóság jár el, vagy törvény vagy kormányrendelet alapján több hatóság a hatáskörét megosztva gyakorolja.

(5) Ha a bíróság valamely ügyben a hatáskörét vagy annak hiányát állapította meg, vagy az ügy érdemében határozott, ez a döntés az eljáró hatóságra kötelező.

20. § (1) A hatóság a hatáskörébe tartozó ügyben illetékességi területén, valamint kijelölés alapján köteles eljárni.

(2) Ha a hatóság eljárási köteletségének a rá irányadó ügyintézési határidőn belül nem tesz eleget, a felügyeleti szerv az erre irányuló kérelem megérkezésétől vagy a hivatalos tudomásszerzéstől számított öt munkanapon belül kivizsgálja a mulasztás okát, és - az ügyfajta irányadó ügyintézési határidő és a döntés-előkészítés fokának figyelembevételével megállapított - határidő tüzésével a mulasztó hatóságot az eljárás lefolytatására utasítja. Nincs helye az eljárás lefolytatására történő utasításnak, ha a 71. § (2) bekezdés alkalmazásának van helye.

(3) Ha a felügyeleti szerv által megállapított újabb határidő eredménytelenül telt el, a felügyeleti szerv az eljárásra haladéktalanul - a (4) és (5) bekezdésben foglalt kivétellel - a mulasztóval azonos hatáskörű másik hatóságot jelöl ki, egyidejűleg a mulasztó hatóság vezetője ellen fegyelmi eljárást kezdeményez. A kezdeményezés alapján a fegyelmi

eljárás megindítása kötelező. A kijelölt hatóság az ügyben irányadó ügyintézési határidőn belül köteles döntést hozni.

(4) Az ismételten mulasztó hatóságtól az ügy nem vonható el, és az eljárásra más hatóság nem jelölhető ki, ha a hatóság hatásköre hatósági igazolvány vagy hatósági bizonyítvány kiadására, hatósági nyilvántartás vezetésére terjed ki, ha jogszabály alapján hatásköre kizárólagos, vagy ha belföldi jogsegély iránti megkeresés alapján kell eljárnia. A hatóság legkésőbb a felhívástól számított tíz munkanapon belül köteles eleget tenni elmulasztott kötelezettségének.

(5) Ha a képviselő-testület, a polgármester, a bizottság, a részönkormányzat testülete, a társulás (a továbbiakban együtt: önkormányzati hatóság) önkormányzati hatósági ügyben eljárási kötelezettségét elmulasztotta, az ügyfél kérelmére vagy hivatalból a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve felhívja a mulasztó tisztségviselőt vagy testületet, hogy soron kívül, illetve a testület legközelebbi ülésén, de legkésőbb huszonkét munkanapon belül folytassa le az eljárást.

(6) Az (5) bekezdés alapján az önkormányzati hatósághoz intézett felhívás eredménytelensége esetén az ügyfél vagy a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve, továbbá ha az adott ügyben nincs felügyeleti szerv, vagy a felügyeleti szerv az intézkedési, eljárási kötelezettségének nem tesz eleget, az ügyfél kérelmére a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság kötelezi a hatóságot az eljárás lefolytatására.

(7) Az (1)-(4) bekezdésben foglaltakat a szakhatósági eljárásra és a fellebbezési eljárásra is alkalmazni kell. E rendelkezések akkor is irányadók, ha - a határozat megsemmisítése vagy hatályon kívül helyezése folytán - a hatóság az ügyintézési határidőn belül nem tesz eleget az új eljárás lefolytatására irányuló kötelezettségének.

(8) A felügyeleti szerv a (2) bekezdés szerinti intézkedésről, valamint az eljáró hatóság (3) bekezdés szerint történő kijelöléséről az ügyfelet értesíti, továbbá ellenőrzi, hogy a hatóság a mulasztást követően, illetve a kijelölt hatóság határidőn belül eleget tesz-e eljárási kötelezettségének. A Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve értesíti az ügyfelet az (5) bekezdés szerinti felhívásáról, egyidejűleg felhívja az ügyfél figyelmét arra, hogy a felhívás eredménytelensége esetén a (6) bekezdés szerint a közigazgatási ügyekben eljáró bírósághoz fordulhat.

Illetékesség

21. § (1) Ha jogszabály másként nem rendelkezik, az azonos hatáskörű hatóságok közül az a hatóság jár el, amelynek illetékességi területén

a) az ügyfél lakó- vagy tartózkodási helye, ennek hiányában szálláshelye (a továbbiakban együtt: lakcím), illetve székhelye, telephelye, fióktelepe (a továbbiakban együtt: székhely) van,

b) az ügy tárgyát képező ingatlan fekszik,

c) az engedélyhez vagy bejelentéshez kötött tevékenységet gyakorolják vagy gyakorolni kívánják, vagy

d) a jogellenes magatartást elkövették.

(2) Ha törvény vagy kormányrendelet hatósági ügyben több hatóságot jogosít fel valamely hatáskör gyakorlására, jogszabály a hatóságok illetékességére csak azonos okot állapíthat meg.

(3)

(4) Ha az ügyfél lakcíme ismeretlen, az (1) bekezdés *a)* pontjára alapított illetékességet az ügyfél utolsó ismert hazai lakcíme alapján kell megállapítani. Ennek hiányában - ha jogszabály másként nem rendelkezik - az eljárásra az adott ügyfajtában a fővárosban eljárásra jogosult hatóság, jegyző hatáskörébe tartozó ügyben a fővárosi főjegyző az illetékes.

(5) Az ügyben illetékességgel rendelkező azonos hatáskörű hatóságok közül az ügyfél kérelmének hiányában az jár el, amelynél az eljárás előbb indult meg (a továbbiakban: megelőzés).

(6) Ha a hatóság megállapítja, hogy az ügyben más hatóság a megelőzés alapján már eljár, vagy más hatóság előtt eljárás van folyamatban, saját eljárását megszünteti, illetve szükség esetén a döntést visszavonja, és erről szóló döntését a korábban eljár, illetve a folyamatban lévő ügyben eljáró hatósággal és az ügyféllel közli. Az eljárást megszüntető és a döntést visszavonó döntés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

A joghatóság, a hatáskör és az illetékesség vizsgálata

22. § (1) A hatóság a joghatóságát - ezzel összefüggésben az alkalmazandó jogot -, valamint hatáskörét és illetékességét az eljárás minden szakaszában hivatalból köteles vizsgálni.

(2) Hatáskör vagy illetékesség hiányában a hatóság a kérelmet és az ügyben keletkezett iratokat - az ügyfél egyidejű értesítése mellett - haladéktalanul, de legkésőbb a kérelem megérkezésétől, folyamatban levő ügyben a

hatáskör és illetékesség hiányának megállapításától számított öt munkanapon belül átteszi a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatóságához.

(3) A hatóság - tekintet nélkül a joghatóságára, valamint a hatáskörére és az illetékességére - hivatalból köteles megtenni azt az ideiglenes intézkedést, amelynek hiányában a késedelem elháríthatatlan kárral vagy veszéllyel járna.

(4) A hatóság az ideiglenes intézkedéséről szóló végzését közli az ügyféllel, valamint a joghatósággal és hatáskörrel rendelkező illetékes hatósággal, amely az ideiglenes intézkedés szükségességét felülvizsgálja, és szükség esetén megteszi a hatáskörébe tartozó intézkedést.

(5) Az ideiglenes intézkedés felülvizsgálatánál nem érvényesül a jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogok védelme.

Hatásköri, illetékességi vita

23. § (1) Ha ugyanabban az ügyben

a) több hatóság állapította meg hatáskörét és illetékességét,

b) több hatóság állapította meg hatáskörének és illetékességének hiányát, és emiatt az eljárás nem indulhat meg vagy nincs folyamatban,

c) több illetékes hatóság előtt indult az eljárás, és a megelőzés alapján nem lehet eldönteni, hogy melyik hatóság jogosult az eljárásra,

az érdekelt hatóságok kötelesek egymás között hivatalból vagy kérelemre megkísérelni a vita eldöntését.

(2) Az egyeztetést annak a hatóságnak kell kezdeményeznie, amelyiknél az eljárás később indult meg, amelyik hatáskörének és illetékességének hiányát később állapította meg, vagy amelyik hatóságnál az ügyfél az egyeztetés lefolytatása iránti kérelmét benyújtotta.

(3) Ha az (1) bekezdés szerinti eljárás nem vezetett eredményre, az eljáró hatóságot a következő szerv jelöli ki:

a) illetékességi összeütközés esetén a legközelebbi közös felügyeleti szerv, ennek hiányában a Kormánynak a vita eldöntését kérő hatóság működési területe szerint illetékes általános hatáskörű területi államigazgatási szerve,

b) hatásköri összeütközés esetén a Fővárosi Ítéltábla.

(4) Az egyeztetést kezdeményező hatóság kérelmére a (3) bekezdés *a)* pontjában foglalt esetben tíz munkanapon belül kell kijelölni az eljáró hatóságot.

(5) Ha az egyeztetés sikerrel járt, az (1) bekezdés *a)* és *c)* pontja esetében az a hatóság, amely a továbbiakban nem jár el, az előtte folyamatban lévő eljárást megszünteti, az eljárás során hozott döntését visszavonja, egyúttal az ügy iratait és bizonyítékait átteszi az eljárást lefolytató hatóságához. Az eljárást megszüntető végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

(6) Az illetékességi vitában hozott végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

24. § (1) A Fővárosi Ítéltábla a hatásköri vitában az ügyfél vagy a hatóság kérelmére soron kívül nemperes eljárásban dönt.

(2) A Fővárosi Ítéltábla határozata ellen fellebbezésnek nincs helye.

Eljárás az illetékességi területen kívül

25. § (1) A hatóság az illetékességi területén kívül akkor végezhet eljárási cselekményt, ha ezt törvény vagy kormányrendelet lehetővé teszi.

(2) A fővárosi kerületi illetékességű hatóság a főváros, a megyei jogú város kerületi hivatalának vezetője pedig a megyei jogú város egész területén végezhet eljárási cselekményt.

Belföldi jogsegély

26. § (1) Jogsegélyt akkor lehet kérni, ha

a) az ügyben a megkereső hatóság illetékességi területén kívül kell valamely eljárási cselekményt elvégezni,

b) azt az ügyfél jogos érdeke vagy a költségtakarékosság indokolja, vagy

c) az ügy elbírálásához olyan adat vagy irat szükséges, amellyel más hatóság, egyéb állami, önkormányzati szerv vagy - ha törvény meghatározott ügyfajtában lehetővé teszi - egyéb szerv vagy személy rendelkezik.

(2) Az (1) bekezdés *a)* és *b)* pontjában meghatározott megkeresést az ügy jellegétől függően a megkereső hatósággal azonos hatáskörű illetékes hatósághoz, ennek hiányában az illetékes települési önkormányzat jegyzőjéhez kell intézni.

(3) Kérelemre indult eljárásban az ügyfélnek az eljárásban szükséges személyes adatainak kezeléséhez való hozzájárulását vélelmezni kell a jogsegély teljesítése céljából, az ahhoz szükséges mértékben továbbított személyes adatok tekintetében is. Hivatalból indult vagy folytatott eljárásban a hatóság a jogszabály alapján kezelhető adatok közül a jogsegély teljesítése céljából szükséges személyes adatokat továbbíthatja a megkeresett szervhez.

(4) A megkeresett szerv vagy személy csak akkor tagadhatja meg a megkeresésben foglaltak teljesítését, ha az jogszabályba ütközik. Ha a jogsegély nyújtására más szerv jogosult, a megkeresett szerv vagy személy a megkeresést haladéktalanul, de legkésőbb a megkeresés megérkezésétől számított három munkanapon belül e szervhez továbbítja, és erről egyidejűleg tájékoztatja a megkereső hatóságot.

(5) A megkeresést az (1) bekezdés *a)* és *b)* pontjában szabályozott esetben tíz munkanapon belül, az (1) bekezdés *c)* pontjában szabályozott esetben pedig öt munkanapon belül kell teljesíteni; a megkeresett szerv vezetője ezt a határidőt annak letelte előtt indokolt esetben egy alkalommal, legfeljebb tíz munkanappal meghosszabbíthatja. Ha az adat elektronikusan rögzített nyilvántartásban áll rendelkezésre, a megkeresést három munkanapon belül kell teljesíteni.

(6) A megkeresett szerv az eljárási határidő meghosszabbításáról szóló végzését a megkereső hatósággal közli. A megkereső hatóság közli az ügyféllel a jogsegély határidejének meghosszabbításáról szóló végzést.

Nemzetközi jogsegély

27. § (1) Ha a Magyar Köztársaságnak valamely állammal közigazgatási jogsegélyegyezménye van, vagy annak hiányában az államok között viszonyossági gyakorlat áll fenn, vagy többoldalú nemzetközi szerződés ezt lehetővé teszi, a hatóság a 26. § (1) bekezdésében meghatározott jogsegély érdekében külföldi hatósághoz fordulhat, illetve köteles teljesíteni a külföldről érkező jogsegélykérelmet.

(2) A viszonyosság fennállása tekintetében a külpolitikáért felelős miniszter állásfoglalása az irányadó, amelyet az ügyfajta tekintetében feladatkörrel rendelkező miniszterrel egyetértésben alakít ki.

(3) Ha törvény vagy kormányrendelet másként nem rendelkezik, a nemzetközi jogsegélyügyben érintett magyar és külföldi (nemzetközi) hatóság közvetlenül érintkezik egymással. Ha a magyar hatóság előtt nem ismert, hogy az (1) bekezdés szerinti jogsegélykérelem teljesítése az érintett külföldi állam melyik hatóságának hatáskörébe tartozik, a kérelmet felügyeleti szervén keresztül a külpolitikáért felelős miniszterhez juttatja el. A külpolitikáért felelős miniszter a külföldi állam külügyekben illetékes minisztériuma útján továbbítja a jogsegélykérelmet a külföldi hatósághoz.

(4) Ha a külföldről érkező jogsegélykérelem teljesítésére nem a megkeresett hatóság jogosult, a megkeresést átteszi a hatáskörrel rendelkező illetékes hatósághoz, és erről a megkereső felet egyidejűleg tájékoztatja.

(5)-(6)

28. § (1) A hatóság megtagadja a külföldi megkeresés teljesítését, ha az

a) sértené a Magyar Köztársaság nemzetbiztonsági érdekeit vagy a közbiztonságot,

b) sértené az ügyben érintett személy alapvető jogát, vagy

c) jogszabályba ütközne.

(2) A külföldi megkeresés teljesítésének megtagadásáról és annak okáról a megkereső felet tájékoztatni kell.

(3)

II/A. Fejezet

A kapcsolattartás általános szabályai

28/A. § (1) A hatóság

a) írásban

aa) postai úton,

ab) telefaxon,

ac) személyesen átadott irat útján,

ad) kézbesítési meghatalmazott útján,

ae) a hatóság kézbesítője útján,

af) kézbesítési ügygondnok útján,

ag) hirdetményi úton vagy

ah) az e törvényben meghatározott módon elektronikus úton vagy

b) szóban

az e törvényben meghatározott feltételekkel tart kapcsolatot az ügyféllel.

(2) Az (1) bekezdést megfelelően alkalmazni kell az ügyfél és a hatóság, valamint a hatóságok egymással történő kapcsolattartására.

(3) Több igénybe vehető kapcsolattartási forma közül a hatóság a költségtakarékosság és a hatékonyság szempontjai alapján választ. Az első kapcsolatfelvétel alkalmával a hatóság felhívja az ügyfél figyelmét a kapcsolattartás lehetséges formáira, és tájékoztatást ad a kapcsolattartásra szolgáló elérhetőségéről, valamint a hatóság által nyújtott elektronikus tájékoztatás elérhetőségéről.

(4) Rövid szöveges üzenet útján, elektronikus levélben és telefonon is lehet tájékoztatást kérni és teljesíteni vagy jogszabályban meghatározott egyéb esetekben kapcsolatot tartani. A hatóság telefonon és elektronikus levélben előzetesen egyeztetheti az ügyféllel az egyes eljárási cselekmények elvégzésének időpontját.

(5) Ha a hatóságok közötti kapcsolattartás irattovábbítást nem igényel, a hatóságok elektronikus levélben vagy telefonon kötelesek egymással kapcsolatot tartani.

(6) Életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet esetén, valamint törvény rendelkezése alapján bármilyen módon tarthat kapcsolatot a hatóság és az ügyfél; a kapcsolattartás időpontját és módját az iratra fel kell jegyezni.

(7) Az ügyfélre vonatkozó kapcsolattartási szabályokat az eljárás egyéb résztvevőjére is alkalmazni kell.

Kapcsolattartás elektronikus úton

28/B. § (1) Írásbeli a kapcsolattartás, ha

a) az ügyfél az iratot ügyfélkapun keresztül küldi meg a hatóságnak,

b) a hatóság az iratot a központi elektronikus szolgáltató rendszeren (a továbbiakban: központi rendszer) keresztül küldi meg az ügyfélnek vagy a hatóságnak.

(2) Ha törvény, eredeti jogalkotói hatáskörben kiadott kormányrendelet vagy önkormányzati hatósági ügyben önkormányzati rendelet eltérően nem rendelkezik, az eljárás megindítására irányuló kérelmet benyújtó ügyfél jogosult elektronikus úton kapcsolatot tartani a hatósággal, kivéve, ha az az adott kapcsolattartás tekintetében nem értelmezhető.

(3) Az ügyfél köteles elektronikus úton kapcsolatot tartani a hatósággal, ha azt törvény az adott ügyben vagy eljárási cselekmény vonatkozásában előírja.

(4) Törvény eltérő rendelkezése hiányában nem alkalmazható elektronikus út a 20. § (6) bekezdése és a 24. § (1) bekezdése szerinti kérelem vonatkozásában, valamint a hatóság döntésének bírósági felülvizsgálatával kapcsolatos eljárásban.

(5) A hatóság elektronikus úton tartja a kapcsolatot az ügyféllel, ha az ügyfél azt igényli, továbbá ha az ügyfél a kérelmet elektronikus úton nyújtotta be, és az alkalmazandó kapcsolattartási formáról másként nem rendelkezett.

(6) Törvény vagy kormányrendelet eltérő rendelkezése hiányában, ha az ügyfél a számára elektronikus úton elküldött irat átvételét öt munkanapon belül nem igazolja vissza, a hatóság a továbbiakban más írásbeli formában tart az ügyféllel kapcsolatot.

Tájékoztatás

28/C. § (1) Ha jogszabály eltérően nem rendelkezik, az ügyfél az e fejezetben meghatározott valamennyi kapcsolattartási formát használhatja tájékoztatáskérés céljából.

(2) A hatóság ugyanolyan formában köteles tájékoztatni az ügyfelet, mint amilyen formában az ügyfél a tájékoztatást kérte.

(3) Ha a tájékoztatás az ügy irataiban lévő adatra vonatkozik, és az ügyfél az ügy jellege szerinti és az eljáró hatóság által jogszabály alapján kezelhető adatokkal magát a tájékoztatás iránti kérelmében azonosította, a tájékoztatást nem lehet megtagadni.

(4) A hatóság a tájékoztatást nem köteles teljesíteni, ha az ügyfél a tájékoztatáskéréshez való jogát visszaélészerűen gyakorolja. Visszaélészerű a joggyakorlás különösen, ha a tájékoztatáskérést megelőző öt munkanapon belül az ügyféllel a hatóság döntést közölt, vagy olyan eljárási cselekményre került sor, amelyben az ügyfél részt vett.

III. Fejezet

Az elsőfokú eljárás

Az eljárás megindítása

- 29. § (1)** A hatósági eljárás az ügyfél kérelmére vagy hivatalból indul meg.
- (2) A hatóság köteles a hatáskörébe tartozó ügyben illetékességi területén hivatalból megindítani az eljárást, ha
- ezt jogszabály előírja,
  - erre felügyeleti szerve utasította, a bíróság kötelezte,
  - életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzetről szerez tudomást.
- (3) Ha törvény vagy kormányrendelet eltérően nem rendelkezik, az eljárás megindításáról
- a hivatalból indult eljárásban az ismert ügyfelet az első eljárási cselekmény elvégzésétől,
  - a kérelemre indult eljárásban - az eljárás megindítására irányuló kérelmet benyújtó ügyfelet kivéve - az ismert ügyfelet a kérelem beérkezésétől
- számított öt munkanapon belül értesíteni kell.
- (4) Az értesítés csak akkor mellőzhető, ha
- az veszélyeztetné az eljárás eredményességét,
  - az eljárás megindítása után a hatóság öt munkanapon belül érdemben dönt, vagy a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasítja, vagy az eljárást megszünteti,
  - az ellenőrzésre feljogosított hatóság az adott tárgyban folyamatosan lát el az érintettnél ellenőrzési feladatot,
  - azt honvédelmi, nemzetbiztonsági, közbiztonsági okból jogszabály kizárja.
- (5) Az értesítésnek tartalmaznia kell:
- az ügy tárgyát, iktatási számát, az eljárás megindításának napját és az adott ügyfajtára irányadó ügyintézési határidőt, az ügyintézési határidőbe nem számító időtartamokat, az ügyintéző nevét és hivatali elérhetőségét,
  - az iratokba való betekintés és a nyilatkozattétel lehetőségére irányuló tájékoztatást,
  - hivatalból indult eljárásban az erre történő utalást, kérelemre indult eljárásban a kérelmező ügyfél nevét,
  -
- (6) Ha törvény vagy kormányrendelet további értesítési formát nem állapít meg, a hatásterületen élő ügyfeleket és a 15. § (5) bekezdés alapján ügyfélnek minősülő szervezeteket az eljárás megindításáról hirdetményi úton kell értesíteni. Az értesítés közhírré tehető.
- (7) A hirdetmény és közhírré tétel útján közölt értesítés tartalmazza:
- az ügy tárgyát és rövid ismertetését,
  - a vélelmezett hatásterület kiterjedését,
  - a tájékoztatást arról, hogy az érintettek hol és mikor tekinthetnek be az ügy irataiba.
- (8) A hatóság a hivatalbóli eljárást kezdeményező személyt vagy szervet kérelmére tájékoztatja az eljárás megindításáról.
- (9) Ha az eljárás megindítására irányuló kérelmet benyújtó ügyfél kéri, a kérelem beérkezésétől számított öt munkanapon belül a hatóság a 28/C. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott szabályok szerint értesíti
- az ügy iktatási számáról, az ügyintéző nevééről és hivatali elérhetőségéről,
  - az eljárás megindításának napjáról, az ügyintézési határidőről, az ügyintézési határidőbe nem számító időtartamokról, a hatóság eljárási kötelezettségének elmulasztása esetén követendő eljárásról,
  - az iratokba való betekintés és nyilatkozattétel lehetőségéről, valamint
  - arról, hogy kérelme a szükséges adatainak kezeléséhez és belföldi jogsegély, valamint szakhatósági eljárás lefolytatása céljából történő továbbításához való hozzájárulásnak minősül.
- (10) A 15. § (5) bekezdés alapján ügyfélnek minősülő szervezetek kormányrendeletben meghatározott adatbázis alapján történő értesítése az (5) és a (7) bekezdés szerinti adatokat együttesen tartalmazza.
- (11) A hatóság külön kérelem nélkül is az ügyfél anyanyelvére lefordított végzésben értesíti az eljárás megindításáról azt a magyar nyelvet nem beszélő ügyfelet, akivel szemben az eljárást folytatja. Az értesítés az (5) bekezdésben foglaltakon túl tartalmazza a nyelvhasználati és az ezzel járó költségviselési szabályokról szóló tájékoztatást.

Ideiglenes biztosítási intézkedés

29/A. § (1) Ha az eljárás tárgyát képező kötelezettség későbbi teljesítése veszélyben van, a hatóság a pénzkövetelés biztosítását vagy meghatározott dolog zárlatát ideiglenes biztosítási intézkedésként e törvény biztosítási intézkedésre vonatkozó szabályainak alkalmazásával az ügy érdemében való döntéshozatalt megelőzően is elrendelheti.

(2) Az ideiglenes biztosítási intézkedést a hatóság visszavonja, ha az elrendelésének oka megszűnt, vagy ha az ideiglenes biztosítási intézkedést meghatározott összeg biztosítására rendelték el, és ezt az összeget a hatóságnál letétbe helyezték.

(3) Az ideiglenes biztosítási intézkedés hatályát veszti a határozat vagy az eljárást megszüntető végzés jogerőre emelkedésével.

A kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasítása

30. § A hatóság a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül, öt munkanapon belül elutasítja, ha

- a) az eljárásra magyar hatóságnak nincs joghatósága,
- b) a hatóságnak nincs hatásköre vagy nem illetékes, és a kérelem áttételének nincs helye,
- c) a kérelem nyilvánvalóan lehetetlen célra irányul,
- d) jogszabály a kérelem előterjesztésére határidőt vagy határnapot állapít meg, és a kérelem idő előtti vagy elkésett,
- e) a hatóság a kérelmet érdemben már elbírálta, és változatlan tényállás és jogi szabályozás mellett ugyanazon jog érvényesítésére irányuló újabb kérelmet nyújtottak be, és újrafelvételnek nincs helye, feltéve, hogy a kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasítását jogszabály nem zárja ki,
- f) a kérelem nyilvánvalóan nem az előterjesztésre jogosulttól származik, vagy
- g) a kérelem tartalmából megállapítható, hogy az ügy nem hatósági ügy.

Az eljárás megszüntetése

31. § (1) A hatóság az eljárást megszünteti, ha

- a) a 30. § alapján a kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasításának lett volna helye, az elutasítási ok azonban az eljárás megindítását követően jutott a hatóság tudomására,
- b) az ügy tárgyát képező vagyontárgy megsemmisült vagy olyan mértékben károsodott, hogy az eljárás okafogyottá vált,
- c) az eljárás kérelemre indult és az ügyfél kérelmét visszavonta, kivéve ha az eljárás hivatalból is megindítható, és a hatóság az eljárást hivatalból folytatja, vagy ha az eljárásban több kérelmező vesz részt, és nem mindegyikük vonta vissza kérelmét,
- d) az ügyfél halála vagy a jogi személy, illetve a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet megszűnése következtében az eljárás okafogyottá vált, és eljárásbeli jogutódlás sem következett be,
- e) az eljárás folytatására okot adó körülmény már nem áll fenn,
- f) az ügyfél a kérelmére indult eljárásban a képviselő visszautasítása esetén a hatóság felhívása ellenére nem gondoskodik a képviselő-ellátásra alkalmas személy meghatalmazásáról vagy nem jár el személyesen, kivéve, ha az eljárás hivatalból is megindítható, és a hatóság az eljárást hivatalból folytatja, vagy ha az eljárásban több kérelmező vesz részt, és ők személyesen járnak el vagy képviselőjüket a hatóság nem utasította vissza,
- g) jogszabályváltozás miatt az ügy elbírálása a továbbiakban már nem hatósági hatáskörbe tartozik,
- h) a hatósági eljárásért illetéket vagy igazgatási szolgáltatási díjat (a továbbiakban: díj) kell fizetni és az ügyfél a fizetési kötelezettségének a hatóság erre irányuló felhívása ellenére az erre tűzött határidő alatt nem tesz eleget és költségmentességben sem részesül.

(2) A hatóság az eljárást megszüntetheti, ha az ügyfél a kérelmére indult eljárásban a hiánypótlásra való felhívásnak nem tett eleget, és az erre megállapított határidő meghosszabbítását sem kérte, illetve nyilatkozattételének elmaradása megakadályozta a tényállás tisztázását.

(3) Ha az ügyfél az eljárást megindító kérelmét a határozat jogerőre emelkedését megelőzően az (1) bekezdés c) pontja szerint visszavonja, a hatóság a határozatát visszavonja.

(4)

Az eljárás felfüggesztése

32. § (1) Ha az ügy érdemi eldöntése olyan kérdés előzetes elbírálásától függ, amelyben az eljárás más szerv hatáskörébe tartozik, vagy ugyanannak a hatóságnak az adott ügygel szorosan összefüggő más hatósági döntése nélkül megalapozottan nem dönthető el, a hatóság az eljárást felfüggeszti. Amennyiben a más szerv előtti eljárás megindítására az ügyfél jogosult, erre öt megfelelő határidő kitzúzése mellett fel kell hívni. Ha az ügyfél a felhívásnak nem tesz eleget, a hatóság az eljárást megszünteti, vagy a rendelkezésre álló adatok alapján dönt.

(2) Ha a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság a hatóságot új eljárásra kötelezi és ezzel a bírósági döntéssel szemben perújítási vagy felülvizsgálati kérelmet terjesztettek elő, a hatóság az eljárást felfüggeszti.

(3) Ha az (1) bekezdés alkalmazásának nincs helye, az eljárás felfüggesztését indokolt esetben egy alkalommal az ügyfél is kérheti. Az eljárás az ügyfél kérelmére akkor függeszthető fel, ha

a) azt jogszabály nem zárja ki, és

b) nincs ellenérdekű ügyfél vagy az ellenérdekű ügyfél az eljárás felfüggesztéséhez hozzájárul, vagy az ellenérdekű ügyfél érdekét az nem érinti.

(4) Jogszabály az eljárásnak az ügyfél kérelmére történő felfüggesztését a (3) bekezdés rendelkezésein kívül egyéb feltételhez is kötheti.

(5) Ha a jogutód kiléte vitás, ennek eldöntéséig a hatóság a folyamatban levő eljárást a kérelmező ügyfél kiesése esetén felfüggeszti, egyéb esetekben felfüggesztheti.

(6) Hatósági közvetítő kirendelése esetén a hatóság az ügyfelek számára és a hatósági közvetítés várható időtartamára tekintettel egy alkalommal legfeljebb hat hónapra elrendelheti az eljárás felfüggesztését.

(7) Ha a hatóság az eljárást a (3) bekezdés alapján függesztette fel, és az ügyfél az eljárás folytatását hat hónapon belül nem kéri, a hatóság a csak kérelemre folytatható eljárás megszüntetéséről dönt.

(8) Az eljárás felfüggesztésekor minden határidő megszakad, és az eljárás felfüggesztésének megszüntetésekor az ügyintézési határidő kivételével újra kezdődik.

(9) A hatóság az eljárás felfüggesztése esetén is dönthet úgy, hogy a folyamatban lévő eljárási cselekményeket és az azok teljesítésére megállapított határidőket az eljárás felfüggesztése nem érinti.

Ügyintézési határidő

33. § (1) A határozatot, az eljárást megszüntető végzést, valamint a másodfokú döntést hozó hatóságnak az első fokú döntést megsemmisítő és új eljárásra utasító végzését az (5) bekezdésben meghatározott időponttól számított huszonnégy munkanapon belül kell meghozni és gondoskodni a döntés közléséről. Ennél rövidebb határidőt bármely jogszabály, hosszabbat pedig törvény vagy kormányrendelet állapíthat meg. Ha e törvény valamely eljárási cselekmény teljesítésének határidejéről nem rendelkezik, a hatóság haladéktalanul, de legkésőbb öt munkanapon belül gondoskodik arról, hogy az eljárási cselekményt teljesítse.

(2) Kiskorú ügyfél érdekeinek veszélyeztetettsége esetében, továbbá ha életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet elhárítása indokolja, vagy ha a hatóság ideiglenes biztosítási intézkedést rendelt el, vagy ha a közbiztonság érdekében egyébként szükséges, a határozatot vagy az eljárást megszüntető végzést soron kívül kell meghozni.

(3) Az ügyintézési határidőbe nem számít be:

a) a hatásköri vagy illetékességi vita egyeztetésének, valamint az eljáró hatóság kijelölésének időtartama,

b) a jogsegélyeljárás időtartama, továbbá a 36. § (2) bekezdése alapján adatnak a nyilvántartásból történő beszerzéséhez szükséges idő,

c) a hiánypótlásra, illetve a tényállás tisztázásához szükséges adatok közlésére irányuló felhívástól az annak teljesítéséig terjedő idő,

d) a szakhatóság eljárásának időtartama,

e) az eljárás felfüggesztésének időtartama,

f) a 70. § (1) bekezdésében szabályozott eljárás időtartama,

g) a hatóság működését legalább egy teljes napra ellehetetlenítő üzemzavar vagy más elháríthatatlan esemény időtartama,

h) a kérelem, a döntés és egyéb irat fordításához szükséges idő,

i) az ügygondnok kirendelésére irányuló eljárás időtartama,

j) a szakértői vélemény elkészítésének időtartama,

k) a hatósági megkeresés vagy a döntés postára adásának napjától annak kézbesítéséig terjedő időtartam, valamint a hirdetményi, továbbá a kézbesítési meghatalmazott és a kézbesítési ügygondnok útján történő közlés időtartama.

(4) Ha a hatóság testületi szerv, a hatáskörébe tartozó ügyben az (1) bekezdésben meghatározott határidőn belül, vagy ha ez nem lehetséges, a határidő letelte utáni első testületi ülésen, legkésőbb azonban negyvenöt munkanapon belül határoz.

(5) Az ügyintézési határidő a kérelemnek az eljárásra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatósághoz történő megérkezése napján, illetve az eljárás hivatalból történő megindításának napján kezdődik. Ezt a szabályt kell alkalmazni azokban az esetekben is, amikor a magyar hatóság eljárásának megindításához szükséges kérelmet nem magyar hatóságnál lehet benyújtani.

(6) A fellebbezés elbírálására jogosult hatóság és a felügyeleti szerv eljárása esetén az ügyintézési határidő az ügy összes iratának a fellebbezés elbírálására jogosult hatósághoz, illetve a felügyeleti szervhez érkezésekor kezdődik. A hatóság a felügyeleti szerv erre irányuló felhívására köteles az iratokat felterjeszteni.

(7) Az eljáró hatóság vezetője - ha azt törvény vagy kormányrendelet nem zárja ki - az ügyintézési határidőt annak letelte előtt indokolt esetben egy alkalommal, legfeljebb huszonkét, a (2) bekezdésben meghatározott esetekben legfeljebb tíz munkanappal meghosszabbíthatja.

(8) A szakhatóság eljárására irányadó ügyintézési határidő - ha törvény vagy kormányrendelet másként nem rendelkezik - tíz munkanap. Indokolt esetben a szakhatóság vezetője a szakhatósági eljárásra irányadó határidőt egy alkalommal tíz munkanappal meghosszabbíthatja, és erről az ügyfelet és a megkereső hatóságot értesíti.

(9) A (7) és (8) bekezdésben meghatározott határidőnél rövidebb határidőt bármely jogszabály, hosszabbat pedig törvény vagy kormányrendelet állapíthat meg.

33/A. § (1) Ha a hatóság a rá irányadó ügyintézési határidőt az ügyfélnek és az eljárás egyéb résztvevőjének fel nem róható okból túllépi, köteles az ügyfél által az eljárás lefolytatásáért megfizetett illetéknek vagy díjnak megfelelő összeget, ha pedig az ügyintézés időtartama meghaladja az irányadó ügyintézési határidő kétszeresét, az első fokú eljárás megindítására irányuló kérelmet benyújtó ügyfél által megfizetett illetéknek vagy díjnak megfelelő összeg kétszeresét az ügyfél részére visszafizetni.

(2) A hatóság (1) bekezdés szerinti fizetési kötelezettségét nem érinti, ha az ügyfél az illeték vagy díj megfizetése alól részben vagy egészen mentesült; ilyen esetben a hatóság az összeget az ügyfél által meg nem fizetett rész arányában a központi költségvetésnek fizeti meg. Ha az eljárás lefolytatásáért az első fokú eljárás megindítására irányuló kérelmet benyújtó ügyfél jogszabály alapján nem köteles illeték vagy díj fizetésére, úgy a hatóság az illetékekről szóló törvény szerinti általános tételű eljárási illetéknek megfelelő összeget, illetve ennek kétszeresét fizeti meg a központi költségvetésnek.

(3) Az (1), illetve a (2) bekezdés szerinti összeget a hatóság saját költségvetése terhére a fizetési kötelezettséget megállapító döntés jogerőssé válásától számított öt munkanapon belül fizeti vissza az első fokú eljárás megindítására irányuló kérelmet benyújtó ügyfél számára, illetve fizeti meg a központi költségvetésnek.

(4) Ha a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság vagy a felügyeleti szerv megállapítja, hogy a hatóság indokolatlanul hosszabbította meg az ügyintézési határidőt, vagy az (1) bekezdésben foglalt feltételek teljesülése ellenére fizetési kötelezettségét nem teljesítette, a hatóságot az (1), illetve a (2) bekezdésben meghatározott összeg visszafizetésére, illetve megfizetésére kötelezi.

33/B. § (1) A hatóság együttes eldöntés céljából elrendelheti az előtte folyamatban lévő olyan eljárások egyesítését, amelyek tárgya egymással összefügg. A hatóság a döntéseit egybefoglalhatja.

(2) Az ügyfelek közösen előterjesztett kérelmére a hatóság - ha annak az (1) bekezdésben foglalt feltételei fennállnak - az eljárásokat egyesíti, és döntéseit egybefoglalhatja.

(3) Az eljárások egyesítése esetén a hatóság az egyes eljárásokra irányadó legkorábban lejáró ügyintézési határidőn belül jár el.

Kérelem

34. § (1) Ha jogszabály eltérően nem rendelkezik, a kérelmet a hatósághoz írásban vagy szóban lehet előterjeszteni. Törvény a kérelem személyes előterjesztését akkor írhatja elő, ha személyes megjelenés hiányában az ügy eldöntéséhez szükséges tény, információ vagy adat nem szerezhető meg.

(2) Életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet során az azonnali intézkedést igénylő ügyben a kérelmet telefonon is elő lehet terjeszteni.

(3) Jogszabály előírhatja, hogy az ügyfél a kérelmét az e célra rendszeresített nyomtatványon vagy elektronikus kapcsolattartás esetén elektronikus úrlapon nyújtsa be. Ha törvény az elektronikus kapcsolattartást kötelezővé teszi, és a kérelmet elektronikus formanyomtatványon vagy szoftver használatával kell benyújtani, az elektronikus formanyomtatvány kitölthető és letölthető, valamint a szoftver letölthető változatát a hatóság az elektronikus tájékoztatás szabályai szerint közzéteszi.

(4) Az ügyfél az eljárás megindítására irányuló kérelmét a határozat vagy az eljárást megszüntető végzés jogerőre emelkedéséig visszavonhatja.

(5) Az eljárás megindítására irányuló kérelemre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni az ügyfél által benyújtott más kérelemre is azzal, hogy az a tárgyban hozott döntés jogerőre emelkedéséig vonható vissza.

35. § (1) Ha jogszabály további követelményt nem állapít meg, a kérelem tartalmazza az ügyfélnek és képviselőjének a nevét, lakcímét vagy székhelyét, az ügyfélnek a hatóság döntésére való kifejezett kérelmét, továbbá meg lehet adni az elektronikus levélcímét, a telefax számát vagy a telefonos elérhetőséget.

(2) Ha jogszabály előírja, a kérelemben az ügyfél azonosíthatósága érdekében fel kell tüntetni az ügyfélnek az ügy jellege szerinti és az eljáró hatóság által törvény alapján kezelhető azonosítóját.

36. § (1) A kérelemhez csatolni kell a jogszabályban előírt mellékleteket. Mellékletként nem lehet az ügyféltől szakhatósági állásfoglalás vagy előzetes szakhatósági hozzájárulás csatolását kérni.

(2) Az ügyfél azonosításához szükséges adatok kivételével az ügyféltől nem kérhető olyan adat igazolása, amely nyilvános, vagy amelyet valamely hatóság, bíróság vagy a Magyar Országos Közjegyzői Kamara jogszabállyal rendszeresített nyilvántartásának tartalmaznia kell. Az adatszolgáltatás iránti kérelmet öt munkanap alatt kell teljesíteni.

(3) Különleges adatok esetén az ügyfél kérheti, hogy az adattal rendelkező szerv az adatot az általa megjelölt hatóságnak továbbítsa. A kérelem alapján a hatóság a (2) bekezdés szerint jár el.

(4) Az ügyfél a (2) bekezdés szerinti adatszolgáltatásért fizetendő díjat az eljáró hatóságnál köteles megfizetni. A díj a megkeresett hatóság bevétele. Az eljáró hatóság a bíróság vagy a Magyar Országos Közjegyzői Kamara adatközlésével felmerülő illetékéről vagy díjáról és a befizetés módjáról az ügyfelet tájékoztatja.

37. § (1) A kérelmet tartalma szerint kell elbírálni akkor is, ha az nem egyezik az ügyfél által használt elnevezéssel.

(2) Az eljáró hatóság a kérelem megérkezését követően haladéktalanul ellenőrzi, hogy

a) a hatóságnak van-e joghatósága, hatásköre és illetékessége az ügy elbírálására,

b) ideiglenes intézkedés vagy ideiglenes biztosítási intézkedés alkalmazásának van-e helye,

c) a kérelem megfelel-e a 35. §-ban, továbbá a 36. § (1) bekezdésében foglalt követelményeknek.

(3) Ha a kérelem nem felel meg a 35. §-ban, továbbá a 36. § (1) bekezdésében foglalt követelményeknek, az eljáró hatóság a kérelem beérkezésétől számított öt munkanapon belül - megfelelő határidő megjelölése és a mulasztás jogkövetkezményeire történő figyelmeztetés mellett - hiánypótlásra hívja fel az ügyfelet. Nem bocsátható ki hiánypótlási felhívás olyan adat igazolására vagy melléklet csatolására, amelyet a 36. § (2) bekezdése alapján a hatóságnak kell beszereznie, továbbá akkor sem, ha az ügyfél a kérelmet azért nem formanyomtatványon nyújtja be, mert a formanyomtatvány kitölthető és letölthető változatát a hatóság az elektronikus tájékoztatás szabályai szerint nem tette közzé.

(4) Törvény vagy kormányrendelet a hiánypótlási felhívás kibocsátására öt munkanapnál hosszabb határidőt is megállapíthat.

(5) Hiánypótlási felhívás az eljárás során akkor is kibocsátható, ha a kérelem megfelelt a 35. §-ban, továbbá a 36. § (1) bekezdésében foglalt követelményeknek, de a tényállás tisztázása során felmerült új adatra tekintettel az szükséges.

38. § (1) A természetes személy ügyfél az elsőfokú eljárás megindítására irányuló kérelmét az eljárásra hatáskörrel rendelkező illetékes hatóságnál, vagy ha jogszabály azt nem zárja ki, lakcíme vagy munkahelye szerinti székhelyű, azonos hatáskörű hatóságnál, ennek hiányában pedig a lakcíme vagy munkahelye szerint illetékes jegyzőnél is előterjesztheti, aki azt továbbítja a hatáskörrel rendelkező illetékes hatósághoz.

(2) Törvény vagy kormányrendelet az (1) bekezdéstől eltérően is kijelölheti azt a hatóságot vagy szervet, amelyikhez a kérelem előterjeszhető.

(3) Ha az ügyfél az (1) vagy a (2) bekezdés alapján nem az eljárásra hatáskörrel rendelkező illetékes hatóságnál vagy szervnél nyújtotta be kérelmét, az eljáró hatóság a 29. § (9) bekezdésének megfelelően értesíti az ügyfelet az eljárás megindításáról.

38/A. § (1) Törvény vagy kormányrendelet rendelkezése esetén valamely jog gyakorlásához szükséges kérelmek a törvényben vagy kormányrendeletben kijelölt hatóságnál (a továbbiakban: közreműködő hatóság) együttesen nyújthatók be, amely nyolc munkanapon belül továbbítja a kérelmeket a döntés meghozatalára hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatóságokhoz.

(2) Az ügyintézési határidő a kérelmeknek a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatósághoz történő megérkezése napján kezdődik.

(3) Ha törvény vagy kormányrendelet eltérően nem rendelkezik,

a) az ügyfél az illetéket és a díjat a közreműködő hatóságnál köteles megfizetni,

b) a közreműködő hatóság a kérelmet megvizsgálja, és az ügyfelet hiánypótlásra szólítja fel, ez azonban a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatóság hiánypótlásra való felhívási jogát nem érinti,

c) a közreműködő hatóság jogosult a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasítani a 30. § *a)*, *c)* és *g)* pontjában foglalt esetekben,

d) a közreműködő hatóság jogosult az eljárást a 31. § (1) bekezdés *h)* pontban foglalt esetben megszüntetni.

(4) Törvény vagy kormányrendelet a közreműködő hatóság számára egyéb eljárási feladatokat is meghatározhat.

38/B. § (1) Ha a közreműködő hatóság a 38/A. § (3) bekezdés *b*) pontja alapján az ügyfelet hiánypótlásra hívta fel, és a hiánypótlás határideje még nem telt el, az eljáró hatóság a hiánypótlás határidejének meghosszabbítása mellett a hiánypótlási felhívást kiegészítheti.

(2) Ha a közreműködő hatóság a hiánypótlási felhívást kibocsátotta, és annak az ügyfél határidőben eleget tett, az eljáró hatóság a kérelem tartalmára és mellékleteire vonatkozó újabb hiánypótlási felhívást nem bocsáthat ki.

38/C. § Törvény vagy kormányrendelet rendelkezése vagy az eljárás megindítására irányuló kérelmet benyújtó ügyfél hozzájárulása alapján törvényben meghatározott tanúsító szervezet közreműködhet a tényállás tisztázásában. A tanúsító szervezet által jogszabályban meghatározottak szerint kibocsátott tanúsítványt a hatóság köteles elfogadni a tények igazolására, a tanúsított tények tekintetében a hatóság további eljárási cselekményeket nem végez.

Jegyzőkönyv és hivatalos feljegyzés

39. § (1) A tárgyalásról, a lefoglalásról és a jogszabályban meghatározott eljárási cselekményekről, valamint ha az ügyfél kéri vagy az eljárás érdekében egyébként szükséges, a szóbeli kérelemről, az ügyfél, a tanú, a szakértő meghallgatásáról, a szemle lefolytatásáról és más bizonyítási cselekményekről jegyzőkönyvet kell készíteni. Ha a hatóság valamely eljárási cselekmény során hatósági tanút alkalmaz, jegyzőkönyvet készít az eljárási cselekményről.

(2) A jegyzőkönyv tartalmazza

a) a hatóság megnevezését, az ügyintéző nevét, az ügy tárgyát és az ügyiratszámot,

b) a meghallgatott nevét és lakcímét, eljárásjogi helyzetét és - ha azt a hatóság tudomására hozta - egyéb elérési lehetőségét,

c) az alkalmazott hatósági tanú nevét,

d) a meghallgatott személy jogaira és kötelességeire való figyelmeztetés megtörténtét,

e) az ügyre vonatkozó lényeges nyilatkozatokat és megállapításokat, az (1) bekezdésben felsorolt eljárási cselekmények során tapasztalt, az ügy eldöntése szempontjából lényeges körülményeket és megállapításokat, ideértve a hatósági tanú észrevételeit is,

f) a jegyzőkönyv készítésének helyét és időpontját és

g) a meghallgatott személy, az eljárási képességgel nem rendelkező személy képviselője, a hatósági tanú, az eljáró ügyintéző és a jegyzőkönyvvezető oldalankénti aláírását.

(3) A meghallgatott személy indokolt kérelmére nyilatkozatát, vallomását, szakértői véleményét vagy azok egyes részét a jegyzőkönyv szó szerint tartalmazza.

(4) A hangfelvételre, valamint a kép- és hangfelvételre a jegyzőkönyvre vonatkozó szabályokat azzal kell alkalmazni, hogy azok a (2) bekezdés *a*)-*f*) pontjában felsoroltakat tartalmazzák. A hangfelvételt, valamint a kép- és hangfelvételt hordozó eszközt az iratokhoz kell csatolni, vagy arról az eljárás befejezéséig a (2) bekezdésnek megfelelő tartalmú jegyzőkönyvet kell készíteni.

(5) A hatóság a költségtakarékosság és hatékonyság követelményének megfelelően választja ki a jegyzőkönyv készítésének formáját. Az ügyfél vagy az eljárás egyéb résztvevője az ezzel járó költségek megtérítése mellett kérheti az általa megjelölt jegyzőkönyvvezési forma alkalmazását.

(6) Az (1) bekezdésben felsorolt eljárási cselekményekről hivatalos feljegyzést kell készíteni, ha jegyzőkönyv - az ügyfél erre irányuló kérelme vagy a jegyzőkönyvkészítést indokoltá tévő körülmények hiányában - nem készül. A hivatalos feljegyzés tartalmazza felvételének helyét és időpontját, az ügy tárgyát és számát, a jogokra és kötelezettségekre való figyelmeztetés megtörténtét, az eljárási cselekmény megnevezését és rövid összefoglalását, az eljáró ügyintéző nevét és aláírását, a szóbeli kérelemről készült hivatalos feljegyzés ezen kívül tartalmazza az ügyfél nevét és lakcímét, valamint a kérelem tartalmát.

Adatok zárt kezelése

39/A. § (1) Erre irányuló indokolt kérelem esetén a hatóság elrendelheti a tanú, a tolmács, a szemletárgy birtokosa természetes személyazonosító adatainak és lakcímének zárt kezelését, ha az adatok zárt kezelése iránti kérelmet előterjesztő valószínűsíti, hogy őt az eljárásban való közreműködése miatt súlyosan hátrányos következmény érheti.

(2) A szakértő az (1) bekezdésben foglaltak szerint az igazságügyi szakértői névjegyzék nyilvános adatain kívüli természetes személyazonosító adatai és lakcíme zárt kezelését kérheti.

(3) A természetes személyazonosító adatokat és a lakcímet a hatóság az ügy iratai között elkülönítve, zártan kezeli. A hatóság biztosítja, hogy a zártan kezelt adatok az eljárási cselekmények során ne váljanak megismerhetővé.

(4) A zártan kezelt adatok megismerésére csak az ügyintéző, a jegyzőkönyvvezető és a leíró, a hatóság vezetője, a felügyeleti szerv, valamint a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság erre felhatalmazott ügyintézője és vezetője, az illetékes ügyész és a bírósági felülvizsgálat során eljáró bíró jogosult.

(5) Az iratbetekintési jog biztosítása érdekében a hatóság - a jogszabályban meghatározott tartalmi és formai követelményeknek egyebekben megfelelő - kivonatot készít az eljárás során keletkezett iratról akként, hogy abból az (1) bekezdésben meghatározott személy kiletére vonatkozóan következtetés ne legyen levonható.

Képviselet

40. § (1) Ha törvény nem írja elő az ügyfél személyes eljárását, helyette törvényes képviselője vagy az általa vagy törvényes képviselője által meghatalmazott személy, továbbá az ügyfél és képviselője együtt is eljárhat. Az ellenérdekű ügyfelek képviseletét nem láthatja el ugyanaz a személy.

(2) Ha az ügyfél nem személyesen jár el, a hatóság az eljáró személy képviseleti jogosultságát megvizsgálja. A meghatalmazott a képviseleti jogosultságát a 40/A. §-ban meghatározott módon köteles igazolni.

(3)

(4) A hatóság visszautasítja a meghatalmazott eljárását, ha az nem alkalmas az ügyben a képviselet ellátására, vagy ha képviseleti jogosultságát az erre irányuló hiánypótlási felhívás ellenére sem igazolja. A meghatalmazott visszautasítása esetén a hatóság felhívja az ügyfelet, hogy járjon el személyesen, vagy gondoskodjék a képviselet ellátására alkalmas képviselőről.

(5) A természetes személy ügyfél részére, ha ismeretlen helyen tartózkodik vagy nem tud az ügyben eljárni, és nincs törvényes képviselője vagy meghatalmazottja, az eljáró hatóság kezdeményezésére a gyámhatóság ügygondnokot rendel ki.

(6) Jogszabály a képviselet egyéb módját is meghatározhatja, és a képviseleti jogosultság igazolását meghatározott formához kötheti.

(7) Ha az ügyfélnek képviselője van, az iratokat a hatóság a képviselő részére küldi meg; a személyes megjelenésre szóló idézés kézbesítése azonban a megidézett részére történik, képviselőjének egyidejű értesítésével. Az eljárási képességgel rendelkező ügyfél kérheti, hogy a hatóság akkor is a számára kézbesítse az iratokat, ha az ügyben képviselője van.

(8) A hatóság határidő tűzésével nyilatkozattételre hívja fel az ügyfelet, ha az eljárás során az ügyfél és a meghatalmazott vagy a meghatalmazottak nyilatkozata eltér egymástól, vagy egyéb eljárási cselekményeik ellentétesek. Ha az ügyfél határidőben nem nyilatkozik, a hatóság úgy tekinti, mintha magának az ügyfélnek a nyilatkozatai és eljárási cselekményei lennének eltérőek.

40/A. § (1) A meghatalmazást írásba kell foglalni vagy jegyzőkönyvbe kell mondani. Írásbeli meghatalmazás esetében a meghatalmazott köteles eredeti meghatalmazását vagy annak hitelesített másolatát az első kapcsolatfelvétel alkalmával az iratokhoz csatolni.

(2) Az írásbeli meghatalmazást közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba kell foglalni. Az ügyvédnek adott meghatalmazáshoz, ha azt az ügyfél saját kezűleg írta alá, tanúk alkalmazása nem szükséges; az ügyvédi meghatalmazásra egyebekben az erre vonatkozó külön jogszabályok irányadók.

(3) A külföldön kiállított meghatalmazást közokiratba vagy hitelesített magánokiratba kell foglalni, és felülhitelesítéssel kell ellátni.

(4) A meghatalmazás a teljes hatósági eljárásra vagy egyes eljárási cselekményekre szólhat.

(5) A teljes hatósági eljárásra szóló meghatalmazás kiterjed az eljárással kapcsolatos minden nyilatkozatra és cselekményre, ideértve a biztosítási intézkedést és a végrehajtási eljárást.

(6) A meghatalmazás korlátozása csak annyiban hatályos, amennyiben az magából a meghatalmazásból kitűnik.

(7) A meghatalmazásnak visszavonás, felmondás vagy az ügyfél halála folytán való megszűnése a hatósággal szemben a hatóságnak való bejelentéstől, a többi ügyféllel szemben pedig a vele való közléstől hatályos.

Hatósági közvetítő

41. § (1) A hatóság és az ügyfél, valamint az ellenérdekű ügyfelek közötti vita rendezése érdekében a hatóság hatósági közvetítőt vehet igénybe.

(2) Nem lehet hatósági közvetítő:

a) az ügyfél, az eljárásban ügyfélként részt vevő szervezet tulajdonosa, tisztségviselője, alkalmazottja, illetve az ügyféllel munkavégzésre irányuló szerződéses kapcsolatban álló személy,

b) a hatósággal vagy a hatóság felügyeleti szervével közszolgálati vagy más, munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló személy,

c) az, aki személyében vagy hozzátartozója révén érintett az ügyben,

d) akitől más okból nem várható elfogulatlan közreműködés.

(3) A hatósági közvetítő

a) gondoskodik arról, hogy az érintettek hiteles, szakszerű és közérthető tájékoztatást kapjanak mind az eljárás céljáról, mind az annak megvalósulása kapcsán várható következményekről, illetve az esetleges kedvezőtlen változások (hatások) megelőzésére vagy mérséklésére irányuló intézkedésekről,

b) tájékoztatja az ügyfeleket az ügyben irányadó jogszabályok rendelkezéseiről, az anyagi jogi és eljárásjogi jogszabályokban meghatározott jogaikról,

c) közvetít a hatóság és az ügyfelek, illetve az ellenérdekű ügyfelek között annak érdekében, hogy az eljárás céljának eléréséhez kölcsönösen elfogadható megoldási módot találjanak,

d) összegyűjti és rendszerezett formában a hatóság rendelkezésére bocsátja az ügyfelektől beérkezett, az eljárás tárgyára vonatkozó észrevételeket.

(4) A hatóság - ha törvény azt nem zárja ki vagy nem korlátozza - lehetővé teszi a hatósági közvetítő számára eljárási feladatainak ellátásához szükséges mértékben az iratokba való betekintést, továbbá megad számára minden olyan segítséget, amely szükséges a tevékenységének ellátásához.

(5) A hatósági közvetítő köteles megőrizni a tevékenysége során tudomására jutott védett adatot, és köteles gondoskodni a személyes adatok védelméről.

(6) Ha a hatósági közvetítő a neki felróható okból nem teljesíti feladatát, eljárási bírsággal sújtható, és a felmerült költségek viselésére kötelezhető.

(7) A hatósági közvetítőt munkájáért díj illeti meg, és a költségviselés szabályai szerint igényt tarthat költségeinek megtérítésére.

(8) A hatósági közvetítők Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve által vezetett nyilvántartása tartalmazza a hatósági közvetítő természetes személyazonosító adatait, képesítését, az elérhetőségéhez szükséges adatokat, valamint azt a tevékenységi kört, amelyben hatósági közvetítőként eljárhat.

(9) A (8) bekezdés szerinti nyilvántartásnak a hatósági közvetítő nevére, elérhetőségére, képesítésére, valamint tevékenységi körére vonatkozó adatai nyilvánosak.

Kizárás

42. § (1) Az ügy elintézésében nem vehet részt az a személy, akinek jogát vagy jogos érdekét az ügy közvetlenül érinti.

(2) Az ügy másodfokú elintézésében nem vehet részt az, aki az ügy elintézésben első fokon részt vett, továbbá az, aki az ügyben tanúvallomást tett, illetve hatósági közvetítőként, az ügyfél képviselőjeként, hatósági tanúként vagy szakértőként járt el.

(3) Az ügy elintézésében nem vehet részt az a személy, akitől nem várható el az ügy tárgyilagos megítélése.

(4) Az ügy elintézésében nem vehet részt az a hatóság, amelynek jogát vagy jogos érdekét az ügy közvetlenül érinti. A hatóság nem válik kizárttá amiatt, mert a határozatban megállapított fizetési kötelezettség teljesítése az általa megjelölt számlára történik.

(5) A jegyző mint hatóság nem vehet részt annak a hatósági ügynek az elintézésében, amelyben az őt foglalkoztató önkormányzat, a foglalkoztató önkormányzat társulása vagy az egyéb munkáltatói jogokat gyakorló polgármester ellenérdekű ügyfél, illetve a határozattal az önkormányzat, a társulás vagy a polgármester jogosulttá vagy kötelezetté válhat, vagy az eljárás tárgyával összefüggő kötelezettséget vállal.

(6) Az ügy elintézésében nem vehet részt az a hatóság, amelyik hatóság vezetőjével szemben kizárási ok merül fel.

43. § (1) Az ügyintéző a hatóság vezetőjének haladéktalanul, de legkésőbb az ok felmerülésétől számított három munkanapon belül köteles bejelenteni, ha vele szemben kizárási ok áll fenn. A kizárási okot a kizárási okról való tudomásszerzéstől számított öt munkanapon belül az ügyfél is bejelentheti. Ha az ügyfél nyilvánvalóan alaptalanul tesz kizárási irányuló bejelentést, vagy ugyanabban az eljárásban ugyanazon ügyintéző ellen ismételt alaptalan bejelentést tesz, őt a kizárást megalapozó végzésben eljárási bírsággal lehet sújtani.

(2) A kizárási tárgyában a hatóság vezetője dönt, szükség esetén más ügyintézőt jelöl ki, továbbá arról is dönt, hogy meg kell-e ismételni azokat az eljárási cselekményeket, amelyekben a kizárt ügyintéző járt el.

(3) Ha a hatóságnál nincs másik, megfelelő szakképzettséggel rendelkező ügyintéző, a felügyeleti szerv vezetője másik azonos hatáskörű hatóságot jelöl ki.

(4) Ha a kizárási ok a hatáskör gyakorlójával vagy a hatósággal szemben merül fel, a kizárási okot a felügyeleti szerv vezetőjének kell bejelenteni.

(5) Ha a kizárási ok a hatáskör gyakorlójával vagy a hatósággal szemben merül fel, az ügyben - jogszabály eltérő rendelkezése hiányában - a felügyeleti szerv vezetője által kijelölt másik azonos hatáskörű hatóság jár el.

(6) Ha nincs kijelölhető másik, azonos hatáskörű hatóság, az a hatóság jár el, amelyikkel szemben kizárási ok áll fenn, azzal, hogy határozatát és önálló jogorvoslattal megtámadható végzését a felügyeleti szerv vezetőjével is közli.

(7) A hatósági ügyben eljáró testület tagjával és vezetőjével, továbbá az eljáró hatóság kiadmányozási jogkörrel rendelkező vezetőjével szemben megfelelően alkalmazni kell a kizárási szabályait azzal, hogy ha a hatóságnál nincs másik kiadmányozási jogkörrel rendelkező vagy azzal felruházható személy, a hatáskör gyakorlója jár el.

(8) Önkormányzati hatósági ügyben a kizárási döntésre a külön törvényben meghatározott, személyes érintettséggel kapcsolatos eljárás az irányadó.

A szakhatóság közreműködése

44. § (1) Törvény vagy kormányrendelet az ügyben érdemi döntésre jogosult hatóság számára előírhatja, hogy az ott meghatározott szakkérdésben más hatóság (a továbbiakban: szakhatóság) kötelező állásfoglalását kell beszereznie. A szakhatóság olyan szakkérdésben ad ki állásfoglalást, amelynek megítélése hatósági ügyként a hatáskörébe tartozik, ennek hiányában törvény vagy kormányrendelet annak vizsgálatát szakhatósági ügyként a hatáskörébe utalja.

(2) Törvény vagy kormányrendelet meghatározott szakkérdésben tudományos vagy szakmai testületet, illetve szakértői szervet jelölhet ki szakhatóságként.

(3) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a szakhatóságra a hatóságra vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell.

(4) Ha az ügyfél az alapeljárás illetékével vagy díjával egyidejűleg nem vagy csak részben fizeti meg a szakhatósági eljárásért fizetendő illetéket vagy díjat, a hatóság haladéktalanul - valamennyi szakhatóság tekintetében - hiánypótlásra szólítja fel. A hatóság akkor keresi meg a szakhatóságot, ha az ügyfél a hiánypótlást teljesítette.

(5) Nem kell a szakhatóságot megkeresni, ha a hatóság nyolc munkanapon belül megállapítja, hogy a kérelmet a szakhatósági állásfoglalástól függetlenül el kell utasítani.

(6) A szakhatósági állásfoglalás tartalmára a határozat tartalmára vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni azzal, hogy az állásfoglalás

a) tartalmazza a szakhatóság megnevezését és a szakhatóság ügyintézőjének nevét is,

b) rendelkező része tartalmazza a szakhatósági hozzájárulást, az egyedi szakhatósági előírást, feltételt vagy a hozzájárulás megtagadását,

c) nem tartalmazza az eljárási költségek viseléséről szóló döntést.

(7) Ha a szakhatóság megállapítja, hogy állásfoglalása jogszabályt sért, állásfoglalását a hatóság határozatának vagy eljárást megszüntető végzésének jogerőre emelkedéséig egy alkalommal módosíthatja.

(8) Ha törvény vagy kormányrendelet azt lehetővé teszi, az ügyfélnek az eljárás megindítása előtt - a szakhatósági eljárásért fizetendő illeték vagy díj megfizetése mellett - benyújtott kérelmére a szakhatóság a szakhatósági állásfoglalásra vonatkozó szabályok megfelelő alkalmazásával - az ügyfél meghatározott joga érvényesítésére irányuló eljárásban, törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott időpontig felhasználható - előzetes szakhatósági állásfoglalást (a továbbiakban: előzetes szakhatósági hozzájárulás) ad ki. A hatóság a kérelemhez benyújtott előzetes szakhatósági hozzájárulást szakhatósági állásfoglalásként használja fel azzal, hogy a 44. § (7) bekezdése nem alkalmazható.

(9) A szakhatóság előzetes szakhatósági hozzájárulása, állásfoglalása és végzései ellen önálló jogorvoslatnak nincs helye, az a határozat, illetve az eljárást megszüntető végzés elleni jogorvoslat keretében támadható meg.

45. § (1) Törvény vagy kormányrendelet egyes ügyfajtákban kötelezheti a hatóságot és a szakhatóságot az engedélyezési feltételek egyeztetés útján való megállapítására; az egyeztetés módjáról és határidejéről a szakhatóságokat a szakhatósági megkeresés megküldésével kell értesíteni.

(2) Ha a hatóság és a szakhatóság vagy a szakhatóságok egymással - egészben vagy részben - ellentétes egyedi előírást állapítanak meg vagy feltételt írnak elő, a hatóság és az érintett szakhatóságok álláspontjukról - ha törvény vagy kormányrendelet másként nem rendelkezik - a hatóság erre irányuló felhívásától számított öt munkanapon belül egyeztetnek, és a szakhatóságok az egyeztetés eredményeként felülvizsgált állásfoglalásukat haladéktalanul közlik a hatósággal.

(3) Ha a hatóság megítélése szerint a szakhatóság a hatáskörét túllépte, vagy állásfoglalása ellentétes a 44. § (6) bekezdésében foglalt követelményekkel, a hatóság a szakhatósági állásfoglalás beérkezésétől számított öt munkanapon belül egyeztet a szakhatósággal. Az egyeztetés eredménytelensége esetén a hatóság az eljárás egyidejű felfüggesztése mellett a szakhatóság felügyeleti szervénél felügyeleti eljárást kezdeményez. A felügyeleti szerv tíz munkanapon belül dönt.

(4) A szakhatóság a szakhatósági állásfoglalásának figyelmen kívül hagyása vagy törvényben vagy kormányrendeletben előírt eljárásának mellőzése esetén az erről való tudomásszerzéstől számított öt munkanapon belül egyeztet a hatósággal, ennek eredménytelensége esetén a hatóság felügyeleti szervénél felügyeleti eljárást kezdeményez. A felügyeleti szerv tíz munkanapon belül dönt.

(5) Ha a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság a szakhatóság jogszabálysértő állásfoglalása miatt helyezte hatályon kívül vagy változtatta meg a határozatot, a szakhatóság megtéríti a hatóságnak a jogszabálysértő állásfoglalással okozott költségeket.

(6) Ha a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság azért helyezte hatályon kívül vagy változtatta meg a határozatot, mert a hatóság figyelmen kívül hagyta a szakhatósági állásfoglalást, a hatóság megtéríti a szakhatóságnak az ezzel okozott költségeket.

45/A. § (1) Ha a szakhatóságnak olyan tény vagy körülmény jut a tudomására, amely

- a) ideiglenes biztosítási intézkedést,
- b) a kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasítását,
- c) az eljárás megszüntetését,
- d) az eljárás felfüggesztését vagy
- e) az eljárás akadályozása jogkövetkezményeinek alkalmazását

teszi szükségessé, erről haladéktalanul tájékoztatja a hatóságot.

(2) A szakhatóság a megkeresés megérkezését követően haladéktalanul ellenőrzi, hogy van-e hatásköre és illetékessége az ügy elbírálására.

(3) Ha a szakhatóság megállapítja hatásköre hiányát, erről a megkeresés megérkezésétől számított öt munkanapon belül tájékoztatja a hatóságot, és megszünteti a szakhatósági eljárást.

(4) Ha a szakhatóság megállapítja illetékessége hiányát, a megkeresést a megérkezésétől számított öt munkanapon belül az ügy összes iratával együtt az illetékességgel rendelkező hatósághoz - a hatóság egyidejű tájékoztatása mellett - átteszi, és megszünteti a szakhatósági eljárást.

(5) Ha a szakhatóság megállapítja, hogy változatlan tényállás és jogi szabályozás mellett a megkeresés szerinti ugyanazon jog érvényesítésére irányuló kérelemről - az előzetes szakhatósági hozzájárulás kivételével - korábban szakhatósági állásfoglalást adott ki, haladéktalanul megküldi a hatóságnak a korábbi szakhatósági állásfoglalását, és megszünteti a szakhatósági eljárást. Nincs lehetőség a megkeresésnek a korábbi szakhatósági állásfoglalás megküldésével történő teljesítésére újrafelvételi eljárásban.

(6) A szakhatóság szükség esetén a 37. §-nak megfelelően hiánypótlásra hívhatja fel az ügyfelet, amiről a hatóságot haladéktalanul értesíti. Ha az ügyfél a kérelemre indult eljárásban a hiánypótlásra való felhívásnak nem tesz eleget, a szakhatóság a hiánypótlás elmulasztásáról értesíti a hatóságot, amely - ha az eljárás hivatalbóli folytatásának nincs helye - az eljárást megszünteti.

Idézés

46. § (1) Azt, akinek személyes meghallgatása az eljárás során szükséges, a hatóság határnap vagy határidő megjelölésével arra kötelezi, hogy előtte vagy a megjelölt helyen jelenjen meg.

(2) Az ügyfél a kérelmére indult eljárásban nem kötelezhető a megjelenésre, kivéve, ha

- a) a hatóság a kérelemre indult eljárást hivatalból folytatja,
- b) jogszabály az adott ügyfajtában előírja tárgyalás, közmeghallgatás vagy egyezségi kísérlet tartását.

(3) Az idézést - ha az ügy körülményeiből más nem következik - úgy kell közölni, hogy azt az idézett a megjelenésének megkönnyítése érdekében a meghallgatást megelőzően legalább öt munkanappal megkapja.

(4) Az idézésben meg kell jelölni, hogy a hatóság az idézett személyt milyen ügyben és milyen minőségben kívánja meghallgatni. Az idézett személyt figyelmeztetni kell a megjelenés elmulasztásának következményeire.

(5) Az idézésről szóló végzés szóban is közölhető.

(6)

47. § (1) A hatóság a székhelyén lakcímmel nem rendelkező személyt csak akkor idézheti a székhelyére, ha ezt jogszabály írja elő, vagy azt az érintett személy kéri, valamint ha az eljáró hatóság székhelyét előnyösebben érheti el a meghallgatni kívánt személy, mint azt a legalsóbb fokú hatóságot, amelynek székhelyén lakik vagy tartózkodik; egyébként a hatóságnak a legalsóbb fokú hatóságot kell megkeresnie a személy meghallgatása végett.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt korlátozás nem alkalmazható arra az esetre, ha az idézés célja a tárgyaláson, egyeztetésen való részvétel, továbbá ha a megkeresés útján történő meghallgatás csorbítaná az ügyfél (ügyfelek) eljárási jogait, illetve, ha az idézni kívánt személy lakcímén nem működik olyan hatóság, amely megfelelő szakismeretek birtokában tudná elvégezni a szükséges eljárási cselekményt.

(3) A fővárosban működő hatóság a főváros, a megyei jogú város kerületi hivatalának vezetője a megyei jogú város területéről, a körjegyző a körjegyzőség, a hatósági igazgatási társulás kiadmányozási jogkörrel rendelkező vezetője a társulás egész területéről idézhet.

48. § (1) Az idézett személy köteles az idézésnek eleget tenni.

(2) Ha az idézett személy az idézésnek nem tesz eleget, vagy meghallgatása előtt az eljárás helyéről engedély nélkül eltávozik, és távolmaradását előzetesen alapos okkal nem menti ki vagy öt munkanapon belül megfelelően nem igazolja, továbbá ha az idézésre meghallgatásra nem alkalmas állapotban jelenik meg, és ezt a körülményt nem menti ki, eljárási bírsággal sújtható, továbbá az eljárási cselekmény megismétlése miatti többletköltség megfizetésére kötelezhető. Nem sújtható bírsággal és nem kötelezhető a többletköltség viselésére az idézett személy, ha az idézés nem volt szabályszerű.

(3) Ha az idézett személy ismételt idézésre sem jelenik meg, és távolmaradását nem menti ki, a rendőrség útján elővezetethető. Az elővezetés fogantatosításához - ha törvény másként nem rendelkezik - az ügyésznek a hatóság vezetője által kért jóváhagyása szükséges.

(4) Ha a hatóságnak tudomása van arról, hogy az elővezetni kívánt személy a Magyar Honvédség vagy a rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagja, az elővezetés céljából az állományilletékes parancsnokot kell megkeresni.

(5) Ha az idézett személy igazolja a távolmaradásának vagy eltávozásának menthető indokát, vissza kell vonni az eljárási bírságot megállapító és az elővezetést elrendelő végzést.

(6) Ha jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet képviselője nem jelent meg az idézésre, és a képviselő nevét a vezető tisztségviselő a hatóság felhívására nem közli, a vezető tisztségviselő eljárási bírsággal sújtható, és kötelezhető a többletköltség megfizetésére. Az elővezetést a vezető tisztségviselővel szemben lehet alkalmazni.

Értesítés

49. § (1) Ha a hatóság nem tartja szükségesnek az ügyfél idézését, köteles az ügyfelet a tanú és a szakértő meghallgatásáról, a szemléről és a tárgyalásról értesíteni azzal a tájékoztatással, hogy a meghallgatáson részt vehet, de megjelenése nem kötelező. Az értesítést - ha az ügy körülményeiből más nem következik - úgy kell közölni, hogy azt az ügyfél legalább három munkanappal korábban megkapja.

(2) Nincs helye az ügyfél értesítésének és zárt meghallgatást vagy szemlét kell tartani, ha a meghallgatandó tanú, szakértő vagy a szemletárgy birtokosa természetes személyazonosító adatainak és lakcímének zárt kezelését rendelték el, és a meghallgatás vagy szemle során a zártan kezelt adatok védelme nem biztosítható.

(3) A szakhatóságot - ha az a feladat- és hatáskörét érinti - a tanú és a szakértő meghallgatásáról, a szemléről, a tárgyalásról és a közmeghallgatásról legalább három munkanappal korábban értesíteni kell.

A tényállás tisztázása

50. § (1) A hatóság köteles a döntéshozatalhoz szükséges tényállást tisztázni. Ha ehhez nem elegendők a rendelkezésre álló adatok, hivatalból vagy kérelemre bizonyítási eljárást folytat le.

(2) Törvény vagy kormányrendelet együttműködésre kötelezheti az azonos hatáskörű, a hatásterületen illetékességgel rendelkező hatóságokat a tényállás tisztázása érdekében.

(3) A hatóság által hivatalosan ismert és a köztudomású tényeket nem kell bizonyítani.

(4) A hatósági eljárásban olyan bizonyíték használható fel, amely alkalmas a tényállás tisztázásának megkönnyítésére. Bizonyíték különösen: az ügyfél nyilatkozata, az irat, a tanúvallomás, a szemléről készült jegyzőkönyv, a szakértői vélemény, a hatósági ellenőrzésen készült jegyzőkönyv és a tárgyi bizonyíték.

(5) A hatóság szabadon választja meg az alkalmazandó bizonyítási eszközt. Törvény előírhatja, hogy a hatóság a határozatát kizárólag valamely bizonyítási eszközre alapozza, továbbá törvény vagy kormányrendelet meghatározott ügyekben kötelezővé teheti valamely bizonyítási eszköz alkalmazását, illetve előírhatja valamely szerv véleményének a beszerzését.

(6) A hatóság a bizonyítékokat egyenként és összességükben értékeli, és az ezen alapuló meggyőződése szerint állapítja meg a tényállást.

(7)-(9)

50/A. § (1) Az ügyben érdemi döntésre jogosult hatóság a tényállás tisztázása érdekében jogosult valamely dolog birtokának a birtokos rendelkezése alóli elvonására (a továbbiakban: lefoglalás), ha a tényállás másként nem

tisztázható vagy az jelentős késedelemmel járna, vagy a lefoglalás mellőzése a tényállás tisztázásának sikerét veszélyeztetné.

(2) A lefoglalás érdekében a dolog birtokosát fel kell szólítani, hogy a dolgot adja át. Nem köteles a dolog átadására az, aki tanúként nem hallgatható meg.

(3) Ha a dolog átadására köteles személy nem adja át a dolgot, a hatóság a lefoglalást a rendőrség közreműködésével foganatosítja, és a dolog átadására köteles személyt eljárási bírsággal sújthatja.

(4) A lefoglalás foganatosítására a szemle szabályai irányadók azzal, hogy a szemletárgy birtokosára vonatkozó szabályokat a lefoglalt dolog birtokosára kell alkalmazni.

50/B. § (1) A hatóság a lefoglalt dolgot elszállítja és megőrzi, vagy ha az elszállítás lehetetlen vagy aránytalanul magas költséggel járna, a dolgot a birtokos őrzetében hagyja a használat és az elidegenítés jogának megtiltásával.

(2) A lefoglalásról készített jegyzőkönyv a lefoglalt dolgot egyedi azonosításra alkalmas módon írja le.

(3) A lefoglalt dolgot úgy kell őrizni, hogy az változatlan maradjon, a lefoglalt dolgot ne lehessen kicserélni, és az azonossága könnyen megállapítható legyen.

(4) Az irat birtokosának kérelmére és költségére - ha ez az eljárás érdekét nem veszélyezteti - a lefoglalt iratról hiteles másolatot kell kiadni.

50/C. § (1) A lefoglalást a hatóság megszünteti, ha

a) az elrendelésének oka megszűnt,

b) a hatóság az eljárást megszüntette, vagy

c) az ügy érdemében döntést hozott.

(2) Ha jogszabály másként nem rendelkezik, a tényállás tisztázásához a továbbiakban már nem szükséges lefoglalt dolgot öt munkanapon belül ki kell adni annak, akitől azt lefoglalták. Ha a hatóság más szerv hatáskörébe tartozó eljárást kezdeményez, az eljárás lefolytatásához szükséges lefoglalt iratokat és tárgyi bizonyítékokat át kell adni a megkeresett szervnek.

(3) Ha a körülmények alapján nyilvánvaló, hogy az, akitől a dolgot lefoglalták, a dolog birtoklására nem jogosult, a hatóság a dolgot az arra jogos igényt bejelentő személynek adja ki.

(4) Ha a lefoglalt dolog birtoklása jogszabályba ütközik, a dolog kiadása helyett a hatóság jogszabályban meghatározott módon jár el.

(5) Ha a dolog természetben már nem adható ki, a dolog előzetes értékesítéséből befolyt ellenértéket alapul véve, a kezeléséből, tárolásából eredő költséggel csökkentett, a megtérítés időpontjáig eltelt időre számított jegybanki alapkamattal növelt összegét kell megtéríteni. A jogosult az ezt meghaladó igényét a polgári jog szabályai szerint érvényesítheti. Ha a lefoglalás alaptalan volt, a dolog előzetes értékesítéséből befolyt ellenérték a dolog kezeléséből, tárolásából eredő költséggel nem csökkenthető.

(6) Ha a lefoglalt dolog értéktelen, és arra senki sem tart igényt, a lefoglalás megszüntetése után azt meg kell semmisíteni. A megsemmisítés költségei a lefoglalt dolog tulajdonosát és birtokosát egyetemlegesen terhelik.

(7) Az ügyfélnek kiadandó dolgot a vele szemben megállapított pénzfizetési kötelezettség biztosítására vissza lehet tartani.

50/D. § (1) A hatóság a lefoglalt dolog előzetes értékesítéséről dönt, ha a lefoglalt dolog gyors romlásnak van kitéve, vagy huzamos tárolásra alkalmatlan.

(2) A hatóság a lefoglalt dolog előzetes értékesítéséről akkor is dönthet, ha a lefoglalt dolog

a) kezelése, tárolása, illetve őrzése - különösen a dolog értékére vagy az előreláthatólag hosszú ideig tartó tárolására tekintettel - aránytalan és jelentős költséggel járna,

b) értéke az előreláthatólag hosszú ideig tartó tárolás miatt jelentősen csökkenne.

(3) Az (1) és (2) bekezdés esetén a lefoglalt dolog akkor értékesíthető, ha a hatóság felhívásától számított három munkanapon belül a lefoglalt dolog kiadása iránt senki nem jelentett be jogos igényt.

(4) A lefoglalt dolog értékesítéséből befolyt ellenérték a lefoglalt dolog helyébe lép.

Az ügyfél nyilatkozata, adatszolgáltatási kötelezettsége

51. § (1) Az ügyfélnek joga van ahhoz, hogy az eljárás során nyilatkozatot tegyen, vagy a nyilatkozattételt megtagadja.

(2) Ha a tényállás tisztázása azt szükségessé teszi, a hatóság az ügyfelet a kérelmére indult eljárásban nyilatkozattételre hívhatja fel. Ha az ügyfél a kérelmére indult eljárásban a hatóság felhívására nem nyilatkozik, a hatóság a rendelkezésre álló adatok alapján dönt, vagy a 31. § (2) bekezdése alapján megszünteti az eljárást.

(3) Törvény vagy kormányrendelet kötelezővé teheti, hogy a hivatalból folytatott eljárásban az ügyfél, a kérelemre indult eljárásban az ellenérdekű ügyfél a hatóság erre irányuló felhívására közölje az érdemi döntéshez szükséges

adatokat, és jogkövetkezményeket állapíthat meg az adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása vagy valótlan adatok közlése esetére.

(4) A törvényen vagy kormányrendeleten alapuló adatszolgáltatást az ügyfél, illetve kérelemre indult eljárásban az ellenérdekű ügyfél akkor tagadhatja meg, ha

a) nem kapott felmentést az államtitoknak vagy szolgálati titoknak minősített adatra vonatkozó titoktartási kötelezettség alól,

b) nyilatkozatával saját magát vagy hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná.

(5) Az ügyfél vagy képviselője, ha más tudomása ellenére az ügy szempontjából jelentős valótlan tényt állít, illetve ha a (3) bekezdés szerinti kötelező adatszolgáltatás körében a (4) bekezdésben foglalt ok hiányában adatszolgáltatási kötelezettségét nem teljesíti, az ügy eldöntése szempontjából jelentős tényt elhallgat, vagy valótlan adatot szolgáltat, eljárási bírsággal sújtható.

(6) A hatóság köteles az ügyfelet a nyilatkozattétellel, illetve adatszolgáltatási kötelezettséggel kapcsolatos jogairól tájékoztatni és kötelelességeire, valamint a kötelezettségek elmulasztásának jogkövetkezményeire figyelmeztetni.

Irat

52. § (1) A hatóság a tényállás megállapítása céljából felhívhatja az ügyfelet okirat vagy más irat bemutatására, vagy ezek beszerzése érdekében a 26. § (1) bekezdésének c) pontja alapján más szervet is megkereshet.

(2) A külföldön kiállított közokirat, illetőleg a külföldi bíróság, közigazgatási szerv, közjegyző vagy egyéb közhitelességgel felruházott személy által hitelesített magánokirat - hacsak az ügyfajtára vonatkozó jogszabályból, nemzetközi szerződésből, illetve viszonyossági gyakorlatból más nem következik - a magyar törvény szerinti bizonyító erővel csak akkor rendelkezik, ha azt a kiállítás helye szerinti államban működő magyar külképviseleti hatóság diplomáciai felülhitelesítéssel látta el. A nem magyar nyelven kiállított okirat - ha az ügyfajtára vonatkozó jogszabály másként nem rendelkezik - csak hiteles magyar fordítással ellátva fogadható el.

(3) A nem magyar nyelven kiállított irat - ha az ügyfajtára vonatkozó jogszabály másként nem rendelkezik - csak hiteles magyar fordítással ellátva fogadható el, de az aránytalanul nehezen beszerezhető irat helyett az ügyfél a bizonyítani kívánt tényről nyilatkozatot tehet. Ilyen esetben az ügyfelet tájékoztatni kell a valótlan tartalmú nyilatkozattételének jogkövetkezményéről.

(4)

Tanú és hatósági tanú

53. § (1) Az ügyre vonatkozó tény tanúval is bizonyítható.

(2) A tanúként megidézett személy köteles a meghallgatása végett megjelenni és - a (3) bekezdés b) pontjában, továbbá a (4) és (6) bekezdésben meghatározott kivétellel - tanúvallomást tenni.

(3) Tanúként nem hallgatható meg

a) az, akitől nem várható bizonyítékként értékelhető vallomás,

b) védett adatnak minősülő tényről az, aki nem kapott felmentést a titoktartás alól az arra jogosított szervtől vagy személytől.

(4) A tanúvallomás megtagadható, ha

a) a tanú az ügyfelek valamelyikének hozzátartozója, vagy

b) a tanú vallomásával saját magát vagy hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná.

(5) Nem használható fel bizonyítékként a (3) bekezdésben foglalt rendelkezés megsértésével felvett tanúvallomás, továbbá az olyan tanúvallomás, amelynek megtétele előtt a tanút nem figyelmeztették a (4) bekezdésben meghatározott jogára.

(6) Törvényben meghatározott esetek kivételével a diplomáciai mentességben részesülő személy nem köteles tanúvallomást tenni.

54. § (1) A meghallgatás kezdetén meg kell állapítani a tanú személyazonosságát. A tanúnak nyilatkoznia kell arról, hogy az ügyfelekkel milyen viszonyban van, nem elfogult-e. A tanú esetleges elfogultságát megalapozó tényt a nyilatkozat alapján a jegyzőkönyvben rögzíteni kell. A tanút figyelmeztetni kell jogaira, kötelelességeire és a hamis tanúzás jogkövetkezményeire.

(2) A még meg nem hallgatott tanú nem lehet jelen az ügyfél, más tanú és a szakértő meghallgatásakor.

(3) Ha a hatóság a tanút tárgyaláson kívül hallgatja meg, a meghallgatásra a tárgyalás szabályait kell megfelelően alkalmazni.

(4)-(5)

(6) A tanú meghallgatásán nem lehet jelen az ügyfél és az eljárás egyéb résztvevője, ha a tanú védett adatról tesz vallomást, továbbá ha elrendelték a tanú természetes személyazonosító adatainak zárt kezelését.

(7)

55. § (1) A hatóság a biztosítási intézkedés alkalmazása során, szemlénél, lefoglalásnál, hatósági ellenőrzésnél hatósági tanút vehet igénybe.

(2) Nem alkalmazható hatósági tanú, ha az eljárási cselekményről hangfelvétel vagy kép- és hangfelvétel készül.

(3) A hatósági tanú az eljárási cselekmény során történt eseményeket és az általa tapasztalt tényeket a jegyzőkönyv aláírásával igazolja.

(4) Nem lehet hatósági tanú az ügyfél hozzátartozója, az eljáró hatósággal közszolgálati, illetve egyéb munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló személy és az eljárási képességgel nem rendelkező személy.

(5) Hatósági tanúként való közreműködésre senki nem kötelezhető.

(6) Az eljárási cselekmény előtt a hatósági tanút a jogairól és kötelességeiről fel kell világosítani. A hatósági tanú az eljárási cselekményre észrevételt tehet, és a tanú költségeinek megtérítésére vonatkozó rendelkezések szerint jogosult költségterítésre.

(7) A hatósági tanút a tudomására jutott tényekre, adatokra nézve titoktartási kötelezettség terheli, amely alól az eljáró hatóság, a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság vagy bíróság az ügy tárgyát érintő tényekre, adatokra, körülményekre nézve felmentheti.

Szemle

56. § (1) Ha a tényállás tisztázására ingó, ingatlan (a továbbiakban együtt: szemletárgy) vagy személy megtekintése vagy megfigyelése szükséges, a hatóság szemlét rendelhet el.

(2) Szemlét a hatóság ügyintézője, a hatóság által kirendelt szakértő, illetve jogszabály alapján erre felhatalmazott más személy végezhet, aki jogosultságát a szemle során - az 57. § (3) bekezdésében foglalt kivétellel - köteles igazolni. Jogszabály a szemle lefolytatásához a szemlét végző személy részére megbízólevél kötelező használatát rendelheti el.

(3) Törvény vagy kormányrendelet rendelkezhet úgy, hogy az ügyben eljáró szakhatóság állásfoglalását helyszíni szemle keretében adja meg. A helyszíni szemle időpontjáról a hatóság a szakhatóságot legalább tíz munkanappal korábban a szakhatósági megkeresés megküldésével értesíti.

(4) A (3) bekezdésben meghatározott esetben a 33. § (3) bekezdés *d)* pontja és a 33. § (8) bekezdése nem alkalmazható.

57. § (1) A szemletárgy birtokosát és az 56. § (1) bekezdésében meghatározott személyt (a továbbiakban együtt: szemletárgy birtokosa) a szemléről - a (2) és (3) bekezdésben foglalt kivétellel - előzetesen értesíteni kell.

(2) Ha az előzetes értesítés a szemle eredményességét veszélyeztetné, a szemletárgy birtokosát a szemléről annak megkezdésekor szóban kell tájékoztatni.

(3) Ha a szemle megkezdése előtti tájékoztatás veszélyeztetné annak eredményességét, a hatóság a szemle befejezésekor átadja vagy haladéktalanul megküldi a szemletárgy birtokosának a jegyzőkönyv egy példányát. Mellőzhető a tájékoztatás, ha a szemle a szemletárgy birtokosának közreműködése nélkül, külső vizsgálattal elvégezhető.

(4) A szemletárgy birtokosának távolléte nem akadályozza a szemle megtartását. Jogszabály meghatározott ügyekben előírhatja, hogy a szemle csak akkor kezdhető meg, ha a szemletárgy birtokosa vagy alkalmazottja, meghatalmazottja, ezek hiányában hatósági tanú jelen van.

(5) A szemlén az ügyfél jelen lehet, kivéve, ha a szemletárgy birtokosa természetes személyazonosító adatainak és lakcímének zárt kezelését rendelték el.

57/A. § (1) Szemlét a megfigyelni kívánt tevékenység folytatása idején, nem székhelyként bejelentett magánlakásban pedig - kivéve, ha a szemle sikeres lefolytatása más időpont választását teszi szükségessé - munkanapon 8 és 20 óra között lehet végezni. A szemlét úgy kell végezni, hogy az a szemletárgy birtokosának munkáját, a rendeltetésszerű tevékenységet lehetőleg ne akadályozza.

(2) Életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet veszélye miatt, továbbá közrendvédelmi, közbiztonsági, illetve törvényben meghatározott más fontos okból a szemle haladéktalanul megtartható.

(3) A szemle megtartása során - a tulajdonos értesítésével egyidejűleg - a szemletárgy birtokosa kötelezhető a szemletárgy felmutatására, illetve arra, hogy az ügyfelet a szemle helyszínére beengedje.

(4) A szemle során a szemlét végző személy a hatásköre gyakorlásának keretei között a megfigyelni kívánt területre, építménybe és egyéb létesítménybe beléphet, ott a szemle tárgyával összefüggő bármely iratot, tárgyat vagy munkafolyamatot megvizsgálhat, a szemletárgy birtokosától és a szemle helyszínén tartózkodó bármely más

személytől felvilágosítást kérhet, a helyszínről, a szemletárgyról, folyamatokról fényképet vagy kép- és hangfelvételt készíthet, mintavételt eszközölhet, továbbá egyéb bizonyítást folytathat le.

(5) Ha a szemlét a hatóság informatikai eszköz útján végzi, a szemle elvégzésére való jogosultság igazolását követően jogszabály, személyes adatok tekintetében törvény által meghatározott körben a szemletárgy birtokosának a hatóság részére - szükség szerint az informatikai rendszerhez történő hozzáférés technikai és jogosultsági feltételeinek biztosításával - hozzáférést kell biztosítani az adatokhoz.

(6) A szemletárgy birtokosa az államtitkot, a szolgálati titkot tartalmazó szemletárgy felmutatására nem kötelezhető, ha nem kapott felmentést a szemletárgyra vonatkozó titoktartási kötelezettség alól.

57/B. § (1) A szemle eredményes és biztonságos lefolytatása érdekében, ha annak jellege indokolttá teszi, a hatóság a rendőrség közreműködését kérheti.

(2) Ha a szemletárgy birtokosa a szemletárgyat a hatóság felhívására - a jogkövetkezményre való figyelmeztetés ellenére - nem mutatja fel, illetve annak helyszíni átvizsgálását jogellenesen megakadályozza, a hatóság a szemletárgyat lefoglalhatja.

(3) A szemle megtartását vagy eredményes lefolytatását akadályozó személy eljárási bírsággal sújtható.

(4) Ha a helyszíni szemlére életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzetben, azonnali intézkedés érdekében van szükség, illetve, ha ezt törvény más fontos okból megengedi, a helyszíni szemlét a hatóság a lezárt terület, épület, helyiség felnyitásával, az ott tartózkodó személyek akarata ellenére is megtarthatja.

(5) A (4) bekezdésben meghatározott módon történő szemle megtartásához az ügyész előzetes jóváhagyása szükséges, továbbá ahhoz a rendőrség és hatósági tanú közreműködését kell kérni. Ha az ügyész előzetes jóváhagyásának beszerzése a késedelem veszélyével járna, a szemle az ügyész jóváhagyása nélkül is megtartható, ilyen esetben a helyszíni szemléről készült jegyzőkönyvet - ami az azonnali intézkedési okot és a megtett intézkedéseket részletesen tartalmazza - az ügyésznek három munkanapon belül meg kell küldeni.

Szakértő

58. § (1) Szakértőt kell meghallgatni vagy szakértői véleményt kell kérni, ha az eljáró hatóság nem rendelkezik megfelelő szakértelemmel, és

a) az ügyben jelentős tény vagy egyéb körülmény megállapításához különleges szakértelem szükséges, vagy

b) jogszabály írja elő a szakértő igénybevételét.

(2) Nincs helye szakértő kirendelésének, ha törvény vagy kormányrendelet ugyanabban a szakkérdésben szakhatóság állásfoglalásának beszerzését írja elő.

(3) Ha jogszabály meghatározott szakértő igénybevételét írja elő, úgy ezt a szervezetet, intézményt, testületet vagy személyt kell szakértőként kirendelni. A hatóság egyéb esetben az igazságügyi szakértői tevékenységről szóló törvény szerint igazságügyi szakértői tevékenység végzésére jogosult szakértőt rendelhet ki.

(4) Az igazságügyi szakértői tevékenységről szóló törvényben meghatározott kivételekkel a kirendelt szakértő a hatóság kirendelése alapján köteles eljárni. A kirendelt szakértő eljárási bírsággal sújtható és díja a határidő lejártát követő naptól kezdődően naponta egy százalékkal csökkenthető, ha anélkül, hogy a határidő meghosszabbítása iránti igényét vagy akadályoztatását előzetesen bejelentette volna, feladatait határidőre nem teljesíti.

(5) A szakértő személyére az ügyfél is tehet javaslatot. Az ügyfél kérelmére az ezzel járó költségek megelőlegezése esetén a hatóság a kirendelt szakértőn kívül indokolt esetben - akár a szakértői vélemény előterjesztése előtt, akár az után - igazságügyi szakértői tevékenység végzésére jogosult más szakértőt is kirendelhet. Az ügyfél által felkért szakértő véleménye bizonyítékként használható fel akkor is, ha a szakértőt a hatóság nem rendeli ki.

(6) Szakértőként nem járhat el az, akivel szemben az ügyintézőre vonatkozó kizárási ok áll fenn, aki tanúként nem hallgatható meg, vagy aki a tanúvallomást megtagadhatja.

59. § (1) A hatóság a szakértővel közli mindazokat az adatokat, amelyekre feladatának teljesítéséhez szüksége van. A szakértő az ügy iratait az eljárási feladatainak ellátásához szükséges mértékben megtekintheti, az ügyfél és a tanú meghallgatásánál, a tárgyaláson és a szemlén jelen lehet, az ügyfélhez, a tanúhoz, a szemletárgy birtokosához kérdéseket intézhet.

(2) Törvény rendelkezése esetén az ügyfél a szakértői vizsgálatban való közreműködésre kötelezhető; a szakértő a vizsgálat megállapítását közli a hatósággal.

(3) A szakértőt a véleményadás előtt figyelmeztetni kell a hamis véleményadás jogkövetkezményére.

(4) Ha a szakvélemény nem egyértelmű, hiányos, önmagával vagy más szakértő véleményével, illetve a bizonyított tényekkel ellentétben állónak látszik, vagy helyességéhez egyébként nyomatékos kétség fér, a szakértő köteles a hatóság felhívására a szükséges felvilágosítást megadni.

(5) Ha ugyanazon bizonyítandó tényre készített szakvélemények között az ügy eldöntése szempontjából lényeges szakkérdésben olyan eltérés van, amely a szakértőktől kért felvilágosítással nem tisztázható, a hatóság másik szakértőt rendel ki, aki abban a kérdésben foglal állást, hogy a szakvélemények közötti eltérés mire vezethető vissza, szükséges-e bármelyik szakvélemény kiegészítése.

(6) Ha a hatóság a szakértőt tárgyaláson kívül hallgatja meg, a meghallgatásra a tárgyalás szabályait kell megfelelően alkalmazni.

(7) Az itt nem szabályozott kérdésekben a szakértőkre az igazságügyi szakértői tevékenységről szóló törvény rendelkezései irányadók. Ha jogszabály eltérően nem rendelkezik, a szakértői eljárás időtartamára a szakhatóságra irányadó rendelkezések irányadók.

Tolmács

60. § (1) Ha az ügyfél vagy az eljárás egyéb résztvevője által használt idegen nyelvet az ügyintéző nem beszéli, tolmácsot kell alkalmazni. Ha az ügyintéző beszéli az idegen nyelvet, a többi ügyfél és az eljárás egyéb résztvevője érdekében tolmácsot kell alkalmazni, kivéve, ha ők is beszélnek az adott idegen nyelvet. Ennek tényét a jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell.

(2) Ha a közigazgatási eljárásban siket, néma vagy siketnéma személy vesz részt, jeltolmácsot kell alkalmazni.

(3) A tolmácsra megfelelően irányadók a szakértőre vonatkozó rendelkezések.

(4) A hatóság a hatósági ellenőrzés során a tényállás tisztázásához - ha az más módon nem lehetséges - az ellenőrzés helyszínén tartózkodó, idegen nyelvet beszélő személyt tolmácsként vehet igénybe. A tolmácsként igénybe vett személyt tájékoztatni kell a tolmács jogairól és kötelezettségeiről, és ennek tényét, valamint a tolmácsként igénybe vett személy nyilatkozatát a helyszíni ellenőrzés jegyzőkönyvében rögzíteni kell.

Az eljárás akadályozásának következményei

61. § (1) Az e törvényben meghatározott esetekben a kötelezettség felrőható módon történő megszegése esetén eljárási bírság kiszabásának van helye.

(2) Az eljárási bírság legkisebb összege esetenként ötezer forint, legmagasabb összege - a 141. § (1) bekezdésében foglalt eltéréssel - természetes személy esetén ötszázezer forint, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet esetén pedig egymillió forint.

(3) Az eljárási bírság egy eljárásban, ugyanazon kötelezettség ismételt megszegése vagy más kötelezettségsgzegés esetén ismételten is kiszabható.

(4) Az eljárási bírság kiszabásánál a hatóság figyelembe veszi:

a) a jogellenes magatartás súlyát és a felrőhatóság mértékét,

b) az érintett vagyoni helyzetét és jövedelmi viszonyait, továbbá

c) az eljárási bírságnak ugyanabban az eljárásban történő ismételt kiszabása esetén az előző bírságolások számát és mértékét.

(5)-(6)

Tárgyalás és közmeghallgatás

62. § (1) A hatóság tárgyalást tart, ha ezt jogszabály előírja, vagy a tényállás tisztázásához, illetve az egyezségi kísérlet lefolytatásához szükség van az eljárásban részt vevő személyek együttes meghallgatására.

(2) A tárgyaláson a hatóság meghallgathatja az ügyfelet (ügyfeleket), a tanút, a szakértőt, a hatósági közvetítőt, és megsemlélheti a szemletárgyat.

(3) Az ügyfél észrevételt tehet a tárgyaláson elhangzottakra, kérdést intézhet a meghallgatott személyhez, és indítványozhatja más személy meghallgatását vagy más bizonyíték beszerzését.

(4) A tárgyaláson a (2) bekezdésben foglaltakon kívül bárki részt vehet, akinek a részvételét az ügyfelek nem kifogásolják. A hatóság védett adat és zártan kezelt adatok védelme érdekében is kizárhatja a tárgyalásról a nyilvánosságot.

(5) Azt, aki a tárgyalás rendjét zavarja, a tárgyalás vezetője rendreutasíthatja, ismételt vagy súlyosabb rendzavarás esetén kiutasíthatja, továbbá eljárási bírsággal sújthatja.

63. § (1) A hatóság közmeghallgatást tart, ha

a) ezt jogszabály előírja,

b) az eljárásban több mint ötven ügyfél vagy több mint öt, a 15. § (5) bekezdés alapján ügyfélnek minősülő szervezet vesz részt, vagy

c) a hatóság a nyilvánosság véleményének megismerése érdekében ezt szükségesnek tartja.

(2) A közmeghallgatás helyéről és idejéről a hatóság - ha jogszabály másként nem rendelkezik - öt munkanappal korábban hirdetményi úton, továbbá közhírré tétel útján értesíti az érintetteket.

(3) A közmeghallgatáson elhangzottakról a hatóság jegyzőkönyvet készít, amely tartalmazza

a) a hatóság megnevezését, az ügyintéző nevét, az ügy tárgyát és az ügyiratszámot,

b) a közmeghallgatás helyét és időpontját,

c) a közmeghallgatáson elhangzottak összefoglalását, valamint

d) a jegyzőkönyv készítésének időpontját, az eljáró ügyintéző és a jegyzőkönyvvezető oldalankénti aláírását.

(4) A közmeghallgatás lefolytatásáról készített hangfelvétel, valamint a kép- és hangfelvétel a (3) bekezdés a)-b) pontjában felsoroltakat tartalmazza. A hangfelvételt, valamint a kép- és hangfelvételt hordozó eszközt az iratokhoz kell csatolni, vagy arról az eljárás befejezéséig a (3) bekezdésnek megfelelő tartalmú jegyzőkönyvet kell készíteni.

Egyezségi kísérlet

64. § (1) Ha jogszabály elrendeli, a hatóságnak a döntés előtt meg kell kísérelnie egyezség létrehozását az ellenérdekű ügyfelek között. Egyezségi kísérletre akkor is sor kerülhet, ha az ügy természete egyébként megengedi.

(2) Ha az egyezségi kísérlet eredményes, a 75. §-ban foglaltak szerint kell eljárni, eredménytelenség esetében a hatóság folytatja az eljárást.

A határidő számítása

65. § (1) A határidőbe nem számít bele a közlésnek, a kézbesítésnek, a hirdetmény kifüggesztésének és levételének a napja.

(2) A hónapokban vagy években megállapított határidő azon a napon jár le, amely számánál fogva megfelel a kezdőnapnak, ha pedig ez a nap a lejárat hónapjában hiányzik, a hónap utolsó napján.

(3) Ha a határidő utolsó napja olyan nap, amelyen a hatóságnál a munka szünetel, a határidő a legközelebbi munkanapon jár le.

(4) A postán küldött beadvány és megkeresés előterjesztési ideje a postára adás napja, de az ügyintézési határidő ilyen esetben is azon a napon kezdődik, amely napon a beadvány vagy a megkeresés megérkezik a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatósághoz.

(5) Az elektronikus irat előterjesztésének időpontja az irat elküldésének napja, de az ügyintézési határidő a következő munkanapon kezdődik.

(6) A határozott naphoz kötött jogszerzés a nap kezdetén következik be. A határidő elmulasztása vagy a késedelem jogkövetkezményei a határidő utolsó napjának elteltével állnak be.

(7) A határidőt kétség esetén megtartottnak kell tekinteni.

(8) Törvény vagy kormányrendelet eltérő rendelkezése hiányában az üzemzavar időtartamát a határidők számítása szempontjából figyelmen kívül kell hagyni.

Igazolási kérelem

66. § (1) Aki az eljárás során valamely határnapot, határidőt önhibáján kívül elmulasztott, igazolási kérelmet terjeszthet elő.

(2) Az igazolási kérelemről az a hatóság dönt, amelynek eljárása során a mulasztás történt. A fellebbezésre megállapított határidő elmulasztásával kapcsolatos igazolási kérelmet az első fokú döntést hozó hatóság, a keresetindításra megállapított határidő elmulasztásával kapcsolatos igazolási kérelmet a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság bírálja el.

(3) Ha a hatóság megtartotta az ügyfelek értesítésére és a határozat közlésére vonatkozó szabályokat, a fellebbezési határidő elmulasztása esetén nincs helye igazolási kérelemnek arra való hivatkozással, hogy az értesítés, illetve a határozat közlése nem postai kézbesítés útján történt. E rendelkezés megfelelően irányadó a bírósági felülvizsgálatot kezdeményező keresetindítással kapcsolatos igazolásra is.

(4) Az igazolási kérelmet a mulasztásról való tudomásszerzést vagy az akadály megszűnését követő öt munkanapon belül, de legkésőbb az elmulasztott határnaptól vagy az elmulasztott határidő utolsó napjától számított hat hónapon belül lehet előterjeszteni.

(5) A határidő elmulasztása esetén az igazolási kérelemmel egyidejűleg pótolni kell az elmulasztott cselekményt is, amennyiben ennek feltételei fennállnak.

67. § (1) Ha a hatóság az igazolási kérelemnek helyt ad, az igazolási kérelmet benyújtó személyt eljárásjogi szempontból olyan helyzetbe kell hozni, mintha nem mulasztott volna. Ennek érdekében a hatóság a döntését módosítja vagy visszavonja, az eljárást megszüntető döntésének visszavonása esetén az eljárást folytatja, illetve egyes eljárás cselekményeket megismétel. A döntésnek az igazolási kérelem alapján történő módosítására vagy visszavonására nem irányadók a 114. §-ban meghatározott korlátozások.

(2)-(4)

Az eljárás irataiba való betekintés

68. § (1) Az ügyfél az eljárás bármely szakaszában betekinthez az eljárás során keletkezett iratba. Ez a jog akkor is megilleti az ügyfelet, ha korábban nem vett részt az eljárásban.

(2) A tanú a vallomását tartalmazó iratba, a szemlétárgy birtokosa a szemléről készített iratba tekinthez be.

(3) Harmadik személy akkor tekinthez be a személyes adatot vagy védett adatot tartalmazó iratba, ha igazolja, hogy az adat megismerése joga érvényesítéséhez, illetve jogszabályon vagy hatósági határozaton alapuló kötelezettsége teljesítéséhez szükséges, valamint ha a védett adat megismerésének törvényi feltételei fennállnak. Az iratbetekintési jog - a személyes és védett adatok megismerhetetlenné tételéért, valamint az ilyen módon kivonatolt iratról való másolat készítéséért - kormányrendeletben meghatározott költségtérítés ellenében gyakorolható.

(4) Törvény egyes ügyfajtákban meghatározhatja a (3) bekezdés alapján iratbetekintésre jogosult személyek körét.

69. § (1) Nem lehet betekinteni

a) a döntés tervezetbe az eljárás jogerős befejezéséig,

b) az olyan iratba, amelyből következtetés vonható le annak a személynek a kiletére, akire vonatkozóan a hatóság a természetes személyazonosító adatok és a lakcím zárt kezelését rendelte el,

c) betekintési vagy megismerési engedély hiányában az államtitkot vagy szolgálati titkot tartalmazó iratba,

d) az egyéb védett adatot tartalmazó iratba, ha azt az érintett adat védelmét szabályozó törvény kizárja, vagy ha a védett adat megismerésének hiánya nem akadályozza az iratbetekintésre jogosult személyt törvényben biztosított jogai gyakorlásában.

(2) Az ügyfél az adatok megjelölésével kérheti az iratbetekintési jog korlátozását üzleti és más méltányolható magánérdekének védelmében. A hatóság a kérelemnek - a körülmények körütekintő mérlegelése alapján - akkor ad helyt, ha az adatok megismerésének hiánya az iratbetekintésre jogosultakat nem akadályozza jogaik gyakorlásában.

(3) Az iratbetekintési jog biztosítása érdekében a hatóság megismerhetetlenné teszi azokat a személyes és védett adatokat, valamint a (2) bekezdés szerinti adatokat, amelyek megismerésére az iratbetekintésre jogosult személy egyébként nem jogosult.

(4) A hatóság végzésben dönt az iratbetekintési jog kizárásáról és korlátozásáról, amely ellen az iratbetekintést kérő személy önálló fellebbezéssel élhet.

(5) Az iratbetekintés során az arra jogosult másolatot, kivonatot készíthet vagy másolatot kérhet. A másolatot és a kivonatot a hatóság kérelemre hitelesíti.

(6) Az iratbetekintésre jogosult - az (1)-(5) bekezdés szerint - az eljárás jogerős lezárását követően is betekinthez a hatóság kezelésében lévő iratokba.

69/A. § (1) Ha törvény a döntés nyilvánosságát nem korlátozza vagy nem zárja ki, az eljárás jogerős befejezését követően a személyes adatot és védett adatot nem tartalmazó jogerős határozatot, valamint az első fokú határozatot megsemmisítő és az első fokú határozatot hozó hatóságot új eljárásra utasító végzést bárki korlátozás nélkül megismerheti, és arról kormányrendeletben meghatározott költségtérítés ellenében másolatot kérhet.

(2) Az (1) bekezdés szerinti döntés megismerése iránti igényt a jogerős döntést hozó hatóság öt munkanapon belül, a döntésben szereplő személyes adatok és a védett adatok megismerhetetlenné tételét követően teljesíti. A döntésben szereplő természetes személyt az eljárásban betöltött szerepének megfelelően kell megjelölni, de ha a természetes személy azonosíthatóságának kizárására ez nem alkalmas, az azonosítását lehetővé tevő adatokat olyan módon kell törölni, hogy az ne járjon a megállapított tényállás sérelmével.

(3) A döntésben nem tehető megismerhetetlenné a közérdekből nyilvános adat.

(4) Nem tehető megismerhetetlenné a személyes vagy védett adat, ha az igénylő - az adat megjelölésével - igazolja, hogy annak megismerése joga érvényesítéséhez, illetve jogszabályon vagy hatósági határozaton alapuló kötelezettsége teljesítéséhez szükséges, valamint a védett adat megismerésének törvényi feltételei fennállnak.

A bizonyítékok ismertetése az ügyféllel

70. § (1) Ha a hatóság az ügyfélnek az eljárás megindításáról való értesítését mellőzte, és az ügyben bizonyítási eljárást folytatott le, annak befejezésétől számított öt munkanapon belül értesíti az ügyfelet, hogy az - az iratokba való betekintés szabályai figyelembevételével - megismerhesse a bizonyítékokat, azokra öt munkanapon belül észrevételt tehesen, élni tudjon nyilatkozattételi jogával, és további bizonyításra irányuló indítványt terjeszthessen elő.

(2) Az értesítés mellőzhető, ha az ügyfél már a bizonyítási eljárás során megismert minden bizonyítékot, és módjában állt gyakorolni az (1) bekezdésben meghatározott jogait, vagy ha az ellenérdekű ügyfél nélküli ügyben a hatóság teljesíti az ügyfél kérelmét.

(3) Nem akadályozza az eljárás befejezésének, ha az ügyfél a hatóság által meghatározott határidőben nem élt az (1) bekezdésben meghatározott jogával.

IV. Fejezet

A hatóság döntései

Határozat és végzés

71. § (1) A hatóság - az (5) és (6) bekezdésben meghatározott kivétellel - az ügy érdemében határozatot hoz, az eljárás során felmerült minden más kérdésben végzést bocsát ki.

(2) Ha az ügyfél kérelme jog megszerzésére irányul, és ellenérdekű ügyfél az első fokú eljárásban nem vett részt, másik hatóság vagy szakhatóság eljárásra való kijelölése helyett jogszabály rendelkezhet úgy, hogy

a) az ügyfelet megilleti a kérelmezett jog gyakorlása, ha a hatóság az előírt határidőben nem hoz döntést,

b) ha a szakhatóság az előírt határidőn belül nem ad ki állásfoglalást, a hozzájárulását megadottnak kell tekinteni.

(3)

(4) A (2) bekezdésben szabályozott esetekben a megszerzett jogot rá kell vezetni a kérelemre, továbbá - kérelemre - annak az ügyfél birtokában levő másolati példányára, vagy a hatóságnál levő példányról az ügyfél részére másolatot kell kiadni.

(5) A hatóság mellőzi a határozathozatalt, ha az eljárás a jogszabályban meghatározott jogosultak pénzügyi ellátásának mérlegelés nélkül a jogszabályban meghatározott mértékre történő emelésére irányul.

(6) A hatóság mellőzi a határozathozatalt, ha jogszabályban biztosított jogosultság gyakorlásának kizárólag az ügyfél erre irányuló kérelmének benyújtása a feltétele. A hatóság az ügyfél kérelmére igazolja, hogy az ügyfél a kérelem benyújtásától a jogszabályban biztosított jogát jogszerűen gyakorolja.

(7) Törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott esetben vagy az ügyfél hozzájárulása alapján sor kerülhet informatikai eszközzel végzett automatizált egyedi döntésre is. Automatizált egyedi döntésen a kiadmányozásra jogosult aláírása és a hatóság bélyegzőlenyomata is informatikai eszközzel rögzíthető, ha azt a törvény vagy a kormányrendelet megengedi, és az aláírás és a bélyegzőlenyomat hitelességét a hatáskör gyakorlója egyedi döntésével hitelesítette.

72. § (1) A határozatnak - ha jogszabály további követelményt nem állapít meg - tartalmaznia kell

a) az eljáró hatóság megnevezését, az ügy számát és ügyintézőjének nevét,

b) a jogosult vagy kötelezett ügyfél nevét és lakcímét vagy székhelyét, továbbá az ügyfél által a kérelemben megadott, személyazonosítására szolgáló adatot,

c) az ügy tárgyának megjelölését,

d) a rendelkező részben

da) a hatóság döntését, továbbá a jogorvoslat lehetőségéről, benyújtásának helyéről és határidejéről, valamint a jogorvoslati eljárásról való tájékoztatást,

db) a szakhatóság megnevezését és állásfoglalása rendelkező részét,

dc) az eljárás lefolytatásáért fizetendő illetéknek vagy díjnak az ügyfél részére történő megfizetésre vonatkozó döntést,

dd) az eljárási költség megállapítását, ha arról a hatóság nem külön dönt,

de) az eljárási költségek viseléséről szóló döntést, ha arról a hatóság nem külön dönt,

df) a kötelezettség teljesítésének határnapját vagy határidejét és az önkéntes teljesítés elmaradásának jogkövetkezményeit, ideértve a fizetési kötelezettséget megállapító döntésben a késedelmpótlék-fizetési kötelezettségről és annak mértékéről szóló tájékoztatást,

dg) a határozatban megállapított fizetési kötelezettség és a fellebbezési illeték vagy díj mértékéről és megfizetésének, lerovásának módjairól szóló tájékoztatást,

e) az indokolásban
ea) a megállapított tényállást és az annak alapjául elfogadott bizonyítékokat,
eb) az ügyfél által felajánlott, de mellőzött bizonyítást és a mellőzés indokait,
ec) a mérlegelési, méltányossági jogkörben hozott határozat esetén a mérlegelésben, a méltányossági jogkör gyakorlásában szerepet játszó szempontokat és tényeket,
ed) a szakhatósági állásfoglalás indokolását,
ee) az ügyintézési határidő leteltének napját, az ügyintézési határidő túllépése esetén az arról szóló tájékoztatást, hogy az ügyintézési határidőt mely, az ügyfélnek felróható okból nem tartotta be, vagy hogy az ügyintézési határidő túllépése esetén a 33/A. § alkalmazásának van helye,
ef) azokat a jogszabályhelyeket, amelyek alapján a hatóság a határozatot hozta,
eg) a hatóság hatáskörét és illetékességét megállapító jogszabályra történő utalást,
f) a döntéshozatal helyét és idejét, a hatáskör gyakorlójának nevét, hivatali beosztását, valamint a döntés kiadmányozójának a nevét, hivatali beosztását, ha az nem azonos a hatáskör gyakorlójával,
g) a döntés kiadmányozójának aláírását és a hatóság bélyegzőlenyomatát.

(2) A végzésnek - ha jogszabály további követelményt nem állapít meg - tartalmaznia kell az (1) bekezdés a), b), c), da), dc)-dg), f) és g) pontjában meghatározott tartalmi elemeket, valamint a döntés részletes indokolását, ezen belül az (1) bekezdés ec), ef) és eg) pontjában meghatározott tartalmi elemeket. Kizárólag az eljárást megszüntető végzésnek kell tartalmaznia az (1) bekezdés ee) pontja szerinti tájékoztatást.

(3) A 22. § (4) bekezdése szerinti, ideiglenes intézkedésről szóló végzés indokolásában ismertetni kell az ideiglenes intézkedés szükségességét és célszerűségét megalapozó tényeket és körülményeket, valamint a felmerült költséget, feltéve, hogy a költség megtérítésére az ideiglenesen intézkedő hatóság igényt tart.

(4) Ha a hatóság a kérelemnek teljes egészében helyt ad, és az ügyben nincs ellenérdekű ügyfél, egyszerűsített döntés hozható, amely nem tartalmazza az indokolást és a jogorvoslatról szóló tájékoztatást. Az egyezséget jóváhagyó egyszerűsített döntésből mellőzhető az indokolás.

(5) A kizárólag valamely eljárási cselekmény időpontját meghatározó végzésből mellőzhető az indokolás.

(6) Az indokolás mellőzhető, ha az késleltetné a döntés meghozatalát és a késedelem életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet kialakulásához vezethet. Ebben az esetben a döntés meghozatalától számított öt munkanapon belül meg kell küldeni az indokolást az ügyfél részére. A jogorvoslat igénybevételének határidejét az indokolás kézbesítésének napjától kell számítani.

73. § (1) A döntés csak olyan védett adatot tartalmazhat, amelyet az iratbetekintés szabályai szerint megismerhet az, akivel a döntést közlik. A döntést úgy kell megszövegezni, hogy a figyelembe vett védett adat tartalmára annak ismertetése nélkül utaljon. A döntést úgy kell megszövegezni, hogy abból ne legyen levonható következtetés annak a személynek a kilétére vonatkozóan, akinek a természetes személyazonosító adatai és lakcíme zárt kezelést rendelték el.

(2) A döntést külön dokumentumban kell megszövegezni, jegyzőkönyvbe kell foglalni vagy az ügyírátra kell feljegyezni. Külön dokumentumban kell megszövegezni a döntést, ha azt kézbesítés útján vagy elektronikus úton közlik, vagy ha a szóban közölt döntés kézbesítését az ügyfél kéri.

(3) Egy dokumentumba foglalható a határozat és a végzés, illetve több határozat vagy végzés. Az egy dokumentumba foglalt döntések rendelkező részét és indokolását döntésenként önállóan kell megszövegezni. Az egybefoglalás az egyes döntések meghozatalára vonatkozó határidőket és a jogorvoslati szabályok alkalmazását nem érinti. Ha a jogorvoslatra jogosult az egybefoglalt határozat és végzés ellen jogorvoslattal él, a határozat elleni jogorvoslat szabályait kell alkalmazni.

(4) A jegyzőkönyvbe foglalt vagy az ügyírátra feljegyzett döntésben nem kell feltüntetni a 72. § (1) bekezdése a) és f) pontjában foglalt adatokat, ha azok az iratból kitűnnek.

(5) Jogszabály elrendelheti, hogy a hatóság a döntését az erre a célra rendszeresített formátumban, a jogszabályban meghatározott adattartalommal adja ki.

74. § (1) Ha a kötelezés jellege megengedi, a hatóság részletekben történő teljesítést is megállapíthat.

(2) A kötelezett a teljesítési határidő lejárta előtt benyújtott kérelmében annak igazolásával kérheti az elsőfokú hatóságtól a pénzfizetési kötelezettség teljesítésére halasztás vagy a részletekben történő teljesítés (a továbbiakban együtt: fizetési kedvezmény) engedélyezését, hogy rajta kívül álló ok lehetetlenné teszi a határidőre való teljesítést, vagy az számára aránytalan nehézséget jelentene. A fizetési kedvezményre vonatkozó szabályokat megfelelően kell alkalmazni meghatározott cselekmény teljesítésére és meghatározott ingóság kiadására irányuló kötelezettség esetén is.

(3) A határidő lejárta után az ügyfél - feltéve, hogy a végrehajtást még nem rendelték el - a (2) bekezdésben meghatározott okból igazolási kérelem egyidejű benyújtásával kérhet fizetési kedvezményt. Ha a hatóság elutasítja az igazolási kérelmet és a fizetési kedvezmény iránti kérelmet, egyidejűleg dönt a végrehajtás elrendeléséről is.

(4) A hatóság meghallgathatja az ellenérdekű ügyfelet, illetve a jogosultat a fizetési kedvezmény engedélyezésével kapcsolatos álláspontjukról.

(5) Törvény, kormányrendelet vagy önkormányzati hatósági ügyben önkormányzati rendelet a fizetési kedvezmény nyújtására a (2)-(4) bekezdésben foglaltaknál kedvezőbb feltételeket állapíthat meg, továbbá a feltételek meghatározásával rendelkezhet a kötelezettség mérséklésének és elengedésének lehetőségéről.

Az egyezség jóváhagyása

75. § (1) Ha a hatósági eljárás során lefolytatott egyezségi kísérlet eredményre vezet, a hatóság határozatba foglalja és jóváhagyja az egyezséget, feltéve, hogy az

- a) megfelel a jogszabályokban foglalt feltételeknek,
- b) nem sérti a közérdeket, mások jogát vagy jogos érdekét, valamint
- c) kiterjed a teljesítési határidőre és az eljárási költség viselésére.

(2) Az egyezségben résztvevő bármelyik ügyfél kérelmére a hatóság visszavonja az egyezséget jóváhagyó határozatot, és lefolytatja az eljárást. Visszavonásnak az egyezséget jóváhagyó határozat jogerőre emelkedését követő egy éven belül van helye.

Hatósági szerződés

76. § (1) Ha jogszabály lehetővé teszi, az elsőfokú hatóság a hatáskörébe tartozó ügynek a közérdek és az ügyfél szempontjából is előnyös rendezése érdekében határozathozatal helyett az ügyféllel hatósági szerződést köthet.

(2) Hatósági szerződés csak írásban köthető. Törvény, kormányrendelet és önkormányzati rendelet a szerződés megkötéséhez további feltételeket is meghatározhat.

(3) Ha az ügyfél olyan kötelezettséget vállal, amelynek teljesítésére hatósági határozattal egyébként nem lenne kötelezhető, szerződéskötésre csak akkor kerülhet sor, ha az ügyfél a saját szerződésszegése esetére a többletkötelezettség tekintetében a hatósági szerződésben aláveti magát a szerződésszegés 77. § (2) bekezdésében megállapított jogkövetkezményének.

(4) Ha a hatósági ügyben szakhatósági állásfoglalást kell beszerezni, a szerződés csak a szakhatóság hozzájárulása esetén és a szakhatósági állásfoglalásban meghatározott előírásoknak és feltételeknek a szerződésbe történő foglalásával köthető meg.

(5) Ha a szerződés harmadik személy jogát vagy jogos érdekét érinti, a szerződés megkötése előtt be kell szerezni az érintett írásos hozzájárulását. A hozzájárulás a szerződés érvényességének feltétele.

(6) Jogszabály előírhatja, hogy a szerződés érvényességéhez szükséges a szerződő hatóság felügyeleti szervének hozzájárulása. A hozzájárulást az eljáró hatóság szerzi be.

(7) A hatósági ügynek szerződéssel való lezárására a 33. §-ban megállapított ügyintézési határidő irányadó.

77. § (1) Az ügy szempontjából jelentős új tény felmerülése, továbbá a szerződéskötéskor fennálló körülmények lényeges megváltozása esetén a szerződés módosítását bármelyik fél kezdeményezheti. Ha a módosításhoz a másik fél nem járul hozzá, vagy a felek között vita van a módosítás törvényi feltételei tekintetében, akkor a közigazgatási ügyekben eljáró bíróságtól kérhető a szerződés módosítása vagy megszüntetése.

(2) Ha az ügyfél a szerződésben foglaltakat megszegi, a szerződés jogerős és végrehajtható határozatnak minősül, és a hatóság - az addigi teljesítések figyelembevételével - hivatalból intézkedik a végrehajtás elrendeléséről.

(3) Ha a hatósági szerződésben foglaltakat a hatóság nem teljesíti, az ügyfél a teljesítésre irányuló felhívás eredménytelensége esetén - a szerződésszegés tudomására jutásától számított harminc napon belül - a közigazgatási ügyekben eljáró bírósághoz fordulhat.

(4) Az e törvényben nem szabályozott kérdésekben a hatósági szerződésre a Polgári Törvénykönyvnek a szerződésekre vonatkozó általános szabályait kell megfelelően alkalmazni.

A döntés közlése és nyilvános közzététele

78. § (1) A határozatot közölni kell az ügyféllel és azzal, akire nézve az jogot vagy kötelezettséget állapít meg, az ügyben eljáró szakhatósággal és a jogszabályban meghatározott más hatósággal vagy állami szervvel.

(2) A végzést az ügyféllel és azzal kell közölni, akire nézve az jogot vagy kötelezettséget állapít meg.

(3) Ha jogszabály úgy rendelkezik, hogy a döntést csak az ügyiratra kell feljegyezni, azt nem kell közölni az (1) és (2) bekezdésben meghatározott személlyel. Ilyen esetben a hatóság kérelemre külön illeték vagy díj felszámítása nélkül ad ki másolatot a döntésről.

(4) A hatóság a döntését a 28/A. § (1) bekezdésében meghatározott módon közölheti.

(5) A hatóság a döntést hivatalos iratként kézbesíti. Telefax útján nem közölhető a határozat és az önállóan fellebbezhető végzés, kivéve, ha a döntés közlésére jogosult személy vagy szerv ezt előzetesen kérte vagy ehhez hozzájárult.

(6) Ha jogszabály nem zárja ki, a döntést szóban is lehet közölni az (1) és (2) bekezdésben meghatározott személlyel. A közlés tényét és időpontját az iratra fel kell jegyezni, és azt alá kell íratni. Az (1) és (2) bekezdésben meghatározott személy kérelmére a szóban közölt döntést öt munkanapon belül írásban meg kell küldeni a számára.

(7) Ha a hatóság a döntést elektronikus úton közölte, és az (1) és (2) bekezdésben meghatározott személy a döntés átvételét öt munkanapon belül nem igazolja vissza, a hatóság másik írásbeli formában közli vele a döntést. Ilyen esetben a döntés közlésének napja a második közlés napja. Törvény ettől eltérően állapíthatja meg a döntés elektronikus úton való közlésének szabályait.

(8) Ha az (1) és (2) bekezdésben meghatározott személy rövid szöveges üzenet fogadására szolgáló elérhetőségét, telefonszámát vagy elektronikus levélcímét megadta, a hatóság rövid szöveges üzenetben, telefonon vagy elektronikus levélben tájékoztathatja a döntéshozatal tényéről, és arról, hogy a döntés három munkanapon belül átvehető a hatóság hivatali helyiségében, ügyfélfogadási időben. Személyes átvétel esetén a közlés tényét és időpontját az iratra fel kell jegyezni, és azt az átvevő személlyel aláírtni. Ha az (1) és (2) bekezdésben meghatározott személy a döntést határidőn belül nem veszi át, a hatóság haladéktalanul írásban megküldi részére a döntést.

(9) Ha a hatóság életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzetben, valamint törvény rendelkezése alapján a döntést nem az e törvényben meghatározott feltételeknek megfelelő módon közli, a döntést öt munkanapon belül írásban is meg kell küldeni. A döntés közlésének napja ilyen esetben a második közlés napja.

(10) A döntés közlésének napja az a nap, amelyen azt írásban vagy szóban közölték, vagy a (8) bekezdésben meghatározott módon átadták. A hirdetmény útján közölt döntést a hirdetmény kifüggesztését követő tizenötödik napon kell közölni tekinteni.

79. § (1) Ha a postai úton történő kézbesítés azért hiúsul meg, mert a címzett vagy meghatalmazottja úgy nyilatkozik, hogy a küldeményt nem veszi át, az iratot a kézbesítés megkísérlésének napján kézbesítettnek kell tekinteni.

(2) Ha az irat a hatósághoz „nem kereste” jelzéssel érkezik vissza, az iratot - az ellenkező bizonyításig - a postai kézbesítés második megkísérlésének napját követő ötödik munkanapon kézbesítettnek kell tekinteni.

(3) A hatósági döntés kézbesítése esetén a hatóság a (2) bekezdés szerinti kézbesítési vélelem beálltát megalapozó hivatalos irat megküldésével öt munkanapon belül értesíti az ügyfelet.

(4) A kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelmet a címzett a kézbesítési vélelem beálltáról történő tudomásszerzéstől számított tíz munkanapon belül, de legkésőbb a kézbesítési vélelem beálltától számított hat hónapos jogvesztő határidőn belül terjeszthet elő. Ha a kézbesítési vélelem következtében jogerőssé vált döntés alapján végrehajtási eljárás indul, a kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelmet a végrehajtási eljárásról történő tudomásszerzéstől számított tíz munkanapon belül akkor is elő lehet terjeszteni, ha a kézbesítési vélelem beálltától számított hat hónap eltelt.

(5) Nem természetes személy címzett csak akkor terjeszthet elő kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelmet, ha a kézbesítés nem szabályszerűen történt. Természetes személy a kézbesítési vélelem megdöntésére irányuló kérelmét akkor is előterjesztheti, ha önhibáján kívüli okból nem vehette át a hivatalos iratot.

(6) A kérelemben elő kell adni azokat a tényeket, illetve körülményeket, amelyek a kézbesítés szabálytalanságát igazolják vagy az önhiba hiányát valószínűsítik. Ha a kérelemnek a hatóság helyt ad, a 67. § rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

(7) A kérelmet az a hatóság bírálja el, amelyik a kézbesítés tárgyát képező iratot kiadományozta.

(8) A hatósági kézbesítő által történő kézbesítésre az e §-ban foglalt rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell.

80. § (1) Ha törvény másként nem rendelkezik, hirdetményi úton történő közlésnek van helye, feltéve, hogy

- az ügyfél lakcíme, illetve székhelye ismeretlen, vagy a postai küldemény azzal a megjegyzéssel érkezik vissza, hogy a címzett ismeretlen helyre költözött, és a személyiadat- és lakcímnnyilvántartást vezető hatóság vagy más állami szerv megkeresése nem járt eredménnyel,

- a jogutód nem ismert,

- az ügyfél nem jelöl meg kézbesítési meghatalmazottat, vagy

- a hirdetményi kézbesítésen kívül igénybe vehető egyéb közlési módok alkalmazása elháríthatatlan akadályba ütközik, vagy alkalmazásuk előre eredménytelennek mutatkozik.

(2) A hirdetménynek tartalmaznia kell

- a kifüggesztés napját,

- az eljáró hatóság megnevezését,

- c) az ügy számát és tárgyát,
- d) az ügyfél nevét és utolsó ismert lakcímét, illetőleg székhelyét, továbbá
- e) azt a figyelemfelhívást, hogy a hatóság az ügyben döntést hozott, de annak kézbesítése meghiúsult, ezért az ügyfél vagy meghatalmazottja a döntést a hatóságnál átveheti.

(3) Hirdetményi úton történő közlésnek van helye a hatásterületen élő és a 15. § (5) bekezdés alapján ügyfélnek minősülő szervezetek esetén, ideértve, ha az ügyfelek körét vagy a hatásterület határait nem lehet pontosan megállapítani. Ilyen esetben - ha törvény vagy kormányrendelet eltérően nem rendelkezik - a hirdetmény a következő adatokat tartalmazza:

- a) a kifüggesztés napját,
- b) az eljáró hatóság megnevezését,
- c) az ügy számát és tárgyát,
- d) a kérelmező ügyfél nevét (megnevezését),
- e) az ügy jellegétől függő hatásterületet,
- f) azt a figyelemfelhívást, hogy a hatóság az ügyben döntést hozott, amely a hatóságnál megtekinthető, valamint
- g) a jogorvoslat lehetőségéről és benyújtásának határidejéről való tájékoztatást.

(4) A hirdetményt a hatóság hirdetőtáblájára és az ügyfél lakcíme, az ügy tárgyát képező ingatlan vagy tevékenység gyakorlásának vagy a jogellenes magatartás elkövetésének helye szerinti, valamint a hatásterületen lévő önkormányzat hirdetőtábláján ki kell függeszteni, a központi rendszeren és a hatóság elektronikus tájékoztatásra szolgáló honlapján közzé kell tenni, ezenkívül az önkormányzat hivatalos lapjában - ennek hiányában a helyi lapban -, valamint a hatóság hivatalos lapjában is közzétehető. Ha a hatóság kijelölés alapján jár el, a hirdetményt a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező, valamint a kijelölés alapján eljáró hatóság is kifüggeszti és közzéteszi.

(5) A döntés kifüggesztésének és az elektronikus tájékoztatásra szolgáló honlapon való megjelentetésének azonos napon kell megtörténnie. Hirdetményi kézbesítés esetén a hirdetmény kifüggesztésének és levételének napját az iraton meg kell jelölni, az internetes honlapon történő közzététel idejét visszakereshető módon dokumentálni kell.

(6) Ha a hirdetményi úton történő közlés feltételei már nem állnak fenn, a hatóság haladéktalanul gondoskodik a hirdetmény eltávolításáról, és a kapcsolattartás általános szabályai szerint felveszi a kapcsolatot az ügyféllel.

80/A. § (1) A hatóság közzéteszi azt a jogerős vagy fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatóvá nyilvánított határozatot, amelyet

- a) állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy ügyfélnek e tevékenységével kapcsolatban hozott,
- b) közérdekű keresetindítással meg lehet támadni,
- c) olyan ügyben hozott, amelyben jogszabály alapján a hatásterületen lévő ingatlan tulajdonosa és az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett használati jogosultja ügyfélnek minősült,
- d) amelyben több mint ötven ügyfél vagy ötnél több, a 15. § (5) bekezdése alapján ügyfélnek minősülő szervezet vesz részt,
- e) korlátozottan rendelkezésre álló természeti erőforrás elosztásáról, illetve felhasználásáról hozott,
- f) olyan ügyben hozott, amelyben az ügyfél számára kizárólagos vagy különleges jogot biztosított,
- g) személyek széles vagy pontosan meg nem határozható köre számára életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet megelőzése, elhárítása vagy káros következményeinek enyhítése érdekében hozott,
- h) a közbiztonság fenntartása érdekében vagy fontos közrendvédelmi okból hozott,
- i) jogi személy, a jogi személyiség nélküli szervezet, továbbá az egyéni vállalkozó vállalkozási tevékenységének hatósági ellenőrzésével kapcsolatban hozott, vagy
- j) törvény rendelkezése szerint nyilvánosan közzé kell tenni.

(2) A hatóság a határozatot a hirdetményi közlés szabályai szerint teszi közzé azzal, hogy a hirdetményben a határozat rendelkező részének és indokolásának kivonata vagy indokolásának kivonata is közzétehető. Ha törvény eltérően nem rendelkezik, a hatóság a személyes adatokat a 69/A. § (2) bekezdésének megfelelően megismerhetetlenné teszi.

81. § (1) Az ügyfél köteles az első kapcsolatfelvétel alkalmával - a kézbesítési meghatalmazás előterjesztésével együtt - kézbesítési meghatalmazottat megnevezni, ha

- a) magyarországi lakcímmel vagy székhellyel nem rendelkezik,
- b) képviselőt nem nevezett meg, és
- c) elektronikus kapcsolattartásnak nincs helye.

(2) A kézbesítési meghatalmazott feladata, hogy az eljárásban keletkezett, az ügyféllel közlendő döntéseket és iratokat átvegye, és azokat az ügyfél részére továbbítsa; e tevékenységéért az ügyféllel szemben a polgári jog szabályai szerint felel. Az ügyfél részére szóló és a kézbesítési meghatalmazottal szabályszerűen közölt döntést úgy kell tekinteni, hogy az a meghatalmazottal történt közlést követő ötödik munkanapon minősül az ügyféllel közöltnek.

(3) Ha a 80. § (1) bekezdés *a)-c)* pontja szerint hirdetményi kézbesítésnek lenne helye, és a döntés az ügyfél számára kötelezettséget állapít meg, vagy alapvető jogát vonja el vagy korlátozza, a döntés közlésének megkísérlése érdekében kézbesítési ügygondnok rendelhető ki. A kézbesítési ügygondnok gondoskodik az ügyfél tartózkodási helyének megállapításáról és a döntés kézbesítéséről.

(4) Ha a kézbesítési ügygondnok eljárása nem járt sikerrel, a döntést azon a napon kell kézbesítettnek tekinteni, amikor a kézbesítés sikertelenségét a kézbesítési ügygondnok az öt kirendelő hatóságnak bejelenti, de legkésőbb a kirendeléstől számított tizedik munkanapon.

(5) Sikeres kézbesítés esetén a kézbesítési ügygondnok a sikeres kézbesítés napjáról és az ügyfél tartózkodási helyéről haladéktalanul értesíti az öt kirendelő hatóságot.

A döntés kijavítása és kiegészítése

81/A. § (1) Ha a döntésben név-, szám- vagy más elírás, illetve számítási hiba van, a hatóság a hibát - szükség esetén az ügyfél meghallgatása után - kérelemre vagy hivatalból kijavítja, ha az nem hat ki az ügy érdemére, az eljárási költség mértékére vagy a költségviselési kötelezettségre.

(2) A kijavítást a hatóság

a) a döntés eredeti példányára és - ha rendelkezésre állnak - kiadmányaira történő feljegyzéssel,

b) a hibás döntés bevonása mellett a döntés kicserélésével vagy

c) kijavító döntés meghozatalával

teljesíti.

(3) A kijavítás ellen jogorvoslatnak nincs helye.

81/B. § (1) Ha döntésből jogszabály által előírt kötelező tartalmi elem hiányzik, vagy az ügy érdeméhez tartozó kérdésben nem született döntés, a hatóság a döntést kiegészíti.

(2) Nincs helye a döntés kiegészítésének, ha

a) a döntés jogerőre emelkedésétől számított egy év már eltelt, vagy

b) az jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogot sértene.

(3) A kiegészítést a hatóság

a) önálló kiegészítő döntéssel és - lehetőség szerint - e ténynek a döntés eredeti példányára és kiadmányaira történő feljegyzésével vagy

b) a hiányos döntés bevonása mellett az eredeti döntést és a kiegészítő döntést egységes döntésbe foglalva a döntés kicserélésével

teljesíti.

(4) A kiegészítés ellen ugyanolyan jogorvoslatnak van helye, mint az eredeti döntés ellen volt.

V. Fejezet

Hatósági bizonyítvány, igazolvány és nyilvántartás

Közös szabályok

82. § (1) E törvény rendelkezéseit a hatósági bizonyítvánnyal, igazolvánnyal és nyilvántartással kapcsolatos eljárásokban az e fejezetben szabályozott eltérésekkel kell alkalmazni. A hatósági nyilvántartással kapcsolatos eljárásokban e törvényt akkor kell alkalmazni, ha törvény, kormányrendelet vagy önkormányzati hatósági ügyben önkormányzati rendelet eltérően nem rendelkezik.

(2) A hatóság által valamely tény, adat, jogosultság vagy állapot igazolására kiállított okiratot, mindezek más hasonló módon történő igazolását, valamint a hatósági nyilvántartásba történt bejegyzést határozatnak kell tekinteni.

(3) A hatósági bizonyítvány és a hatósági igazolvány kiadásának megtagadásáról, valamint a hatósági nyilvántartásba való bejegyzés megtagadásáról a hatóság határozatot hoz.

(4) A hatósági bizonyítványnak, hatósági igazolványnak és hatósági nyilvántartásnak az adattartalmát és a kiállítás (bejegyzés) módját a hatósági igazolványt, bizonyítványt rendszeresítő, illetve a hatósági nyilvántartást létrehozó jogszabály határozza meg.

(5) Az eljárás megindításáról az ügyfelet a hatósági bizonyítvánnyal, igazolvánnyal és nyilvántartással kapcsolatos eljárásokban nem kell értesíteni.

Hatósági bizonyítvány

83. § (1) Az ügyfél kérelmére a hatóság tény, állapot vagy egyéb adat igazolására hatósági bizonyítványt ad ki. Törvény kivételes esetben lehetővé teheti, hogy a hatóság a hatósági bizonyítvány kiadása helyett a hatósági nyilvántartásba bejegyzett adatok alapjául szolgáló iratról adjon ki másolatot.

(2) A hatósági bizonyítvány kiadására a 21. §-ban meghatározott hatóságok, továbbá az a hatóság is illetékes, amelynek

- a) területén a bizonyítandó tény bekövetkezett, illetve az állapot tartott vagy megszűnt,
- b) területén a bizonyítással kapcsolatos dolog van, vagy a bizonyítani kívánt időszakban volt,
- c) nyilvántartása az adatot tartalmazza.

(3) Ha jogszabály másként nem rendelkezik, a hatósági bizonyítványt a kérelem előterjesztésétől számított öt munkanapon belül kell kiadni, illetve az ügyfél által benyújtott iratot záradékkal ellátni. Ha jogszabály másként nem rendelkezik, a hatósági bizonyítványban fel kell tüntetni, hogy azt kinek és milyen bizonyítékok alapján adták ki. A hatósági bizonyítvány alakiságára is irányadók a 72. § (1) bekezdésének a) és f) pontjában foglalt követelmények.

(4) A hatósági bizonyítvány tartalmát - az ellenkező bizonyításig - mindenki köteles elfogadni.

(5) A hatósági bizonyítvány ellen az ellenérdekű ügyfél nem élhet fellebbezéssel, de a hatósági bizonyítvány felhasználási célja szerinti eljárásban bizonyíthatja, hogy a hatósági bizonyítvány tartalma valótlan.

(6) Ha a hatósági bizonyítvány tartalmának valótlanágát az a hatóság vagy más szerv állapítja meg, amelynek eljárásában az ügyfél a hatósági bizonyítványt felhasználta, a hatósági bizonyítványban foglaltak valótlanágáról az általa feltárt bizonyítékok ismertetésével tájékoztatja a hatósági bizonyítványt kiadó hatóságot.

(7) Ha a hatósági bizonyítványt kiállító hatóság a (6) bekezdés szerinti tájékoztatást követően vagy egyéb esetben hivatalból megállapítja, hogy a hatósági bizonyítvány tartalma valótlan, a hatóság a hatósági bizonyítványt kijavítja, visszavonja vagy módosítja. A határozatot annak a hatóságnak, szervnek is megküldi, amelynek eljárásában tudomása szerint az ügyfél a hatósági bizonyítványt felhasználta vagy fel kívánta használni.

(8) A hatóság a hatósági bizonyítvány kiadását megtagadja, ha kiadása jogszabályba ütközik, vagy az ügyfél valótlan vagy olyan adat, tény, állapot igazolását kéri, amelyre vonatkozóan a hatóság adattal nem rendelkezik.

84. §

Hatósági igazolvány

85. § (1) A hatóság - törvényben, kormányrendeletben vagy önkormányzati rendeletben meghatározott esetben - az ügyfél adatainak vagy jogainak rendszeres igazolására hatósági igazolványt ad ki.

(2) A hatósági igazolványba csak a jogszabályban erre feljogosított hatóság tehet - a jogszabályban meghatározott tartalmú - bejegyzést.

(3) A hatósági igazolványt a bejegyzett adatok és jogok igazolására - az ellenkező bizonyításig - mindenki köteles elfogadni, ezekre nézve az ügyfél más bizonyításra nem kötelezhető. Az ellenkező bizonyítására megfelelően irányadók a 83. § (5)-(7) bekezdésében foglaltak.

(4) Ha a hatósági igazolvány ellenőrzésére jogosult hatóság vagy hivatalos személy megállapítja, hogy a hatósági igazolvány vagy az abba tett bejegyzés hamis, illetve valótlan, a hatósági igazolványt átvételi elismervény kiállítása mellett a további eljárás céljából elveszi.

Hatósági nyilvántartás

86. § (1) A hatóság a jogszabályban meghatározott adatokról hatósági nyilvántartást vezet.

(2) A hatósági nyilvántartásba történő hivatalbóli, mérlegelés nélküli bejegyzésre - ha jogszabály eltérően nem rendelkezik - a határozatra vonatkozó 71-73. §-okban és a 78. §-ban meghatározottakat nem kell alkalmazni, és a döntés a nyilvántartásba való bejegyzés napján jogerőre emelkedik.

(3) A nyilvántartást vezető hatóság hivatalból köteles a jogszabálysértő bejegyzést törölni, a hibás bejegyzést javítani vagy az elmulasztott bejegyzést pótolni.

(4) Ha jogszabály eltérően nem rendelkezik, az ügyfél jogorvoslati kérelmének benyújtására nyitva álló határidő akkor kezdődik, amikor a jogszabálysértő vagy hibás adat bejegyzése vagy a mulasztás az ügyfél tudomására jutott.

(5) Ha jogszabály másként nem rendelkezik, az ügyfél illeték vagy díj lerovása mellett a nyilvántartásból hitelesített másolatot vagy kivonatot kérhet.

VI. Fejezet

Hatósági ellenőrzés

87. § A törvény rendelkezéseit a hatósági ellenőrzésre az e fejezetben szabályozott eltérésekkel kell alkalmazni.

88. § (1) A hatóság - a hatáskörének keretei között - ellenőrzi a jogszabályban foglalt rendelkezések betartását, valamint a végrehajtható döntésben foglaltak teljesítését.

(2) A hatósági ellenőrzés keretében a hatóság az ügyféltől jogszabályban, személyes adatok tekintetében törvényben meghatározott adatok szolgáltatását, iratok bemutatását kérheti, és egyéb tájékoztatást kérhet, vagy helyszíni ellenőrzést tart. Jogszabály időszakos vagy folyamatos adatszolgáltatási kötelezettséget és folyamatos helyszíni ellenőrzést is elrendelhet.

(3) Ha jogszabály lehetővé teszi, a helyszíni ellenőrzés a helyszínre vagy a hatósági nyilvántartáshoz telepített, illetve a folyamatba beépített ellenőrző rendszerből történő táv-adatszolgáltatás útján is történhet.

(4) A helyszíni ellenőrzés lefolytatására, ezzel kapcsolatban az ügyfél értesítésére és a helyszíni ellenőrzés akadályozására e törvénynek a szemlére vonatkozó rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni azzal, hogy a szemletárgy birtokosára vonatkozó szabályokat az ügyfélre kell alkalmazni.

89-91. §

92. § (1)-(2)

(3) A hatóság a helyszíni ellenőrzésről, az annak során tett megállapításokról, a lefoglalásról és az ügyfél által tett nyilatkozatról jegyzőkönyvet készít.

(4) A jegyzőkönyv egy példányát a hatóság az ügyfélnek a helyszínen átadja, vagy azt az ügyfél részére az ellenőrzés befejezésétől számított öt munkanapon belül megküldi.

(5) Ha a hatóság a helyszíni ellenőrzés során jogsértést nem tapasztal, jegyzőkönyv felvétele helyett hivatalos feljegyzést is készíthet, amelyet az ügyfél kérelmére a hatóság az ügyfélnek a helyszínen átad, vagy az ügyfél részére az ellenőrzés befejezésétől számított öt munkanapon belül megküld.

(6) Ha törvény a hatósági ellenőrzés lefolytatását az ügyfél kérelmére lehetővé teszi, a hatóság az eljárás befejezésekor az ügyfélnek megküldi az ellenőrzésről készített jegyzőkönyvet vagy hivatalos feljegyzést.

93. §

94. § (1) Ha a hatóság a hatósági ellenőrzés eredményeként megállapítja, hogy az ügyfél a jogszabályban, illetve döntésben foglalt előírásokat megsértette,

a) felhívja az ügyfél figyelmét a jogszabálysértésre, és határidő megállapításával, valamint a jogkövetkezményekre történő figyelmeztetéssel felszólítja annak megszüntetésére,

b) hivatalból megindítja az eljárást, és megteszi azt az intézkedést, amelynek megtételére jogszabály az adott eljárásban feljogosítja,

c) megkeresi az intézkedésre hatáskörrel rendelkező hatóságot, illetve fegyelmi, szabálysértési, büntető-, polgári vagy egyéb eljárást kezdeményez.

(2) Az (1) bekezdés *c)* pontja alapján megkeresett szerv köteles a megkeresést érdemben megvizsgálni és saját intézkedéséről vagy az ilyen intézkedés mellőzésének okáról a megkereső hatóságot huszonkét munkanapon belül tájékoztatni.

VII. Fejezet

Jogorvoslat és döntés-felülvizsgálat

95. § A jogorvoslati eljárásban és a döntés felülvizsgálata során e törvény rendelkezéseit az e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

96. § A hatóság határozata ellen önálló jogorvoslatnak van helye. A hatóság végzése ellen önálló jogorvoslatnak akkor van helye, ha azt törvény lehetővé teszi, egyéb esetben a végzés elleni jogorvoslati jog a határozat, ennek hiányában az eljárást megszüntető végzés ellen igénybe vehető jogorvoslat keretében gyakorolható.

97. § (1) A jogorvoslati eljárás kérelemre, a döntés felülvizsgálata hivatalból indul meg.

(2) Kérelemre induló jogorvoslati eljárások

a) a fellebbezési eljárás,

b) a bírósági felülvizsgálat,

c) az újrafelvételi eljárás,

d)

(3) Hivatalból kerül sor a közigazgatási döntés felülvizsgálatára

a) a döntést hozó hatóság saját hatáskörében indított eljárás keretében,

b) a felügyeleti eljárás keretében,

c) az Alkotmánybíróság határozata alapján,

d) ügyészi intézkedés nyomán.

(4)

(5) A 12. § (2) bekezdésének *b)* pontjában meghatározott eljárásban a 112. § és a 115. § (1) bekezdésének *a)* pontja nem alkalmazható.

A) Jogorvoslati eljárások kérelem alapján

Fellebbezés

98. § (1) Az ügyfél az elsőfokú határozat ellen fellebbezhet. A fellebbezési jog nincs meghatározott jogcímhez kötve, fellebbezni bármely okból lehet, amelyre tekintettel az érintett a döntést sérelmesnek tartja.

(2) Végzés csak a határozat, ennek hiányában az eljárást megszüntető végzés elleni fellebbezésben támadható meg, kivéve a (3) és (4) bekezdésben szabályozott eseteket. Törvény az önálló fellebbezést egyéb esetekben is lehetővé teheti.

(3) Önálló fellebbezésnek van helye

a) az ideiglenes biztosítási intézkedésről szóló,

b) a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasító,

c) az eljárást megszüntető,

d) az eljárás felfüggesztése tárgyában hozott,

e) a 33/A. §-ban meghatározott fizetési kötelezettséggel kapcsolatos,

f) a természetes személyazonosító adatok és a lakcím zárt kezelésére vonatkozó kérelemnek helyt adó,

g) az eljárási bírságot kiszabó,

h) a fellebbezési határidő elmulasztása miatt benyújtott igazolási kérelmet elutasító,

i) az iratbetekintési jog korlátozására irányuló kérelem tárgyában hozott és

j) a fizetési kedvezményrel kapcsolatos, az eljárási költség megállapításával és viselésével kapcsolatos, a költségmentesség iránti kérelmet elutasító, a költségmentesség módosításáról vagy visszavonásáról szóló első fokú végzés ellen.

(4) Az eljárás egyéb résztvevője önálló fellebbezéssel élhet az elsőfokú határozat rá vonatkozó rendelkezése, illetve a rá vonatkozó elsőfokú végzés ellen.

(5) A másodfokú döntést hozó hatóság által hozott első fokú végzésekkel szembeni fellebbezésre a (2)-(4) bekezdést kell alkalmazni.

99. § (1) A fellebbezést - ha törvény vagy kormányrendelet eltérően nem rendelkezik - a döntés közlésétől számított tíz munkanapon belül lehet előterjeszteni.

(2) A fellebbezésre jogosult a fellebbezési határidőn belül a fellebbezési jogáról szóban vagy írásban lemondhat, a szóban történő lemondást jegyzőkönyvbe kell foglalni. A fellebbezési jogról történő lemondó nyilatkozat nem vonható vissza.

100. § (1) Nincs helye fellebbezésnek

a) ha az ügyben törvény azt kizárja,

b) az ügyfelek részéről az egyezségüket jóváhagyó határozat ellen,

c) jogszabály eltérő rendelkezése hiányában valamely adatnak, ténynek vagy jogosultságnak a hatósági nyilvántartásba hivatalbóli, mérlegelés nélküli bejegyzésével szemben,

d) ha az első fokú döntést miniszter, autonóm államigazgatási szerv vagy kormányhivatal vezetője hozta,

e) törvény vagy kormányrendelet eltérő rendelkezése hiányában, ha az első fokú döntést központi államigazgatási szerv vezetője hozta.

(2) Az (1) bekezdés *a)*, *c)*-*e)* pontjában meghatározott esetekben az első fokú döntés bírósági felülvizsgálatának van helye.

101. § (1) A fellebbezéssel megtámadott döntésben foglalt jogok nem gyakorolhatók és a fellebbezésnek a döntés végrehajtására halasztó hatálya van, kivéve, ha a hatóság a döntést a fellebbezés halasztó hatályának kizárásával végrehajthatónak nyilvánította.

(2) A határozatban foglaltakat a fellebbezési jogra tekintet nélkül teljesíteni kell, ha az ügyfél javára megállapított egyszeri vagy rendszeres pénzkifizetést, pénzbeli ellátást - ideértve a pénzegyenértékben kifejezhető természetbeni ellátást - tartalmaz, és az ügyfél fellebbezése csak a megállapított összegben felüli többletigényre vonatkozik.

(3) A döntés akkor nyilvánítható fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatónak, ha

a) életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet megelőzése, elhárítása vagy káros következményeinek enyhítése miatt szükséges,

b) nemzetbiztonsági érdekből vagy a közbiztonság fenntartása érdekében, illetve fontos közrendvédelmi okból szükséges,

c) a végrehajtás kése delme jelentős vagy helyrehozhatatlan kárral járna,

d) a határozat valakinek a tartásáról vagy gondozásáról rendelkezik,

e) azt törvény élelmiszerlánc-felügyelettel kapcsolatos, továbbá honvédelmi, nemzetbiztonsági, közegészségügyi, járványügyi, munkaügyi, munkavédelmi, fogyasztóvédelmi, kulturális örökségvédelmi, környezet- vagy természetvédelmi okból, továbbá a közérdekű közlekedési infrastruktúra kialakítása, illetve az energiaellátás folyamatos biztosítása érdekében lehetővé teszi, vagy

f) a hatósági nyilvántartásba történő haladéktalan bejegyzést törvény írja elő.

(4) A döntésben a fellebbezésre tekintet nélküli végrehajthatóságot külön ki kell mondani, és meg kell indokolni, valamint a döntésben rendelkezni kell a végrehajtásról és a foganatosítás módjáról. Ha az ilyen döntésben a hatóság teljesítési határidőt állapított meg, a végrehajtás elrendelésére csak e határidő eredménytelen eltelte után kerülhet sor.

(5) Az ideiglenes biztosítási intézkedésről szóló, a természetes személyazonosító adatok és a lakcím zárt kezeléséről rendelkező, valamint az iratbetekintési jog korlátozása iránti kérelemnek helyt adó végzés elleni fellebbezésnek nincs halasztó hatálya.

(6) Az eljárási költség megállapításával és viselésével kapcsolatos döntés elleni fellebbezésnek nincs halasztó hatálya a döntés fellebbezéssel meg nem támadott rendelkezése tekintetében.

102. § (1) A fellebbezést annál a hatóságnál kell előterjeszteni, amely a megtámadott döntést hozta. Elkésettség címén a fellebbezés nem utasítható el, ha a fellebbezésre jogosult a fellebbezési határidőben a fellebbezést az elbírálására jogosult hatóságnál terjeszti elő.

(2) A fellebbezésben új tények és bizonyítékok is felhozhatók.

(3) Az elkésett fellebbezést, a fellebbezésre nem jogosulttól származó fellebbezést, valamint az önálló fellebbezéssel meg nem támadható végzés ellen irányuló fellebbezést az első fokú döntést hozó hatóság érdemi vizsgálat nélkül elutasítja. Ha az ügyfél a fellebbezéssel együtt nyújt be kérelmet a fellebbezési eljárásban való költségmentessége iránt, erről a kérelemről az első fokú döntést hozó hatóság dönt.

(4) A fellebbezést az ügy összes iratával a fellebbezési határidő leteltétől számított öt munkanapon belül fel kell terjeszteni a fellebbezés elbírálására jogosult hatósághoz, kivéve, ha a hatóság a megtámadott döntést a fellebbezésben foglaltaknak megfelelően kijavítja, kiegészíti, módosítja, visszavonja vagy a fellebbezést érdemi vizsgálat nélkül elutasítja. Ha az ügyfél a fellebbezési határidő elmulasztása miatt igazolási kérelmet nyújtott be, az ennek helyt adó döntés jogerőssé válását követő öt munkanapon belül kell felterjeszteni a fellebbezést az ügy összes iratával együtt a fellebbezés elbírálására jogosult hatósághoz. A felterjesztés során az első fokú döntést hozó hatóság a fellebbezésről kialakított álláspontjáról is nyilatkozik.

(5) Az első fokú döntést hozó hatóság megküldi a fellebbezést a szakhatóságnak. A szakhatóság az iratok (4) bekezdés szerinti felterjesztéséig szakhatósági állásfoglalását kijavíthatja, kiegészítheti vagy módosíthatja. A szakhatóság a fellebbezésről kialakított álláspontjáról is nyilatkozhat. Ha a szakhatóság határidőben nem nyilatkozik, azt úgy kell tekinteni, hogy állásfoglalását fenntartotta.

(6) Az első fokú döntést hozó hatóság a fellebbezés és az iratok felterjesztését követően értesíti a nem fellebbező ügyfeleket arról, hogy a döntés fellebbezés benyújtása folytán nem vált jogerőssé, valamint arról is, hogy a fellebbezés elbírálására mely hatóság jogosult.

(7) Ha a fellebbezést a fellebbezés elbírálására jogosult hatóságnál nyújtják be, a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság a fellebbezést megküldi az első fokú döntést hozó hatóság részére, amely a (4)-(6) bekezdés alapján jár el azzal, hogy a fellebbezés megérkezésétől számított öt munkanapon belül kell felterjeszteni a fellebbezést az ügy összes iratával a fellebbezés elbírálására jogosult hatósághoz.

A döntés módosítása vagy visszavonása fellebbezés alapján

103. § (1) Ha a fellebbezés alapján a hatóság megállapítja, hogy döntése jogszabályt sért, a döntését módosítja vagy visszavonja.

(2) A hatóság a fellebbezés esetén a nem jogszabálysértő döntést akkor is visszavonhatja, illetve a fellebbezésben foglaltaknak megfelelően módosíthatja, ha a kérelemben foglaltakkal egyetért, feltéve, hogy az ügyben nincs ellenérdekű ügyfél.

(3) Ha a fellebbezés alapján a szakhatóság megállapítja, hogy a szakhatósági állásfoglalás jogszabályt sért, állásfoglalását módosíthatja.

(4) A szakhatóság a fellebbezés esetén a nem jogszabálysértő szakhatósági állásfoglalást a fellebbezésben foglaltaknak megfelelően módosíthatja, ha a kérelemben foglaltakkal egyetért, feltéve, hogy az ügyben nincs ellenérdekű ügyfél.

(5) A hatóság a szakhatósági állásfoglalás (3) és (4) bekezdés szerinti módosítása esetén módosítja döntését.

(6) A fellebbezés nyomán hozott döntést közölni kell a fellebbezővel, továbbá azokkal, akikkel a megtámadott döntést közölték.

(7) A visszavonó, illetve módosító döntés ellen ugyanolyan jogorvoslatnak van helye, mint amilyen a visszavont, illetve a módosított döntés ellen volt.

Fellebbezési eljárás

104. § (1) Ha a fellebbezésnek megfelelően a hatósági döntést a 103. §-ban foglaltak szerint nem módosítják vagy nem vonják vissza, a fellebbezésről az annak elbírálására jogosult hatóság dönt.

(2) A másodfokú döntést hozó hatóság beszerzi a másodfokú szakhatósági állásfoglalást. Ha törvény vagy kormányrendelet másodfokú szakhatóságot nem jelöl ki, a hatóság maga dönt a fellebbezésnek a szakhatósági állásfoglalás ellen irányuló részében is.

(3) A másodfokú döntést hozó hatóság a sérelmezett döntést, valamint az azt megelőző eljárást megvizsgálja; ennek során nincs kötve a fellebbezésben foglaltakhoz.

(4) A másodfokú döntést hozó hatóság a fellebbezési eljárást megszünteti, ha valamennyi fellebbező a fellebbezési kérelmét visszavonta.

105. § (1) A másodfokú döntést hozó hatóság a döntést helybenhagyja, megváltoztatja vagy megsemmisíti. Jogszabályban meghatározott esetben a másodfokú döntést hozó hatóság a mérlegelési jogkörben hozott első fokú döntésben meghatározott kötelezettségnél súlyosabb kötelezettséget nem állapíthat meg. Az erre irányuló fellebbezés hiányában is a másodfokú döntést hozó hatóság a fellebbezési eljárásban a teljesítésre új határidőt állapíthat meg, ha ez a fellebbezési eljárás miatt indokolt.

(2) Ha a másodfokú döntés meghozatalához nincs elég adat, vagy az első fokú döntés meghozatalát követően új tény merül fel, vagy egyébként a tényállás további tisztázása szükséges, a másodfokú döntést hozó hatóság a döntés megsemmisítése mellett az ügyben első fokú döntést hozó hatóságot végzésben új eljárásra utasíthatja, vagy a kiegészítő bizonyítási eljárás lefolytatását maga végzi el, és ennek alapján dönt.

(3) Ha a másodfokú döntést hozó hatóság megállapítja, hogy az eljárásba további ügyfél bevonása szükséges, az első fokú döntést végzésben megsemmisíti, és az ügyben első fokú döntést hozó hatóságot új eljárásra utasítja.

(4) A megismételt eljárásban az első fokú döntést hozó hatóságot a másodfokú végzés rendelkező része és indokolása köti.

(5) A fellebbezési eljárás során hozott döntést a fellebbezővel és azokkal, akikkel az első fokú döntést közölték, a másodfokú döntést hozó hatóság az első fokú döntést hozó hatóság útján közli.

(6)

(7) A másodfokú döntést hozó hatóság a fellebbezés elbírálása érdekében megküldött iratokat a döntés meghozatalát követően visszaküldi a döntéssel együtt az első fokú döntést hozó hatósághoz, amely intézkedik a döntés kézbesítése iránt.

A fellebbezés elbírálására jogosult hatóság

106. § (1) Azokban a hatósági ügyekben, ahol törvény alapján fellebbezésnek van helye,

a) az első fokú döntést hozó hatóság és a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság nem lehet ugyanazon szerv,

b) a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság és annak vezetője - feladat elvégzésére vagy mulasztás pótlására irányuló utasítás kivételével - az első fokú döntést hozó hatóság vezetőjét vagy ügyintézőjét akkor sem utasíthatja, ha erre egyébként külön jogszabály alapján hatásköre van.

(2) Az (1) bekezdés *a)* pontjának alkalmazásában szervnek minősül különösen - a szerv jogi személyiségétől vagy annak hiányától függetlenül - a központi államigazgatási szerv központi, területi és helyi szerve.

(3) Ha törvény vagy kormányrendelet másként nem rendelkezik, a hatóság döntése ellen irányuló fellebbezést a döntést hozó hatóság döntésének megsemmisítésére, szükség szerint új eljárás lefolytatására való utasítására jogosult irányító, felügyelő vagy szakmai irányító személy vagy szerv bírálja el.

(4) Ha törvény vagy kormányrendelet nem hatósági feladat ellátására létrehozott szervezetet vagy személyt jogosít fel közigazgatási hatósági jogkör gyakorlására, és annak döntése ellen a fellebbezés nem kizárt, a törvényben vagy kormányrendeletben meg kell határozni a fellebbezés elbírálására jogosult hatóságot. Ennek hiányában a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve jogosult a fellebbezés elbírálására.

107. § (1) Az önkormányzati hatósági ügyben átruházott hatáskörben hozott, továbbá a polgármester törvény alapján önálló hatáskörben hozott önkormányzati hatósági döntésével szembeni fellebbezés elbírálása a képviselő-testület hatáskörébe tartozik.

(2) Ha törvény vagy kormányrendelet másként nem rendelkezik, a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve jogosult a fellebbezés elbírálására, ha első fokon az (1) bekezdés hatálya alá nem tartozó hatósági ügyekben a polgármester vagy a 12. § (3) bekezdés *d*) pontjában meghatározott hatóság járt el.

(3) A köztestület hatáskörébe utalt ügyben a fellebbezést törvényben meghatározott köztestületi szerv bírálja el, ilyen szerv hiányában az első fokú döntést hozó köztestület döntésével szemben a 109. §-ban foglaltaknak megfelelően bírósági felülvizsgálatnak van helye.

108. §

Bírósági felülvizsgálat

109. § (1) Az ügyfél, illetve a kifejezetten rá vonatkozó rendelkezés tekintetében az eljárás egyéb résztvevője a hatóság jogerős határozatának felülvizsgálatát a határozat közlésétől számított harminc napon belül jogszabálysértésre hivatkozással kérheti a közigazgatási ügyekben eljáró bíróságtól a határozatot hozó hatóság elleni kereset indításával. A keresetindítás határidejét törvény eltérően is meghatározhatja.

(2) Ha törvény alapján a végzés ellen önálló fellebbezésnek van helye, az ügyfél, továbbá a kifejezetten rá vonatkozó végzés esetében az eljárás egyéb résztvevője jogszabálysértésre hivatkozással kezdeményezheti a jogerős végzés bírósági felülvizsgálatát a végzés közlésétől számított harminc napon belül. Az első fokú végzés a közlésétől számított harminc napon belül közvetlenül a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság előtt támadható meg, ha a végzést miniszter, autonóm államigazgatási szerv vagy kormányhivatal vezetője vagy - törvény vagy kormányrendelet eltérő rendelkezése hiányában - ha központi államigazgatási szerv vezetője hozta, vagy ha törvény az ügyben az első fokú határozattal szemben is kizárja a fellebbezést, és a határozat bírósági felülvizsgálatát teszi lehetővé. A közigazgatási ügyekben eljáró bíróság a végzést nemperes eljárásban vizsgálja felül.

(3) A bírósági felülvizsgálatra csak akkor kerülhet sor, ha a hatósági eljárásban a fellebbezésre jogosultak valamelyike a fellebbezési jogát kimerítette, vagy a fellebbezés törvény rendelkezései szerint kizárt.

(4) Bírósági felülvizsgálat kezdeményezése esetén az első fokú döntést hozó hatóság erről az ügy iratainak felterjesztésével, illetve a bíróságra történő továbbításával egyidejűleg értesíti azokat, akiknek jogát vagy jogos érdekét a felülvizsgálat érinti. Ha a kezdeményező a döntés végrehajtásának felfüggesztését is kéri, akkor erről a hatóság a végrehajtást foganatosító szervet is értesíti.

110. § (1) A keresetlevél, illetve a kérelem benyújtásának a döntés végrehajtására nincs halasztó hatálya, a bírósági felülvizsgálat kezdeményezésére jogosult azonban a keresetlevélben, illetve a kérelemben a döntés végrehajtásának felfüggesztését kérheti. A végrehajtás a kérelemnek a végrehajtást foganatosító szerv tudomására jutásától annak elbírálásáig nem foganatosítható.

(2) A végrehajtás felfüggesztésének hatálya kiterjed a határozaton alapuló jogok gyakorlására is.

(3) Nincs helye a végrehajtás felfüggesztésének, ha a határozat

a) a polgári védelmi szolgálat ellátásával kapcsolatos kötelezettséget állapít meg,

b) jogerős bírósági döntés végrehajtását szolgálja,

c) a honvédelmi kötelezettségek részét képező gazdasági és anyagi szolgáltatással kapcsolatos kötelezettséget állapít meg.

111. § (1) A közigazgatási ügyekben eljáró bíróság - az ügy érdemére ki nem ható eljárási szabály megsértésének kivételével - jogszabálysértés megállapítása esetén a közigazgatási döntést hatályon kívül helyezi, és szükség esetén a hatóságot új eljárásra kötelezi. Törvény rendelkezhet úgy is, hogy meghatározott közigazgatási hatósági ügyben a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság a közigazgatási döntést megváltoztathatja.

(2) Ha a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság az ügy érdemében határozott, a hatóságnál ugyanabban az ügyben azonos tényállás mellett - a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság által elrendelt új eljárás kivételével - nincs helye új eljárásnak.

(3) A hatóságot a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság határozatának rendelkező része és indokolása köti, a megismételt eljárás és a határozathozatal során annak megfelelően köteles eljárni.

Újrafelvételi eljárás

112. § (1) Ha az ügyfélnek a jogerős határozattal lezárt ügyben a határozat jogerőre emelkedését követően jutott tudomására a határozat meghozatala előtt már meglévő, az eljárásban még el nem bírált és az ügy elbírálása szempontjából lényeges tény, adat vagy más bizonyíték, a tudomásszerzéstől számított tíz munkanapon belül újrafelvételi kérelmet nyújthat be, feltéve, hogy elbírálása esetén az ügyfélre kedvezőbb határozatot eredményezett volna.

(2) A hatóság az újrafelvételi kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasítja, ha

a) az a jogerős határozat meghozatala után bekövetkezett tényen, illetve a jogi szabályozásban bekövetkezett változáson alapul,

b) az ügyben bírósági felülvizsgálat van folyamatban, vagy a bírósági felülvizsgálat során a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság határozatot hozott,

c) a határozat jogerőre emelkedésétől számítva hat hónap eltelt,

d) azt törvény, kormányrendelet vagy önkormányzati hatósági ügyben önkormányzati rendelet kizárja.

(3) Törvény, az ügyfél különös méltánylást érdemlő érdekére tekintettel a (2) bekezdés c) pontja szerinti határidőnél hosszabb, de három évet meg nem haladó jogvesztő határidőt is meghatározhat az újrafelvételi kérelem benyújtására, feltéve hogy az újrafelvételi eljárásban hozott döntés mások jogát, jogos érdekét vagy jogi helyzetét nem érinti.

(4) Az újrafelvételi kérelmet az elsőfokú hatóság bírálja el.

(5)

(6) Az újrafelvételi eljárásban a hatóság a jogerős határozatot módosíthatja, visszavonhatja, vagy az utóbb ismertté vált tényállásnak megfelelő új döntést hozhat. E döntés ellen jogorvoslatnak az általános szabályok szerint van helye.

(7) Ha a hatóság az újrafelvételi kérelemnek helyt ad, az ügyfelet olyan eljárásjogi helyzetbe kell hozni, mint amilyenben akkor lenne, ha már a korábbi határozat meghozatalakor ismerte volna az újrafelvételi eljárás alapjául szolgáló tény, adatot vagy bizonyítékot. Az újrafelvételi kérelem alapján hozott döntésnek nem akadálya a jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogok sérelme.

(8) Ha az újrafelvételi eljárásban a kötelezettséget megállapító jogerős határozat megváltoztatása vagy visszavonása várható, a hatóság hivatalból intézkedik a folyamatban lévő végrehajtás felfüggesztéséről.

(9) Ha az újonnan ismertté vált tények alapján a jogerős határozatban megállapított kötelezettség elrendelésének - részben vagy egészben - nem lett volna helye, az újrafelvételi eljárásban intézkedni kell a kérelem benyújtásáig, illetve a végrehajtás felfüggesztéséig történt teljesítéssel (végrehajtással) kialakult helyzet rendezéséről, a kötelezettnek alaptalanul okozott joghátrány megszüntetéséről, valamint az okozott kár és eljárási költség megtérítéséről.

113. §

B) Hivatalbóli döntés-felülvizsgálati eljárások

A döntés módosítása vagy visszavonása

114. § (1) Ha a hatóság megállapítja, hogy a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság, a felügyeleti szerv vagy a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság által el nem bírált döntése jogszabályt sért, a döntését módosítja vagy visszavonja.

(2) Az (1) bekezdés szerinti eljárás lefolytatására - az Alkotmánybíróság határozata vagy ügyészi óvás alapján indított eljárás kivételével - a hatóság csak egy ízben, és ha törvény eltérően nem rendelkezik, a döntés közlésétől számított egy éven belül jogosult. Ha a döntés bírósági felülvizsgálata van folyamatban, a hatóság az érdemi ellenkérelem előterjesztéséig vonhatja vissza a döntését.

(3) A döntést a hatósági nyilvántartásba, illetve a hatósági igazolványba felvett téves bejegyzés, valamint az állampolgársági bizonyítvány ténymegállapítása kivételével nem lehet módosítani vagy visszavonni, ha az jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogot sértene.

(4) A döntés módosítását vagy visszavonását jogszabály kizárhatja vagy feltételhez kötheti.

(5) A döntés ügyészi intézkedés nyomán történő módosítására vagy visszavonására a 120. §-ban foglaltak irányadók.

(6) A hatóság döntésének semmisségi ok alapján történő visszavonására a 121. § rendelkezéseit kell alkalmazni.

Felügyeleti eljárás

115. § (1) A felügyeleti szerv jogosult hivatalból megvizsgálni az ügyben eljáró hatóság eljárását, illetve döntését, és ennek alapján

a) megteszi a szükséges intézkedést a jogszabálysértő mulasztás felszámolására,

b) gyakorolja - ha törvény másként nem rendelkezik - a (2) bekezdésben szabályozott felügyeleti jogkört.

(2) Ha a hatóság döntése jogszabályt sért, a felügyeleti szerv azt megváltoztatja vagy megsemmisíti. Szükség esetén a felügyeleti szerv a jogszabálysértő döntést végzésben megsemmisíti, és új eljárásra utasítja az ügyben eljáró hatóságot.

(3) Felügyeleti eljárás keretében a 12. § (2) bekezdés *b)* pontjában szabályozott ügyekben a döntés megváltoztatásának nincs helye.

(4) A hatóság döntése nem változtatható meg és nem semmisíthető meg, ha

a) azt a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság érdemben elbírálta,

b) semmisségi ok esetén a 121. § (4) bekezdésében foglalt idő eltelt,

c) semmisségi ok hiányában az ügyfél jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogát sértené,

d) kötelezettséget (joghátrányt) megállapító döntés jogerőre emelkedésétől vagy ha az hosszabb, a teljesítési határidő utolsó napjától számított öt év eltelt,

e) azt jogszabály kizárja vagy feltételhez köti, és a feltétel nem áll fenn.

(5) A jogszabálysértő döntés megsemmisítése vagy megváltoztatása esetén a megsemmisített, megváltoztatott döntést hozó hatóságnak határozatban kell intézkedni a döntéssel, illetve az annak alapján történt teljesítéssel vagy végrehajtással kialakult helyzet rendezéséről és a szükségtelenül okozott költség megtérítéséről.

(6) A jogszabálysértő döntést megsemmisítő vagy megváltoztató határozat jogorvoslattal történő megtámadása esetén az (5) bekezdés szerinti eljárást fel kell függeszteni.

Felügyeleti szerv

116. § Ha törvény vagy kormányrendelet másként nem rendelkezik, felügyeleti szervként az a hatóság jár el, amely a fellebbezés elbírálására jogosult vagy jogosult volna.

A határozat felülvizsgálata az Alkotmánybíróság határozata alapján

117. § (1) Ha az Alkotmánybíróság az alkotmányellenessé nyilvánított jogszabálynak az egyedi ügyben történő alkalmazhatósága visszamenőleges kizárásával ad helyt alkotmányjogi panasznak, és az ügyben bírósági felülvizsgálatra nem került sor, a jogerős határozatot hozó hatóság felügyeleti szerve a határozatot határozatában megváltoztatja vagy megsemmisíti. Szükség esetén a felügyeleti szerv végzésben semmisíti meg a döntést, és utasítja új eljárásra az ügyben eljáró hatóságot.

(2) Ha az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz alapján a jogszabályt nem, csak annak valamely lehetséges értelmezését nyilvánítja alkotmányellenessé, az (1) bekezdésben foglaltakat kell alkalmazni az alkotmányellenes értelmezés eredményeképpen hozott határozat tekintetében is.

(3) Az (1) és (2) bekezdés szerinti esetekben a felügyeleti szerv az Alkotmánybíróság határozatának részére történő kézbesítésétől számított huszonnégy munkanapon belül jár el.

(4) Az (1) és (2) bekezdés szerinti esetekben a felügyeleti eljárás során a 115. § (4) bekezdésének *b)*-*e)* pontja nem alkalmazható.

(5) Ha az (1) és (2) bekezdés szerinti közigazgatási határozat tekintetében nincs felügyeleti szerv, és a jogerős közigazgatási határozat felülvizsgálatát bíróságtól nem kérték, a perindítási határidő az alkotmánybírósági döntés kihirdetésétől számított harminc napra ismételtelen megnyílik.

Ügyészi intézkedés

118-119. §

120. § Ha az ügyész az e törvény hatálya alá tartozó ügyben nyújt be óvást, felszólalást, figyelmeztetést vagy jelzést a hatóság döntése, eljárása vagy mulasztása ellen, annak elbírálására a Magyar Köztársaság ügyészségéről

szóló 1972. évi V. törvénynek az ügyészi törvényességi felügyeletre vonatkozó V. fejezetében, valamint a VII. fejezetében foglaltak az irányadók.

Semmisség

- 121. §** (1) Az e fejezetben szabályozott eljárások során a döntést meg kell semmisíteni, ha
- a) a magyar hatóság joghatósága az Európai Unió általános hatályú, közvetlenül alkalmazandó kötelező jogi aktusa, nemzetközi szerződés vagy törvény rendelkezése alapján kizárt,
  - b) az ügy nem tartozik az eljáró hatóság hatáskörébe vagy illetékességébe, kivéve, ha a hatóság a 22. § (3) bekezdése szerint járt el,
  - c) a határozatot a szakhatóság megkeresése nélkül vagy a szakhatóság jogszabályon alapuló állásfoglalásának figyelmen kívül hagyásával hozták meg,
  - d) a közigazgatási döntés tartalmát bűncselekmény befolyásolta, feltéve hogy a bűncselekmény elkövetését jogerős ítélet megállapította vagy ilyen ítélet meghozatalát nem a bizonyítottság hiánya zárja ki,
  - e) a döntést hozó testületi szerv nem volt határozatképes, vagy nem volt meg a döntéshez szükséges szavazati arány,
  - f) a döntés tartalma a 111. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezésekkel ellentétes.
- (2) Törvény valamely meghatározott forma mellőzését, illetve valamely súlyos eljárási jogszabálysértést is semmisségi okká minősíthet.
- (3)
- (4) A döntés - az (5) bekezdés kivételével - semmisségi ok esetén sem semmisíthető meg, ha
- a) az az ügyfél jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogát sértené, és a döntés jogerőre emelkedése óta három év eltelt;
  - b) kötelezettséget (joghátrányt) megállapító döntés jogerőre emelkedésétől vagy ha az hosszabb, a teljesítési határidő utolsó napjától, a folyamatos kötelezettséget megállapító döntés esetén az utolsó teljesítéstől számított öt év eltelt.
- (5) Az (1) bekezdés d) pontjában foglalt semmisségi ok esetében a döntés időkorlátozás nélkül megsemmisíthető ha az jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogot nem érint.
- (6)-(7)
- 122. §**
- 123. §**

VIII. Fejezet

Végrehajtás

- 124. §**
- 125. §** A közigazgatási végrehajtás szabályait kell alkalmazni
- a) a hatóság döntésében megállapított,
  - b) a hatóság által jóváhagyott egyezségben vállalt,
  - c) a hatósági szerződésben vállalt, illetve a szerződés megszegése esetén a szerződés alapján az ügyfél által igénybe vett támogatás és egyéb kedvezmény visszatérítése iránti és,
  - d) a jogsegély keretében a külföldi hatóság hatósági ügyben hozott határozatában foglalt kötelezettség érvényesítésére, ha annak önkéntes teljesítése elmaradt.
- 126. §** (1) A végrehajtási eljárásban e törvény rendelkezéseit az e fejezetben szabályozott eltérésekkel kell alkalmazni.
- (2) E törvény eltérő rendelkezése hiányában végrehajtási eljárásban a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényt (a továbbiakban: Vht.) a (3)-(7) bekezdésben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.
- (3) Nem alkalmazható a Vht. 9. §-a, II. Fejezete, XI-XX. Fejezete.
- (4) A Vht. III. Fejezetéből az eljárás időpontjára, a követelés csökkenésének, megszűnésének bejelentésére és a helyszíni kényszerselekményekre vonatkozó rendelkezések alkalmazásának van helye.
- (5) Ha ez a fejezet másként nem rendelkezik, ahol a Vht. bíróságot említ, azon végrehajtást elrendelő hatóságot, ahol végrehajtót, azon végrehajtást foganatosító szervet, ahol végrehajtható okiratot, azon végrehajtható döntést, ahol adóst, azon kötelezettet kell érteni. Ahol a Vht. végrehajtói letéti számlára teljesítésről rendelkezik, a végrehajtást foganatosító szerv számlájára kell teljesíteni. A végrehajtási eljárás során felmerülő költségek előlegezésére és

viselésére, valamint az eljárási bírság kiszabására e törvény szabályait kell alkalmazni. Az eljárási bírság végrehajtására a pénzfizetési kötelezettség végrehajtására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

(6) A Vht. ingó és ingatlan elektronikus árverésére vonatkozó szabályai alkalmazásának akkor van helye, ha önálló bírósági végrehajtó foganatosítja a végrehajtást.

(7) Az ingatlan értékesítése során a végrehajtást foganatosító szerv - kivéve az önálló bírósági végrehajtót - a Vht. rendelkezéseit azzal az eltéréssel alkalmazza, hogy a második árverést akkor nem kell megtartani, ha az árverési vevő a második árverés megkezdése előtt befizette a vételárat vagy átutalta, és az arról szóló terhelési értesítőt a végrehajtást foganatosító szervnek bemutatta vagy másolatát átadta, és megtérítette a második árverés kitűzésével felmerült költséget.

Végrehajtható döntések

127. § (1) A hatóság döntése végrehajtható, ha

a) pénzfizetésre, továbbá meghatározott cselekményre vagy magatartásra irányuló kötelezettséget állapít meg, a döntés jogerőre emelkedett, és a teljesítésre megállapított határidő vagy határnap (a továbbiakban együtt: határidő) eredménytelenül telt el,

b) a tűrésre vagy valamely cselekménytől vagy magatartástól való tartózkodásra irányuló kötelezettséget megállapító döntés jogerőre emelkedett, és az ügyfél a kötelezettséget - a végrehajtáshoz való jog elévülési idején belül - megszegte,

c) a döntés fellebbezésre tekintet nélküli végrehajtását vagy biztosítási intézkedésként való alkalmazását rendelték el,

d) a teljesítési határidőt nem tartalmazó döntés jogerőre emelkedett.

(2) Az (1) bekezdés rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell a hatóság által jóváhagyott egyezségben vállalt és a hatósági szerződésből eredő kötelezettségekre is.

128. § (1) A hatóság első fokú döntése jogerőssé válik, ha

a) ellene nem fellebbeztek, és a fellebbezési határidő letelt,

b) a fellebbezésről lemondtak vagy a fellebbezést visszavonták, vagy

c) a fellebbezés - ideértve a végzések elleni önálló fellebbezést - e törvény rendelkezései szerint kizárt.

(2) Az (1) bekezdés b) pontjában szabályozott esetben jogerőre emelkedik a döntés

a) ha az ügyfél a kérelem teljesítése esetére már a döntés közlése előtt lemondott a fellebbezésről, és az ügyben nincs ellenérdekű ügyfél: az első fokú döntés közlésekor,

b) a fellebbezési határidő tartama alatt valamennyi fellebbezésre jogosult lemond a fellebbezésről vagy visszavonja fellebbezését: az utolsó kézhez kapott lemondás vagy visszavonás napján.

(3) A fellebbezési eljárás megszüntetése esetén a hatóság a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasító, az eljárást megszüntető első fokú végzése vagy a határozata a fellebbezési eljárás megszüntetéséről szóló végzés jogerőre emelkedésének napján válik jogerőssé.

(4) Az első fokú döntés fellebbezéssel nem érintett rendelkezései tekintetében beáll a jogerő, ha csak az eljárás egyéb résztvevője fellebbezett a döntés rá vonatkozó rendelkezése ellen. Törvény vagy kormányrendelet egyes ügyfajták tekintetében úgy rendelkezhet, hogy a döntés fellebbezéssel nem támadott rendelkezései tekintetében beáll a jogerő, ha a döntés egyes rendelkezései ellen nyújtottak be fellebbezést, és az ügy jellegéből adódóan a fellebbezés elbírálása nem hat ki a fellebbezéssel meg nem támadott rendelkezésekre.

(5) A másodfokú döntés a közléssel válik jogerőssé.

A végrehajtás elrendelése

129. § (1) Hivatalból indult eljárásban az elsőfokú hatóság vizsgálja a végrehajtható döntésben elrendelt kötelezettség teljesítését. Ha a teljesítés a hatóság rendelkezésére álló adatokból nem állapítható meg, szükség esetén a hatóság a teljesítési határidő leteltét követő öt munkanapon belül hatósági ellenőrzést tart.

(2) Ha az elsőfokú hatóság a rendelkezésre álló adatok vagy a jogosult igazolása alapján megállapította, hogy a végrehajtható döntésben elrendelt kötelezettség teljesítése határidőre nem vagy csak részben, vagy nem az előírásoknak megfelelően történt,

a) a jogosult kérelmére elrendeli a végrehajtást,

b) hivatalból elrendeli a végrehajtást, ha az eljárást hivatalból indította vagy folytatta, vagy

c) hivatalból elrendelheti a végrehajtást, ha a kérelemre indult eljárásban az ügyfél a végrehajtás megindítására irányuló kérelmet nem terjesztett elő, a hatóság azonban az eljárást hivatalból is lefolytathatta volna.

(3) Az elsőfokú hatóság (a továbbiakban: végrehajtást elrendelő hatóság) az önkéntes teljesítés elmaradásának megállapításától számított öt munkanapon belül dönt a végrehajtás foganatosításáról. Az erről szóló végzést a hatóság közli a jogosulttal, a kötelezettel és a végrehajtást foganatosító szervvel; a végzés a végrehajtást foganatosító szervvel való közlést követő napon válik jogerőssé. Ha a végrehajtást elrendelő hatóság és a végrehajtást foganatosító szerv azonos, a végrehajtás foganatosításáról nem kell külön végzést hozni, hanem a foganatosítást az önkéntes teljesítés elmaradásának megállapításától számított öt munkanapon belül meg kell kezdeni.

(4) A végrehajtás foganatosításáról rendelkező végzés, ideértve az első végrehajtási cselekmény foganatosításáról szóló végzést is, tartalmazza

a) a végrehajtási eljárásban érvényesítendő kötelezettség pontos tartalmát,

b) az elsőfokú hatóság nyilvántartásában vagy az ügy irataiban rendelkezésre álló, a végrehajtáshoz szükséges adatokat és

c) pénzfizetési kötelezettség végrehajtása esetén a késedelmi pótlék mértékét.

(5) A végrehajtás foganatosításáról rendelkező végzés ellen önálló fellebbezésnek van helye. A fellebbezésben elő kell terjeszteni a fellebbezés megalapozottságát alátámasztó bizonyítékokat.

(6) A hatósági szerződésben foglalt kötelezettség megszegése esetén a végrehajtást elrendelő végzéssel szemben az ügyfél a közigazgatási ügyekben eljáró bírósághoz a végrehajtásra halasztó hatályú keresettel fordulhat.

130. §

A végrehajtás foganatosítása

131. § (1) Kormányrendelet eltérő rendelkezése hiányában a végrehajtást az elsőfokú hatóság foganatosítja.

(2) A végrehajtást foganatosító szerv a végrehajtásra önálló bírósági végrehajtóval szerződést köthet, a végrehajtás során azonban csak a végrehajtást elrendelő hatóság jogosult végzést hozni.

(3) Törvény vagy kormányrendelet elrendelheti, hogy ha nem az elsőfokú hatóság foganatosítja a végrehajtást, akkor a döntés végrehajtását a végrehajtást foganatosító szerv az elsőfokú hatóság bevonásával foganatosítsa, ha ehhez olyan szakmai ismeretek vagy egyéb feltételek szükségesek, amelyekkel a végrehajtást foganatosító szerv nem rendelkezik.

(4)-(5)

Pénzfizetési kötelezettség végrehajtása

132. § A közigazgatási végrehajtás során a pénzfizetési kötelezettség végrehajtására elsősorban a biztosítási intézkedés során lefoglalt, pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összeget, ha ez az összeg a követelést nem vagy csak részben fedezi, a kötelezett szabad rendelkezése alatt álló, pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összeget, vagy ha ez természetesen személy esetében nem lehetséges, a kötelezett munkabérét kell végrehajtás alá vonni.

133-134. §

135. § (1) Ha a kötelezett a végrehajtás foganatosítása során bizonyítja, hogy a teljesítés elmaradása neki nem róható fel, és hogy rajta kívül álló ok lehetetlenné teszi a határidőre való teljesítést, vagy az számára aránytalan nehézséget jelentene, kérelmére a végrehajtást foganatosító szerv a jogosult meghallgatása után - a 74. § megfelelő alkalmazásával - fizetési kedvezményt engedélyezhet, ha azt jogszabály nem tiltja, és ahhoz a végrehajtást elrendelő hatóság előzetesen hozzájárult.

(2) A végrehajtási eljárásban fizetési kedvezményként a késedelmi pótlék is elengedhető vagy mérsékelhető, akár önállóan, akár más fizetési kedvezmény mellett. A késedelmi pótlék elengedéséhez, mérsékléséhez a jogosult hozzájárulása szükséges.

(3) A fizetési kedvezményt megállapító végzésben foglalt feltételek fennállásáig a kötelezettel szemben végrehajtási cselekmény nem foganatosítható, és erre az időszakra késedelmi pótlék nem számítható fel. Ha a kötelezett a fizetési kedvezményt megállapító végzésben foglalt feltételeket megszegi, a végrehajtást foganatosító szerv a végrehajtást a hátralék teljes összegére folytatja a késedelmi pótlék visszamenőleges felszámításával.

136. § (1) Ha a végrehajtás nem vezetett vagy aránytalanul hosszú idő múlva vezetne eredményre, a kötelezett bármely lefoglalható vagyontárgya végrehajtás alá vonható. Elsősorban az a vagyontárgy vonható végrehajtás alá, amelyre biztosítási intézkedést rendeltek el.

(2) Pénzfizetési kötelezettség teljesítése céljából ingatlan-végrehajtás elrendelésének van helye, ha

a) a pénzfizetési kötelezettség teljesítéséhez a kötelezett egyéb vagyonára vezetett végrehajtás nem vagy csak aránytalanul hosszú idő múlva nyújtana fedezetet, és

b) az ilyen módon végre nem hajtható kötelezettség összege legalább százezer forint.

(3) Egyéb végrehajtás alá vonható ingatlan hiányában a kötelezett lakóhelyéül használt ingatlan akkor vonható végrehajtás alá, ha az ingatlan értéke az egymillió forintot eléri, vagy ennél kisebb érték esetén a kötelezettség összege az ingatlan értékével arányban áll.

(4) Ha az ingatlan-végrehajtás elrendelésének nincs helye, és a kötelezett egyéb vagyonára vezetett végrehajtás is eredménytelen volt, a végrehajtást foganatosító szerv a kötelezett ingatlanát - a jogosult javára a behajthatatlan pénzkövetelés összege és járulékai összegéig - jelzálogjoggal terheli meg.

(5) Az ingatlanügyi hatóság - a végrehajtást foganatosító szerv megkeresésére - a jelzálogjogot az ingatlan-nyilvántartásba soron kívül bejegyzi.

137. §

Késedelmi pótlék

138. § (1) A kötelezett késedelmi pótléket köteles fizetni, ha

- a) pénzfizetési kötelezettségének határidőben nem tett eleget, kivéve, ha törvény másként rendelkezik,
- b) a hatósági szerződés alapján igénybe vett támogatást vagy kedvezményt vissza kell térítenie,
- c) azt a törvény elrendeli.

(2)

(3) A késedelmi pótlék mértéke minden naptári nap után a felszámítás időpontjában érvényes jegybanki alapkamat kétszeresének 365-öd része. A késedelmesen megfizetett késedelmi pótlék után nem számítható fel késedelmi pótlék.

(4) A késedelmi pótléket pénzfizetési kötelezettség esetén a teljesítési határidő utolsó napját követő naptól, a hatósági szerződés alapján igénybe vett támogatás vagy kedvezmény visszatérítése esetén az igénybevétel első napjától a teljesítés vagy a visszatérítés napjáig terjedő időszakra, részleges teljesítés esetén a hátraléokra kell felszámítani.

(5)

139. § (1) Késedelmi pótléket kell felszámítani a végrehajtási eljárás során a költségviselésre, a pénzegyenérték vagy az eljárási bírság megfizetésére irányuló kötelezettség késedelmes teljesítése esetén, továbbá az állam által előlegezett költség után a megelőlegezés időtartama.

(2) A késedelmi pótlék azt illeti, akinek javára a végrehajtható döntés alapján a fizetési kötelezettséget teljesíteni kell.

Meghatározott cselekmény végrehajtása

140. § (1) Ha a végrehajtás meghatározott cselekmény elvégzésére vagy meghatározott magatartásra (a továbbiakban együtt: meghatározott cselekmény) irányul, a teljesítés elmaradása esetén a végrehajtást foganatosító szerv

- a) a meghatározott cselekményt a kötelezett költségére és veszélyére elvégeztetheti,
- b) feljogosíthatja a jogosultat, hogy a meghatározott cselekményt a kötelezett költségére és veszélyére elvégezze vagy mással elvégeztesse,
- c) a jogosult kérelmére a kötelezettet a szolgáltatás pénzegyenértékének megfizetésére kötelezheti,
- d) ha a teljesítés elmaradása a kötelezettnek felróható, a kötelezettel szemben vagyoni helyzete és jövedelmi viszonyai vizsgálata nélkül eljárási bírságot szabhat ki.
- e) a rendőrség közreműködésével kényszerítheti ki a meghatározott cselekményt.

(2)

141. § (1) Ha a meghatározott cselekmény elvégzéséhez szükséges költségek egy százaléka az eljárási bírság felső határánál nagyobb összeg, a végrehajtási eljárásban kiszabható eljárási bírság felső határa a teljesítési költség egy százalékáig terjedhet.

(2) Az eljárási bírság ismételen kiszabható, ha a kötelezett a meghatározott cselekményt a bírságot kiszabó végzésben megállapított végrehajtási határidő alatt nem teljesítette, továbbá ha a meghatározott magatartásra vonatkozó rendelkezést ismételen megszegi.

(3)

142. § (1) A végrehajtás módjáról a végrehajtást foganatosító szerv - szükség esetén a jogosult, illetve a kötelezett meghallgatása után - dönt. A végrehajtást foganatosító szervnek azt az intézkedést kell megtennie, amely - az eset összes körülményét mérlegelve - a leghatékonyabban biztosítja a kötelezettség teljesítését.

(2) A végrehajtást foganatosító szerv a fizetési kedvezmény szabályainak megfelelő alkalmazásával a kötelezettnek részletekben történő teljesítést engedélyezhet vagy halasztást engedélyezhet a teljesítésre.

Meghatározott ingóság kiadása

143. § (1) A végrehajtást foganatosító szerv a fizetési kedvezmény szabályainak megfelelő alkalmazásával halasztást engedhet a kötelezettnek a teljesítésre.

(2)-(6)

Külföldi határozat végrehajtása

144. § (1) Külföldi hatóság hatósági ügyben hozott határozatát (a továbbiakban: külföldi határozat) törvény rendelkezése, az Európai Unió általános hatályú, közvetlenül alkalmazandó kötelező jogi aktusa vagy viszonyosság alapján lehet végrehajtani.

(2) Külföldi határozat végrehajtásánál - ha törvény másként nem rendelkezik, vagy a viszonyossági gyakorlatból más nem következik - e törvény szerint kell eljárni.

145. § (1) A külföldi határozat végrehajtása a határozatot kibocsátó vagy a külföldi jog szerint a végrehajtásra hatáskörrel rendelkező hatóság megkeresése alapján rendelhető el.

(2) A külföldi hatóság megkeresése alapján akkor lehet eljárni, ha a megkereséshez csatolták a kötelezettséget megállapító végrehajtható határozatot, valamint a megkeresés és a határozat hivatalos magyar nyelvű fordítását.

(3) A külföldi határozat belföldön akkor hajtható végre, ha megfelel a 127. §-ban foglalt feltételeknek, és a kötelezettség érvényesítése nem ütközik magyar jogszabályba.

146. § (1) A külföldi határozat végrehajtására irányuló megkeresést a kormányrendeletben kijelölt hatósághoz (a továbbiakban e §-ban: kijelölt hatóság) kell megküldeni.

(2) A kijelölt hatóság megvizsgálja, hogy a megkeresés megfelel-e az Európai Unió általános hatályú, közvetlenül alkalmazandó kötelező jogi aktusában, a nemzetközi szerződésben megállapított feltételeknek vagy a viszonyossági gyakorlatnak, illetve mindezek hiányában a 145. §-ban foglalt feltételeknek. A viszonyosság kérdésében a külpolitikáért felelős miniszter állásfoglalása az irányadó, amelyet az ügyfajta tekintetében feladatkörrel rendelkező miniszterrel egyetértésben alakít ki. Ha a megkeresés hiányos vagy e törvény alapján nem hajtható végre, a kijelölt hatóság a megkeresést az ok közlésével visszaküldi a külföldi hatóságnak.

(3) Ha a megkeresés a magyar jog szerint bírósági hatáskörbe tartozó kötelezettség végrehajtására irányul, a megkeresést a hatáskörrel rendelkező illetékes bírósághoz kell áttenni.

(4) Ha a külföldi határozat végrehajtható, a megkeresést a végrehajtás foganatosítása céljából meg kell küldeni a végrehajtás foganatosítására hatáskörrel rendelkező illetékes szervhez.

(5) Ha a magyar jog szerint hatáskörrel rendelkező hatóság nincs, és a bíróság hatásköre sem állapítható meg, a kijelölt hatóság a közigazgatás-szervezésért felelős miniszter állásfoglalását kéri. A közigazgatás-szervezésért felelős miniszter az érintett miniszterrel vagy központi államigazgatási szerv vezetőjével egyeztetett állásfoglalását tíz munkanapon belül megküldi a kijelölt hatósághoz. A külpolitikáért felelős miniszter az ügyfajta tekintetében feladatkörrel rendelkező miniszterrel egyetértésben tíz munkanapon belül nyilatkozik a viszonyosságról. A kijelölt hatóság a megkeresést átteszi az állásfoglalásban meghatározott hatósághoz.

Magyar közigazgatási hatóság döntésének külföldön történő végrehajtása

147. § (1) A magyar hatóság döntésének külföldön történő végrehajtására az Európai Unió általános hatályú, közvetlenül alkalmazandó kötelező jogi aktusa, törvény rendelkezése vagy viszonyosság alapján kerülhet sor.

(2) Ha a magyar hatóság döntésének külföldön történő végrehajtása szükséges, és az Európai Unió általános hatályú, közvetlenül alkalmazandó kötelező jogi aktusa vagy törvény másként nem rendelkezik, vagy a viszonyossági gyakorlatból más nem következik, az elsőfokú hatóság keresi meg a külföldi jog szerint hatáskörrel rendelkező hatóságot, vagy ha azt saját gyakorlata vagy felügyeleti szerve bevonásával nem tudja megállapítani, a megkeresést továbbítás céljából a külpolitikáért felelős miniszterhez küldi meg. A külpolitikáért felelős miniszter a megkeresésnek a külföldi állam külügyekért felelős miniszteréhez történő továbbításáról - a megkereső hatóság egyidejű tájékoztatásával - tíz munkanapon belül intézkedik.

A végrehajtás felfüggesztése

148. § (1) A végrehajtást elrendelő hatóság, a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság, a felügyeleti szerv vagy a bíróság függesztheti fel a végrehajtást. A végrehajtási eljárásban az eljárás felfüggesztésére vonatkozó rendelkezéseket a (2)-(6) bekezdésekben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) A végrehajtást fel kell függeszteni, ha

a) a végrehajtás alá vont vagyontárggyal kapcsolatos igényper van folyamatban, vagy a vagyontárgyat a bírósági végrehajtó más követelés végrehajtása érdekében korábban lefoglalta, feltéve, hogy más lefoglalható vagyontárgy nincs,

b) a kézbesítési vélelem megdöntésére irányuló kérelmet terjesztettek elő, és a kérelemben előadott tények és körülmények a kérelem elfogadását valószínűsítik,

c) a kötelezett meghalt vagy megszűnt, a jogutódlás tárgyában hozott végzés jogerőre emelkedéséig,

d) azt az ügyész a végrehajtható döntés elleni óvásban indítványozza,

e) a végrehajtás folytatása életveszéllyel vagy helyrehozhatatlan kárral járna, vagy az közegészségügyi vagy közbiztonsági okból szükséges,

f) a kötelezett fizetési kedvezmény iránt kérelmet terjeszt elő, kivéve, ha az ügyfél korábbi, ilyen tárgyú kérelmét jogerősen már elbírálta, vagy a fizetési kedvezmény engedélyezését a törvény kizárja, valamint

g) azt törvény vagy kormányrendelet elrendeli.

(3) A végrehajtást elrendelő hatóság a kötelezett kérelmére kivételesen akkor függesztheti fel a végrehajtást, ha a kötelezett a felfüggesztésre okot adó, méltányolható körülményt igazolta, és a kötelezettet a végrehajtási eljárás során korábban nem sújtották eljárási bírsággal.

(4) A végrehajtás felfüggesztéséig foganatosított végrehajtási cselekmények hatályosak maradnak. A felfüggesztés elrendelésétől a megszüntetéséig újabb végrehajtási cselekmény nem foganatosítható.

(5) A végrehajtást foganatosító szerv a tudomására jutott felfüggesztési okokról és a felfüggesztés megszüntetésének lehetőségéről a végrehajtást elrendelő hatóságot értesíti.

(6) A végrehajtást elrendelő hatóság dönt a végrehajtás folytatásáról, ha a felfüggesztésre okot adó körülmény megszűnt.

A végrehajtás megszüntetése

149. § (1) A végrehajtást elrendelő hatóság a végrehajtást megszünteti, ha

a) a végrehajtható döntést visszavonták, megsemmisítették vagy hatályon kívül helyezték,

b) jogutód hiányában a végrehajtás nem folytatható,

c) a végrehajtáshoz való jog elévült,

d) a jogosult a végrehajtás megszüntetését kéri,

e) a további végrehajtási eljárási cselekményektől eredmény nem várható,

f) a végrehajtást foganatosító szerv a pénzkövetelést a pénzforgalmi szolgáltatóra vagy a munkáltatóra vonatkozó felelősségi szabály alapján vagy a kötelezett tartozásaiért külön törvény alapján helytállásra kötelezettel szemben érvényesítette,

g) a hatóság a jogutódlásra tekintettel a teljesítési határidőt a végrehajtás elrendelését követően meghosszabbította,

h) a végrehajtást foganatosító szerv a kötelezettel szemben felszámolási eljárást kezdeményezett, illetve a kötelezett ellen felszámolási eljárás indult, vagy

i) törvény vagy kormányrendelet a végrehajtás megszüntetését egyéb okból lehetővé teszi.

(2) A végrehajtást foganatosító szerv a tudomására jutott megszüntetési okokról és a végrehajtás befejezéséről a végrehajtást elrendelő hatóságot értesíti.

(3) A végrehajtást megszüntető végzést haladéktalanul közölni kell a jogosulttal és a kötelezettel, továbbá meg kell küldeni a végrehajtást foganatosító szervnek.

A végrehajtáshoz való jog elévülése

150. § (1) A végrehajtáshoz való jog a kötelezettséget megállapító döntés jogerőre emelkedésétől, vagy ha a döntés teljesítési határidőt vagy határnapot állapított meg, annak utolsó napjától, illetve a határnapot követő naptól számított öt év elteltével évül el. Jogszabály ennél rövidebb elévülési határidőt is megállapíthat.

(2) Nyugszik az elévülés a végrehajtás felfüggesztése, továbbá a végrehajtási eljárásban engedélyezett fizetési kedvezmény időtartama alatt.

(3) A végrehajtás elévülését bármely végrehajtási cselekmény megszakítja. Az elévülés megszakadásával az elévülési idő újra kezdődik. Az (1) bekezdésben meghatározott időponttól számított tíz év elteltével azonban a határozat nem hajtható végre.

(4) Ha a határozat elévülés miatt nem hajtható végre, a behajthatatlan pénztartozást, valamint az ingatlanra a 136. § (5) bekezdése alapján bejegyzett jelzálogjogot törölni kell. A jelzálogjogot az ingatlanügyi hatóság a végrehajtást foganatosító szerv megkeresésére törli az ingatlan-nyilvántartásból.

Biztosítási intézkedések

151. § (1) Ha az eljárás tárgyát képező kötelezettség későbbi teljesítése veszélyben van, a teljesítési határidő lejárta előtt biztosítási intézkedésként pénzkövetelés biztosítása vagy meghatározott dolog zárlata rendelhető el.

(2)

(3) A biztosítási intézkedést a végrehajtás elrendelésére jogosult hatóság kérelemre vagy hivatalból rendeli el, és a végrehajtást foganatosító szerv hajtja végre.

(4) A biztosítási intézkedést vissza kell vonni, ha

a) azt pénzfizetési kötelezettség biztosítására rendelték el, és ezt az összeget a végrehajtást foganatosító szervnél letétbe helyezték,

b) azt meghatározott cselekmény biztosítása érdekében rendelték el, és a kötelezett kétséget kizáró módon igazolja, hogy az önkéntes teljesítéshez minden szükséges előkészületet megtett, és azt már csak a biztosítási intézkedés akadályozza, vagy

c) elrendelésének oka egyébként megszűnt.

(5) Ha a végrehajtást foganatosító szerv a kötelezett használatában lévő ingatlan területén végez biztosítási intézkedést, hatósági tanú közreműködését veheti igénybe.

(6) A biztosítási intézkedést elrendelő végzés ellen önálló fellebbezésnek van helye.

(7)

Jogorvoslat a végrehajtási eljárásban

152. § (1) Ha e törvény a hatóság valamely első fokú döntése ellen önállóan lehetővé teszi a fellebbezést, a végrehajtást elrendelő hatóságnak a végrehajtási eljárásban hozott döntése ellen is van helye fellebbezésnek.

(2) A kötelezett, a jogosult, továbbá az, akinek jogát vagy jogos érdekét a végrehajtás sérti, a végrehajtást foganatosító szerv törvénysértő döntése, intézkedése ellen vagy az intézkedés elmulasztása esetén a végrehajtást foganatosító szervnél végrehajtási kifogást terjeszthet elő. A végrehajtási kifogást az intézkedésről való tudomásszerzést vagy az akadály megszűnését követő öt munkanapon belül, de legkésőbb az intézkedéstől számított három hónapon belül lehet előterjeszteni.

(3) A fellebbezést és a kifogást a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság tíz munkanapon belül bírálja el. A végrehajtási kifogást a végrehajtást elrendelő hatóság döntései elleni fellebbezés elbírálására jogosult hatóság bírálja el, ha a végrehajtást bírósági végrehajtó foganatosítja. Az önálló bírósági végrehajtót megillető díjazással kapcsolatos végrehajtási kifogást a végrehajtó székhelye szerint illetékes helyi bíróság bírálja el.

(4) Ha törvény eltérően nem rendelkezik, a fellebbezésnek és a kifogásnak a döntés végrehajtására nincs halasztó hatálya. A végrehajtási kifogás elbírálására a fellebbezési eljárás szabályait kell alkalmazni.

IX. Fejezet

Eljárási költség és az eljárási költség viselése

Az eljárási költség

153. § (1)

(2) Eljárási költségek:

1. az eljárási illeték,
2. az igazgatási szolgáltatási díj,
3. az ügyfél megjelenésével kapcsolatos költség,
4. az anyanyelv használatával kapcsolatos költség,

5. az iratbetekintési jog gyakorlásával kapcsolatos költség,
  6. az ügyfél képviselőjében eljáró személy költsége,
  7. a tanú és a hatósági tanú költségtérítése,
  8. a hatósági közvetítő költsége, továbbá a tevékenységével kapcsolatban indokoltan felmerült kiadás,
  9. a szakértői díj, ideértve a szakértő költségtérítését,
  10. a fordítási költség a 11. § (2) bekezdésében szabályozott eseten kívül,
  11. az ügyfél, valamint az eljárás egyéb résztvevője részéről felmerült levelezési, dokumentumtovábbítási költség,
  12. a végrehajtási költség és a végrehajtási költségátalány,
  13. az eljárásban közreműködő rendőrségnél felmerült költség,
  14. a helyszíni szemlével, valamint a szakértői tevékenységgel jogszerűen okozott kárért járó kártalanítás összege,
  15. a törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott egyéb eljárási költség.
- (3)

Az eljárási költség viselése

154. § (1) Ha az ellenérdekű ügyfelek részvételével folyó eljárás amiatt indult, mert a kérelmező a másik ügyfél jogellenes magatartását sérelmezte, a hatóság - ha egyes költségek tekintetében törvény másként nem rendelkezik - a 153. § (2) bekezdésében meghatározott eljárási költségek viselésére kötelezi

- a) a kérelem elutasítása esetén a kérelmező ügyfelet,
- b) a kérelemnek megfelelő döntés esetén az ellenérdekű ügyfelet.

(2) Ha az ügy érdemében hozott határozat a kérelemnek részben ad helyt, a hatóság az eljárási költség általa megállapított arányban való viselésére kötelezi a kérelmezőt, illetve az ellenérdekű ügyfelet.

155. § (1) A 153. § (2) bekezdésének 3-15. pontjában felsorolt költségek (a továbbiakban: egyéb eljárási költség) vonatkozásában

- a) a hatóság az eljárás során köteles költségkímélő módon és a célszerűség figyelembevételével eljárni,
- b) az ügyfél, valamint az eljárás egyéb résztvevői kötelesek eljárási cselekményeiket a célszerűség figyelembevételével teljesíteni.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltak megsértésével okozott költséget - az e törvényben megállapított költségviselési szabályoktól eltérően - az azt okozó hatóság, ügyfél vagy az eljárás egyéb résztvevője viseli.

(3) Az egyéb eljárási költség összegét általában az érintett által bemutatott bizonyíték alapján kell megállapítani.

156. § (1) A kérelemre indult eljárásban az egyéb eljárási költséget - ha törvény másként nem rendelkezik - a kérelmező ügyfél előlegezi meg, illetve viseli. Több azonos érdekű ügyfél esetén az egyéb eljárási költséget az ügyfelek - eltérő megállapodásuk hiányában - egymás között egyenlő arányban előlegezik meg, illetve viselik. Az ügyfél az előleg összegét letétbe helyezi a hatóságnál.

(2) Hivatalból indított eljárásban az egyéb eljárási költséget a hatóság előlegezi. A rendőrség igénybevételevel kapcsolatos költséget az igénybevételezt kérő hatóság megelőlegezi. Ha a határozat az ügyfél részére kötelezettséget állapít meg, a felmerült költség viselésére az ügyfelet kell kötelezni. Ha a határozat több ügyfél részére állapít meg kötelezettséget, a hatóság köteles a költségek ügyfelek közötti megosztásáról is rendelkezni. A hatóság által megelőlegezett költséget a hatóság számlájára kell visszafizetni.

(3) Ha valamely bizonyítási eszköz igénybevétele kérelemre indult eljárásban a hatóság, illetve hivatalból indított eljárásban az ügyfél indítványozza, az ezzel összefüggő költség megelőlegezése az indítványozó szervet vagy személyt terheli. Ilyen esetben a költségviselés attól függ, hogy a határozat az indítványnak megfelelő bizonyítási eszközön alapul-e. Ez a rendelkezés az irányadó a kérelemre indult eljárásban az ügyfél indítványa nyomán alkalmazott bizonyítási eszközzel kapcsolatos költség viselésére is.

(4) A hatóság a jogerősen megállapított összeg letéttel fedezett részét - ha törvény eltérően nem rendelkezik - a szakértő által benyújtott számla alapján nyolc munkanapon belül kiutalja. Ha a letét nem fedezi a szakértői díjat, kérelemre indult eljárás esetén a hatóság kötelezi az ügyfelet a szakértői díj viselésére és a még szükséges összeg letétbe helyezésére.

(5) Ha az ügyfélnek vagy az eljárás egyéb résztvevőjének jogellenes magatartása miatt vált szükségessé valamely eljárási cselekmény megismétlése, a hatóság az ezzel kapcsolatos többletköltség megfizetésére kötelezi a jogellenes magatartást tanúsító személyt.

157. § (1) A végrehajtási eljárás során felmerülő költséget az viseli, aki a végrehajtás elrendelésére és foganatosítására okot adott.

(2) Ellenérdekű ügyfelek részvételével folyó eljárásban a költség viselésére a 154. §-ban foglaltak megfelelően irányadók.

(3) Ha a hatáskörrel rendelkező illetékes hatóság mulasztása miatt a felügyeleti szerv más hatóságot jelöl ki az eljárás lefolytatására, a hatáskörrel rendelkező illetékes hatóság megtéríti a kijelölt hatóságnak az e törvény alapján az utóbbit terhelő egyéb eljárási költséget.

(4) A belföldi jogsegély keretében a megkeresett hatóság vagy más szerv eljárása során felmerült egyéb eljárási költséget a megkereső hatóság vagy más szerv megtéríti.

(5) Az iratbetekintést kérő viseli az iratbetekintési jog gyakorlásával okozott költséget.

(6) A szakhatóság viseli a szakhatósági állásfoglalás módosításával okozott többletköltségeket, kivéve, ha a szakhatósági állásfoglalás módosítását jogszabályváltozás tette szükségessé.

Döntés az eljárási költség viseléséről

158. § (1) Az eljárási költséget a hatóság összességében határozza meg, és dönt a költség viseléséről, illetve a megelőlegezett költség esetleges visszatérítéséről.

(2) A hatóság a szakértő díját - a szakértő által benyújtott díjjegyzék alapulvételével - a szakvélemény beérkezését, a szakértő meghallgatása esetében a meghallgatását követően tíz munkanapon belül állapítja meg. A szakértő díját az eljáró hatóság állapítja meg akkor is, ha a szakértőt a megkeresett hatóság rendelte ki.

(3) A hatóság - tekintettel a 155. § (1) bekezdés *b*) pontjában foglaltakra - az indokolatlanul magas egyéb eljárási költség helyett alacsonyabb összeget állapít meg.

Költségmentesség

159. § (1) A hatóság annak a természetes személy ügyfélnek, aki kereseti, jövedelmi és vagyoni viszonyai miatt az eljárási költséget vagy egy részét nem képes viselni, jogai érvényesítésének megkönnyítésére költségmentességet engedélyezhet.

(2) A költségmentesség az illeték, a díj és az egyéb eljárási költség viselése alóli teljes vagy részleges mentességet jelenti.

(3) A költségmentesség a kérelem előterjesztésétől kezdve az eljárás egész tartamára és a végrehajtási eljárásra terjed ki.

(4) A költségmentességhez alapul szolgáló feltételeknek az eljárás folyamán történő bekövetkezése, illetve megváltozása esetén költségmentesség engedélyezhető, illetve az módosítható vagy visszavonható.

(5) A költségmentességet engedélyező, a költségmentesség módosításáról és visszavonásáról szóló végzést a hatóság közli az illetékre vagy díjra jogosult, eljárásban részt vevő hatóságokkal.

(6) Törvény költségmentességet gazdálkodó szervezet, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet részére is megállapíthat.

(7) Az illeték vagy díj tekintetében nem részesíthető költségmentességben az egyetemleges fizetési kötelezettség alapján fizetésre kötelezett ügyfél, kivéve, ha egyébként költségmentességben részesült.

X. Fejezet

Elektronikus tájékoztatás és hatósági szolgáltatás

160. §

161-162. §

163. §

Elektronikus tájékoztatás

164. § (1) A hatóság és a 38/A. § szerinti közreműködő hatóság az elektronikus információszabadságról szóló törvényben meghatározott közérdekű adatokat - a (2) és (3) bekezdésben foglaltakkal - az ott meghatározottak szerint teszi közzé elektronikusan.

(2) A hatóság és a 38/A. § szerinti közreműködő hatóság által nyújtott elektronikus tájékoztatás - az elektronikus információszabadságról szóló törvényben meghatározott adatokon túl - tartalmazza

a) az egyes hatósági ügyek intézésére a szervezeten belül illetékes ügyintézők nevét, hivatali elérhetőségét vagy az ezzel kapcsolatban felvilágosítást adó ügyfélszolgálat elérhetőségét,

- b)* az ügyintézés jogszabályban meghatározott határidejét,
- c)* az egyes eljárási cselekményekhez kapcsolódó, az ügyfelet megillető jogokról, az ügyfelet terhelő kötelezettségekről szóló tájékoztatást,
- d)* az illetékek és díjak - ideértve a szakhatósági eljárásért fizetendő illetékek és díjak - meghatározását, valamint a lerovásuk, befizetésük módjáról szóló tájékoztatást,
- e)* az ügyek intézése során az elektronikus kapcsolattartásról, így különösen a központi rendszer igénybevételének feltételeiről, az eljárás megindításához szükséges kérelem és más beadvány, nyomtatvány, űrlap, informatikai alkalmazás elérhetőségéről, kitöltésének módjáról, továbbításáról szóló tájékoztatást,
- f)* az elektronikus kapcsolattartáshoz az ügyfélkapu létesítéséről szóló tájékoztatást és
- g)* az elektronikus kapcsolattartás technikai szabályairól és az üzemzavarról szóló tájékoztatást.

(3) A hatóság a teljesítményének és hatékonyságának mérésére ügyforgalmi statisztikát készít, amely ügycsoportonként és összesítve is tartalmazza az összes ügy számát, ezen belül az első fokon jogerőre emelkedett határozatok számát, a jogorvoslat során megváltoztatott határozatok számát, a határidőn túl intézett ügyek számát, úgyszemint az ügyintézési határidő túllépésének mértékét, a hatósággal szemben benyújtott kártérítési igények számát, a felügyeleti intézkedések, valamint az ügyintézési határidő túllépése miatt a hatóság vezetőjével szemben kezdeményezett fegyelmi eljárások számát. Az ügyforgalmi statisztika egyéb, a hatóság vezetője által meghatározott más statisztikai adatokat is tartalmazhat. Az ügyforgalmi statisztikát a hatóság az ügyfélfogadására nyitva álló helyiségében is közzéteszi.

(4) A hatóság és a 38/A. § szerinti közreműködő hatóság köteles arról gondoskodni, hogy a közzétett információk hitelesek, pontosak, naprakészek és az interneten keresztül folyamatosan hozzáférhetők legyenek.

(5) A polgári nemzetbiztonsági szolgálatok által közzéteendő adatok körét a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokat irányító miniszter az adatvédelmi biztos véleményének előzetes kikérésével e törvénytől eltérően szabályozhatja.

165. § (1) A hatóság az ügyfelek személyes megjelenéséhez kötött hatósági ügyek intézését elektronikus úton vagy telefonon történő előzetes időpontfoglalással teheti lehetővé.

(2) Az ügyfél az elektronikus úton elérhető ügyintézői naptárban megjelölheti, hogy melyik időpontban kíván a hatóságnál ügyintézés céljából megjelenni.

(3) A hatóságnak biztosítani kell, hogy az ügyfél tíz munkanapon belüli időpontra időpontot foglalhasson.

(4) A hatóság legkésőbb egy munkanappal az időpontfoglalásban meghatározott időpont előtt az időpont módosítását kezdeményezheti.

166. § Törvény és kormányrendelet elrendelheti az elektronikus tájékoztatás 164. §-ban meghatározottaktól eltérő módját.

167. §

168. §

Hatósági szolgáltatás

169. § (1) Jogszabályban arra feljogosított hatóság az ügyfél számára

a) más hatóságok elektronikus tájékoztatásához, illetve elektronikus kapcsolattartási rendszeréhez történő hozzáférést biztosíthat,

b) az ügyfél nevében, jogszabályban meghatározott feltételek esetén a közhiteles nyilvántartásokból történő adatszolgáltatási, másolatkészítési kérelmet terjeszthet elő,

c) - a személyes és különleges adatok védelmére vonatkozó szabályokra figyelemmel - az ügyfél nevében hatósági bizonyítvány kiállítását kérheti,

d) az ügyfél azonosítását követően egyedi hatósági ügye intézéséhez internetes kapcsolati lehetőséget, szakmai és informatikai segítséget nyújthat.

(2) Az (1) bekezdés *b)* és *c)* pontjában meghatározott hatósági szolgáltatás teljesítésére jogszabály az érintett hatóságok számára soronkívüliséget vagy rövidített ügyintézési határidőt is megállapíthat.

XI. Fejezet

Záró rendelkezések

170. § Ha az ügyfél a jogerős vagy végrehajtható közigazgatási határozatban megállapított tilalmat vagy kötelezettséget oly módon szegi meg, hogy magatartása az e törvény alapján kiszabott eljárási bírságon túl

közigazgatási anyagi jogszabályban megállapított bírságot, illetve szabálysértési, büntetőjogi vagy kártérítési felelősséget von maga után, az e törvény szerinti eljárási bírság megfizetése nem mentesíti őt magatartásának egyéb jogkövetkezményei alól.

Átmeneti rendelkezések

171. § (1) E törvény rendelkezéseit a törvény hatálybalépése után indult ügyekben és a megismételt eljárásban kell alkalmazni.

(2) E törvény rendelkezéseitől a 2005. július 1-je előtt jogszabályban kihirdetett nemzetközi szerződés eltérhet.

Értelmező rendelkezések

172. § E törvény alkalmazásában:

a)

b) *elektronikus levél*: a központi elektronikus szolgáltató rendszeren kívüli számítógépes hálózaton keresztül, egyedi levelezési címek között levelezőprogram segítségével küldhető és fogadható adategyüttes;

c) *az eljárás egyéb résztvevői*: a tanú, a hatósági tanú, a szakértő, a tolmács, a szemletárgy birtokosa, az ügyfél képviselője és a hatósági közvetítő;

d) *életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet*: egy vagy több embert az élet elvesztésével, illetve a testi épség vagy az egészség súlyos károsításával, továbbá a természeti vagy az épített környezet, valamint az anyagi javak jelentős vagy helyrehozhatatlan károsodásával közvetlenül fenyegető rendkívüli helyzet, állapot vagy esemény, amelynek megelőzése vagy káros hatásainak elhárítása hatósági intézkedést igényel;

e) *hatásterület*: az a Magyar Köztársaság területén fekvő, jogszabályban meghatározott módon megállapított földrajzi terület, amelyre a tervezett létesítmény vagy tevékenység számottevő mértékű hatást gyakorol;

f) *hivatás gyakorlásához kötött titok*: különösen az orvosi, ügyvédi, közjegyzői, lelkeszi-egyházi személyi hivatás gyakorlásához kötött titok;

g) *hozzátartozó*: az egyeneságbeli rokon és annak házasútja; az örökbe fogadó és a nevelőszülő; az örökbe fogadott és a nevelt gyermek; a testvér, a házasútja, az élettárs; a házasútnak, az élettársnak egyeneságbeli rokona, testvére és a testvér házasútja;

h)

i) *irat*: minden olyan tárgy, amely rögzített adatot hordoz;

j) *központi elektronikus szolgáltató rendszer*: az elektronikus közszolgáltatásról szóló törvény szerinti központi elektronikus szolgáltató rendszer;

k)-m)

n) *törvény által védett titok*: az államtitok, a szolgálati titok, továbbá az üzleti, a bank-, a biztosítási, az értékpapír-, a pénztártitok, valamint a magántitok;

o) *ügyfélkapu*: az elektronikus közszolgáltatásról szóló törvény szerinti ügyfélkapu;

p) *üzemzavar*: az ügyfél és a hatóság, valamint a hatóságok egymás közötti elektronikus úton történő kapcsolattartása során felmerült, az elektronikus kapcsolattartás eszközüül használt informatikai rendszer átmeneti vagy tartós meghibásodása, valamint karbantartásának időtartama, ami miatt az informatikai rendszerek nem tudják biztosítani az elektronikus tájékoztatást, az elektronikus úton történő kapcsolattartást, valamint az elektronikus irat feltöltését, letöltését, továbbítását.

Hatálybalépés

173. § (1) Ez a törvény - a (2) és (3) bekezdésben meghatározott kivétellel - 2005. november 1-jén lép hatályba.

(2) A 109. § (2) bekezdése 2006. január 1-jén lép hatályba.

(3)-(4)

Felhatalmazás

174. § (1) Felhatalmazást kap a Kormány arra, hogy rendeletben állapítsa meg:

a)

b) az elektronikus kapcsolattartás részletes eljárási szabályait,

c) a hatósági közvetítők tevékenységére, a hatósági közvetítővé válás feltételeire és a hatósági közvetítő kiválasztására vonatkozó szabályokat,

d) a költségmentesség megállapításának szabályait,

e)

f) a hatósági tevékenység felügyeletének rendjét,

g) a 15. § (5) bekezdés alapján ügyfélnek minősülő szervezeteknek az eljárásba való bekapcsolódásuk érdekében vezetett elektronikus adatbázis létrehozására, vezetésére és az adatbázis alapján történő értesítésre vonatkozó szabályokat,

h) az eljárás irataiban lévő személyes és védett adatok megismerhetetlenné tételéért, valamint az ilyen módon kivonatolt iratokról való másolat készítéséért fizetendő költségterítés mértékét és a költségterítés megfizetésének szabályait.

(2) Felhatalmazást kap a közigazgatás-fejlesztésért felelős miniszter arra, hogy az államháztartásért felelős miniszterrel egyetértésben rendeletben állapítsa meg a közigazgatási hatósági eljárásban közreműködő hatósági közvetítők és tolmácsok, az államháztartásért felelős miniszterrel és a társadalmi esélyegyenlőségért felelős miniszterrel egyetértésben a jeltolmácsok díjazására vonatkozó szabályokat.

(3) Felhatalmazást kap

a)-c)

d) a közigazgatás-fejlesztésért felelős miniszter, hogy az államháztartásért felelős miniszter egyetértésével rendeletben állapítsa meg a tanú és a hatósági tanú által felszámítható költségekre vonatkozó részletes szabályokat,

e) a közigazgatás-fejlesztésért felelős miniszter, hogy rendeletben állapítsa meg a közigazgatási hatósági eljárás során lefoglalt dolgok tárolásának és értékesítésének részletes szabályait,

f) a közigazgatás-fejlesztésért felelős miniszter, hogy rendeletben állapítsa meg a hatósági letét részletes szabályait.

174/A. § (1) Felhatalmazást kap a Kormány, hogy rendeletben a közigazgatási hatósági eljárásokban

a) közreműködő szakhatóságokat kijelölje,

b) meghatározza a szakhatóságnak azt a hatáskörét, amelynek keretei között az állásfoglalását kialakítja, ezek között

ba) az egyedi szakhatósági előírás vagy feltétel tartalmi követelményeit,

bb) a szakhatóság által a szakhatósági állásfoglalás kialakítása során vizsgált szempontokat, továbbá

c) meghatározza a szakhatósági közreműködésre, az ügyben érdemi döntésre jogosult hatóság és a szakhatóság közötti együttműködésre vonatkozó részletes eljárási szabályokat.

(2) Felhatalmazást kap a Kormány, hogy rendeletben jelölje ki a végrehajtást foganatosító szervet és a külföldi határozat végrehajtására irányuló megkereséssel kapcsolatban intézkedésre jogosult szervet vagy szervezetet.

175. §

176-187. §

188. §

189. §